

MULUM PASA

Kuate tuku mulum pasa Mosesŋge kuyarna

Kuate nu agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina

¹ Tugu mbolŋge Kuate nu samba kilke kile-mayokkina. ² Nu kilke te-mayokna ta kilke ake baknu minna. Kule sunŋo kilke ŋakmba sonŋa minna le ma make sunŋonŋe kule ta kaimba minmba minna le Kuate tuku Guwa kule ta mbolŋge kine promba minna.

³ Kile Kuate nu sakina: Ma purfewa ŋgina le ma purfena. ⁴ Ma purfena le Kuate nu kanŋermba garena. Taŋamba nu ait armba yimyam patike likina ta ande ma purfeŋ tuku ande ma make tuku. ⁵ Taŋana sulumba ma purfeŋ ta mafe ŋgina sulumba ma make ta furir ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait ndindo.

⁶ Kile Kuate nu sakina: Kule purkuwa sulumba ande mbol ambeŋge ka minwa le ande ibeŋŋe minwa. Ma baknu ŋgamu taŋge kule ar ta tukulnikam tuku minamŋgat ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina. ⁷ Kuate nu ma baknu taŋge te-mayokmba kule ar ta ande mbolŋge ande ibeŋŋe patikina. ⁸ Patikina sulumba ma baknu ta samba ŋgina. Taŋakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait arnu.

⁹ Kile Kuate nu sakina: Kule sunŋo ibeŋŋe minit ta ka ma ndindo mbolŋge ulendikuwa le kilke pagranu prowaig ŋgina. Taŋakina ta kumuŋgina.

¹⁰ Kilke pagranu pronaig ta kilke ngina sulumba kule sungo ulendikina ta yu ngina. Tanjakina sulumba kanjerka nu garena. ¹¹ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbol tanje aganj waje njak prowaig. Anja yeki yeki silonu njak, ilinzu yeki yeki tumunu njak, kumzanj ail tinu tumunu njak yeki yeki njakmba prowaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ¹² Anja yeki yeki silonu njak, ilinzu yeki yeki tumunu njak, ail yeki yeki tinu njak ta njakmba kilke mbolnje fare prowe likinaig le Kuate nu kanjerka garena. ¹³ Tanjana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait keju.

¹⁴⁻¹⁵ Kile Kuate nu sakina: Aganj bulu njak samba mbolnje mayok kuwaig le bulunga kilke tugu kiljawam tuku mafen furir walam tuku mine likuwaig. Ait njakmba ki tuku ait, sawe tuku ait, mara tuku ait, piro tugu tuku ait ta njakmba tumningam tuku minwaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ¹⁶ Kuate nu bulu sugo armba kilemayokkina ta ande sungo ta mafen kulatkam tuku ande fudin ta furir kulatkam tuku kile-mayokka mbai turmba kile-mayokkina. ¹⁷⁻¹⁸ Nu bulu kame ta samba mbol tanje kilke tugu kiljawam tuku mafen furir walmba kulatkam tuku patike likina. Tanjana sulumba kanjerka nu garena le ¹⁹ furir promba kumba ka maratukuk ta ait bailkanu.

²⁰ Kile Kuate nu sakina: Kule sinamnje aganj abo minam tuku kuasmbi njak mayok ke likuwaig. Sar umanj mata mayok ke lika samba kum-nemnje bunga likuwaig ngina. Tanjakina ta kumungina. ²¹ Nu kualegan sugo aganj abo minam tuku yeki yeki kule sinamnje likade ta njakmba

kile-mayokka sar umaŋ yeki yeki ŋakmba turmba kile-mayokkina. Tanjamba nu kaŋgerka garena sulumba ²² nyaro niŋmba saniŋgina: Tane tugekap sulumba kule sina yu sina ŋakmba kumuŋgap. Sar umaŋ mata kilke mbolŋge tugekap ŋgina. ²³ Tanjakina le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba.

²⁴ Kile Kuate nu sakina: Kilke mbolŋge agaŋ abo minam tuku yeki yeki mayok kuwaig. Agaŋmor tumbraŋok duŋekok agaŋ yeki yeki rabmba likam tuku ta ŋakmba mayok kuwaig ŋgina. Tanjakina ta kumuŋgina. ²⁵ Nu agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ yeki yeki rabmba likade ta ŋakmba kile-mayokkina sulumba kaŋgerka garena.

²⁶ Tanjana sulumba Kuate nu maŋ lato sakina: Kile sine taŋgo kile-mayokkube le siŋgine suk minwaig. Nane kilke tugu ŋakmba agaŋ ndende ŋakmba kulatka gabat minwaig. Kualegaŋ, sar umaŋ, kilke mbolok agaŋmor agaŋ yeki yeki kilke mbolŋge rabmba likade ta ŋakmba tuku gabat minwaig ŋgina. ²⁷ Tanjakina sulumba Kuate nu taŋgo nuŋe suk kile-mayokkina. Nu taŋgo pino turmba kile-mayokkina. ²⁸ Kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba sanikina: Tale kiŋo kame kile-patikap le tugeka kilke tugu ŋakmba kumuŋguwaig. Tane kilke tugu ta ŋakmba kilap sulumba kulatkap. Kualegaŋ, sar umaŋ, agaŋmor ŋguikok ta mata ŋakmba kulatke likap ŋgina. ²⁹ Tanjakina sulumba nu maŋ sanikina: Tale kaŋgerap. Nyamagaŋ ŋakmba kilke mbolŋge prode ta ye tane tiŋget. Ilinzu tumunu ŋak ail tiŋnu tumunu ŋak ta ŋakmba tane tuku nyamagaŋ minamŋgaig. ³⁰ Agaŋ ŋakmba nzu ŋak ŋak ta ye

aganmor nyuwaig nga nane ninjen tuku. Agan nzu jak jak ta sar umaŋ kilke mbolok aganmor nane tuku nyamagan minamngaig ngina. Tanakina ta kumungina le ³¹ Kuate nu agan ndende jakmba kile-mayokkina ta kanŋerka jakmba magenu ndo minnaig le nu ndek gare torna. Tanana le furir promba kumba ka maratukuk ta ait wai inum sulumba wai nŋiri ndindo.

2

¹ Kile kilke samba agan ndende jakmba kumunŋe likinaig le piro jakmba kugana. ² Ait 7-nu mbolŋge Kuate nu piro jakmba ke likina ta piroke suglukina sulumba ³ mabtina. Ta tuku nu ait ta tukulmba kusem pilna. ⁴ Kuate Sunŋo nu tanamba samba kilke kile-mayokkina tuku.

⁵ Kuate Sunŋo nu samba kilke kile-mayokkina ta nu sawe te-iben ndana tukunu agan waŋe jak mine ndakinaig. Agan kitek mata mbur ndanaig. Tanŋo ande kilke mbolŋge tumtuwam tuku mata mine ndakina. ⁶ Ait ta mbolŋge kule nu kilke sinamŋe nzomba minna le kilke nu bisuknu minna.

Kuate Sunŋo nu Eden kumamŋe piro ande wakeina

⁷ Kuate Sunŋo nu tanŋo wakeiyam tuku nga kilke tumba tamba tanŋo wakeina. Wakeina sulumba tanŋo ta fumbenu mbolŋge abo guwa Ntna le tanŋo ta abo guwa jak abonga tingina. ⁸ Tingina le Kuate Sunŋo nu Eden kumamŋe ki prote kumam tanŋe piro ande wakeina. Wakeina sulumba tanŋo buk wakeina ta tumba piro ta sinamŋe pilna le minna.

9 Piro ta sinamŋge Kuate Sunŋo nu ail magenu yeki yeki kile-mayokkina. Ail ta ŋakmba kaŋgerka nzali tumba alowaig le nyam tuku. Piro ta ŋgamukŋge nu ail armba turmba patikina le pronaik ta ande alonu nyumba minmba minam tuku ail ande maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku ail. 10 Eden kilke mbolŋge kule sunŋo ande bulbulmba prona sulumba piro ta bisumba minna. Nu Eden kusremba mayok ka wai fet bailkana. 11 Wainu sunŋo ande nyunu Pison ta kinit kumba ka Awila kilke laipmba kinit. 12 (Awila kilke ta gol, ail ŋair mundur mayenu, ndame magenu ŋak minit). 13 Wainu ande nyunu Gion ta Kus kilke laipmba kinit. 14 Wainu ande nyunu Tigris ta Asiria kilke ki prote kumam tamba kinit. Wainu ande ta nyunu Yufretis.

15 Kuate Sunŋo nu taŋgo ta tumba Eden piro ta mbolŋge piroka kulatka minam tuku pilna sulumba 16 wam pagumba sana: Ail ŋakmba piro te sinamŋge minig ta alonu ne nyam kumuŋ. 17 Ail ndindo ndo ye ne peunumba tukulnet. Ail ta maŋau magenu ŋaigonu pilenŋa kila palmbim tuku. Ne ail ta tuku alonu ndanya. Mbula. Ne nyumba ta ait ta mbolŋge ndo ne kumamŋgat ŋgina.

18 Taŋakina sulumba Kuate Sunŋo nu sakina: Taŋgo te nuŋe ndo minit. Maŋau ta mayenu kuga tukunu ye tur nuŋe ande nu suk wakeiyamŋgit ŋgina. 19 Taŋamba sakina sulumba nu kilke tumba sar umaŋ agaŋmor ŋakmba wakeika nuŋge nyu patikuwa ŋga kilmba taŋgo ta tugum prona le nu agaŋmor ta ŋakmba nyu yimyam niŋgina le nane nyu ta ŋak minnaig. 20 Nu sar umaŋ agaŋmor

tumbranok ŋguikok ŋakmba tuku nyu patike likina ta tur nuŋe nu suk ande nda mayok kina le tanjo ta nu nuŋe ndo minna.

²¹ Kile Kuate Sunjo nu tanjo ta ginyum pak tuna le nu kinymba gilaingina le Kuate Sunjo nu tanjo ta takelnu ande gona sulumba ndemnu tumba takelnu gona ma mbolŋe tukulmba pilna.

²² Takelnu tambi nu pino ande wakeina sulumba tumba ka tanjo tugum tanje pilna le ²³ tanjo ta nu pino ta kanjermba sakina: Ese. Agan te ye tuku isu ye tuku ndem minit teŋen. Nu tanjo tuku ŋgarosu mbolŋe mayok ket tukunu ye nu nyun ta pino ŋgamŋgit ŋgina. ²⁴ Ta tuku tanjo nu ina mam nuŋe kusreka piyo nuŋe ndoŋ muŋgu kile-denja minwaik. Nale ŋgarosu ndindo mayok kanjaik.

²⁵ Tango ta piyo nuŋe ndoŋ wagek minnaik ta nale kiko ndanikina.

3

Une manau mayok kina

¹ Mbeŋ nu yabri paknu ŋak minmba aganmor ŋakmba Kuate Sunjoŋge patike likina ta nane tuku manau liniŋmba mbolŋe minna. Tanjamba mbeŋŋe pino kusnana: Kuate nu tale ndanmba satikina? Tale piro te tuku kumzan ail alonu ndanyam tuku satikina e ŋgina le ² pino ta nu mbeŋ tuku pasa lafumba sana: Kuga. Sile piro te tuku kumzan ail ŋakmba alonu nyam tuku sasikina. ³ Nu teŋenmba sile sasikina: Tale ail ndindo piro te ŋgamukŋge minit ta ndo alonu kirembe ndanyap. Tale kumpekaik ŋga sasikina ŋgina le ⁴ mbeŋ ta ndek nu sana: Tale kume nda. ⁵ Tale

nyap sulumba wamodus pulutikuwa le Kuate suk manjau magenu njaigonu pilengam tuku kila njak minamngaik ta Kuate nu kila. Ta tuku nu tale nda nyam tuku satikina nga pino sana le ⁶ pino ta nu nuŋe wamodusmbi sakina: Ail ta mayenu ndo ngina sulumba nu alonu ta kanjermba am kikonj tanga wamodus kuyar mayenu njak minam tuku nzalina le nu ail ta alonu ande purmba tumba nyina. Tumba nyina sulumba inum tumba tango nuŋe tuna le nyina. ⁷ Nale nyinaik sulumba wamodus pulunikina le nale wagek minnaik ta katesemba kila pilnaik sulumba kikonikina le fik wanenu kilmba ngika malnu tinginaik.

⁸ Tanjamba minnaik le furiram Kuate Sunjo nu pro piro ta sinam lika minna le nalekam zigna isnaik sulumba ail sumba kuirkinaik. ⁹ Tanjanaik le Kuate Sunjo nu tango ta wika sana: Ne aninge minit ngina le ¹⁰ nu ndek sakina: Ye ne tuku zigna ismba wagek minet te kuru-kuruka kuirket ngina le ¹¹ nu ndek kusnana: Ne wagek minit ta imange sanat e? Ne ail alonu tale peunikmba tukultiken ta nyat e ngina le ¹² tango ndek lafumba sana: Pino ye ndonj minam tuku ye sina nuŋe ail alonu ta tumba sat le nyit ngina. ¹³ Tanjakina le Kuate Sunjo nu pino ta kusnana: Ne ndanam tanjawat ngina le nu lafumba sana: Mbenjenge ye yabriyat le nyit ngina.

Kuate nu nane kasurninjina

¹⁴ Kile Kuate Sunjo ndek mbenj ta sana: Ne manjau ta kat ta aganjmor njakmba ngamuknje ye ne kasurnumba te-yamoknamngit. Ne mara mindek fungulmbi ndo lika kilke kutur nyumba tanjamba minmba ma ma kumamngat. ¹⁵ Tale pino ta ndonj

tale ngamuknge gubra pili le tale munngu ngueu njak minamngaik. Ne tuku kutu pino tuku kutu nane mata tanjamba munngu ngueu njak minamngaig. Nu ne tuku gabat to fetkuwa le ne nu tuku kupe tugunu makewamngat ngina.

¹⁶ Tanjakina sulumba nu ndek pino ta sana: Ne kinjo kile-patinu ait mbolnge ye ne ngaro rar sunngo tini le tamngat ta ne manj tanngo nane nzalinamngat. Ne nu tuku minnge kumnemnge mina le nunge ne kulatka minamngat ngina.

¹⁷ Tanjakina sulumba nu ndek Adam sana: Ne piyo nane tuku minnge ismba dubimba ail alonu peutikmba tukultiken ta tumba nyat tukunu ye ne tuku nga kilke kasuramngit. Ne nyamagan te-silikam tuku piro karenka tumba nyamngat. Ne mara mindek tanjamba minmba ma ma kumamngat. ¹⁸ Kilke te mbolnge anga njaigonu prowe likuwaig le ne fare fare ilinzu sota nyumba minamngat. ¹⁹ Ta tuku ne piro karenka ngarosu mundunuwa le kilke mbolnge nyamagan te-silika nyamngat. Tanjamba minmba ma ma ne luka kilkek sinam kangat. Ye ne kilkembali wakeinen tukunu ne tuku ngarosu ta kilke. Ne manj luka ta sinam kumba kilke kuilkamngat nga tanngo sana.

²⁰ Adam nu piyo nunje nyunu Eva ngina. Nyu ta tugunu tenenmba: Nu tanngo pino njakmba tuku ina nangine.

²¹ Kuate Sunngo nu aganjmor ngaronumbi tawi wakeika Adam nale piyo nunje ndonj tingine nikina.

Kuate nu Adam le Eva pitaikina le kilim kinaik

²² Tanjana sulumba kile Kuate Sunngo nu sakina: Tanngo nu manjau magenu njaigonu pilingam tuku

kila palet tukunu nu sine tanan minit. Nu minmba minam tuku ail alonu ta turmba nyuwa sulumba minmba minikat ngina. ²³ Nale tanapekaik nga Kuate Sungo nu nale Eden piro ta sinamnge pitaika kukulnikina le kilke tumba tanjo wakeina ta mbolnge piroka minnaik. ²⁴ Tanamba minnaik le tanjo nu ail alonu nyumba minmba minam tuku ta tugum kakat nga Kuate nu nunge enjel afu kukulningina le Eden piro ki prote kumam tanje ndin tukulmba ail ta ngailkinaig. Kame bagi sungo pa bulu nak ta turmba tanje pilna le kuanyikuanyinga minna.

4

Kume manau mayok kina

¹ Adam nu piyo nunge Eva ndon minnaik sulumba pino ta buk fungul nakna sulumba kinjo tepilmba sakina: Sungonge ye sinzanyat le ye kinjo ande te-pilit ngina. Tanakina sulumba nu kinjo ta nyunu Kain ngina.

² Tanamba minnaig ma ma nu man kinjo ande tepilna ta nyunu Abel ngina. Kinjo ta sungoka nu sipsip kulat tanjo mayok kina le aba nunge nu mara mindek nyamagan piroka minanu.

³ Minnaig ma ma mara ande aba nunge nu nyamagan afu kilmba Sungo atraukam tuku patikina le ⁴ maib nunge nu sipsip mulum mayenu ande balemba ndemnu kuya nak ta tumba nu mata Sungo atraukam tuku pilna. Pilna le Sungo nu kanjermba ndek Abel tuku garena sulumba ⁵ Kain tuku atrau agan ta kanjermba Kain tuku gare ndana le Kain nu gubra kagli Nrka aijel pasi kume

ngurngurkina. ⁶ Tanjana le Sungo nu ndek Kain kusnana: Ne ndanam tuku gubranate e? Ndanam ne tuku ainjel pasi kume ngurngurkate e? ⁷ Ne manau mayete kande ye ne tuku gare-gareket kande. Ne manau n̄ayote tukunu une ta ne kainumba te-iben̄nuwa nga ne kagmate ta ne san̄gri tinga une ta te-iben̄mba te-siwa nga sana. ⁸ Tanjaka sana le Kain nu maib nūne wika sana: Sile piro mbol nzi kap ngina. Tanjamba nale kinaik ka piro mbol tan̄ge Kain nu tinga maib nūne balena le kumna.

⁹ Tanjana le Sungo nu Kain kusnana: Maib nan̄e aninge minit ngina le nu ndek sana: Iyo. Ye nu kan̄ger ndawit. Ndanam saka maib yin̄e tuku kusnayate? Ye nu tuku kulat tan̄go kuga ngina le ¹⁰ Sungo nu ndek sana: Ne sin̄ka manau n̄ayonu kat. Maib nan̄e tuku ndare kilke mbol̄nge kutuwat ta witite le iset. ¹¹ Nu tuku ndare kutuwat ta kilke ten̄ge ndare ta biyat. Ta tuku ye ne kasurnumba pitaini le ne ma te mbol̄nge mine nda. ¹² Ne kilke mbol̄nge nyamagan̄ nguka ta alowe nda. Ne mara mindek tumbran̄ tumbran̄ n̄akmba kine promba minam̄ngat nga sana.

¹³ Tanjakina le Kain ndek lafumba Sungo sana: Ta tuku lafunu ye pa ta kurawam kumun̄ kuga. ¹⁴ Ne kilke te mbol̄nge ye pitaiya le ye ne ndon̄ mine ndaka kine promba minam̄ngit. Tan̄go andenge ye ndin̄nge kan̄geryuwa sulumba ye baleyuwa le kumam̄ngit ngina le ¹⁵ Sungo nu Kain sana: Kuga. Tan̄go inum ne balenuwa ta ye lafumba nu tuku kuasmbi 7 bale farn̄ngam̄ngit ngina. Tanjakina sulumba Sungo nu tan̄go ande Kain kan̄germ̄ba nda-balewa nga nu tuku n̄garosu mbol̄nge peuka suku kuyar ande pilna.

¹⁶ Tanjana le Kain nu Sunḡo kusremba ka Eden ma ki prote kumamḡge minna. Ma tugu ta nyunu Kine Pro.

Kain tuku ndare

¹⁷ Kain piyo nuḡe nu kiḡo ande nyunu Enok te-pilna. Tanjamba minnaig ma ma Kain nu tumbranḡ sunḡo ulmba wande patikina sulumba tumbranḡ ta mata nyunu Enok ḡgina. ¹⁸ Enok tuku kiḡo nuḡe nyunu Irad. Irad nu kiḡo ande nyunu Mehuyal te-pilna. Mehuyal nu kiḡo ande nyunu Lamek te-pilna.

¹⁹ Lamek nu pino armba kilna ta ande nyunu Ada ande Zila. ²⁰ Ada nu kiḡo ande nyunu Yabal te-pilna. Yabal nu makau kulatkade kuasmbi ta tuku mbuḡ nangiḡe. Nane kinenumba baibai patika minanu. ²¹ Mambo nuḡe nyunu Yubal nu gita le tabu tabu usrede kuasmbi ta tuku mbuḡ nangiḡe. ²² Zila nu kiḡo ande nyunu Tubal-Kain te-pilna. Tubal-Kain nu ain yeki yekimbi piro agaḡ sunḡomba wakeikanu. Zila nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Nama.

²³ Mara ande Lamek nu piyo kat nuḡe sanikina: Ada le Zila tale isap. Kiḡo ande ye katyina le ye nu balewen le kumna. ²⁴ Tanḡo ande Kain balewa ta lafumba tanḡo 7 bale faramḡgaig. Tanḡo ande ye baleyuwa ta lafumba tanḡo 77 bale faramḡgaig ḡgina.

Abel kumna ta tuku lafuknu Set prona

²⁵ Adam le piyo nuḡe nale maḡ kiḡo ande te-pilnaik sulumba Eva nu sakina: Kain nu Abel balena le kumna. Kile Kuatenḡe kiḡo ande ye sat

le kiŋo ta Abel tuku ma tamŋgat ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Set* ŋgina.

²⁶ Set nu sunŋokina sulumba pino ande tina. Pino ta kiŋo ande nyunu Enos te-pilna. Ait ta mbolŋge tango pino nane Sunŋo tuku nyu te-dunŋam tuku tugu pilnaig.

5

Adam tuku ndare

¹⁻² Kuate nu tango pino nuŋe suk kile-mayokkina. Nu tango pino turmba kile-mayokkina sulumba nyaro nikmba nyu ta tango ŋgina. Adam tuku ndare tuturmba teŋenmba kina.

³⁻⁵ Adam nu yar 130 ŋak minna sulumba kiŋo ande nuŋe suk te-pilna. Nu kiŋo ta nyunu Set ŋgina. Tanjana sulumba Adam maŋ lato yar 800 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 930 kusrena sulumba nu kumna.

⁶⁻⁸ Set nu yar 105 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Enos te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 807 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 912 kusrena sulumba nu kumna.

⁹⁻¹¹ Enos nu yar 90 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Kenan te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 815 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 905 kusrena sulumba nu kumna.

¹²⁻¹⁴ Kenan nu yar 70 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Mahalalel te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 840 minmba kiŋo kulim afu

* **4:25:** Set nyu ta tugunu Lafunu

turmbe kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 910 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁵⁻¹⁷ Mahalalel nu yar 65 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Yaret te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 830 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 895 kusrena sulumba nu kumna.

¹⁸⁻²⁰ Yaret nu yar 162 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Enok te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 800 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 962 kusrena sulumba nu kumna.

²¹⁻²⁴ Enok nu yar 65 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Metusala te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 300 minmba Kuate biye demba minna. Taŋamba nu kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 365 kusrena sulumba Kuate ndoŋ sail mayena le Kuatenge nu ŋgarosu ŋak tina. Nu kume ndakina.

²⁵⁻²⁷ Metusala nu yar 187 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Lamek te-pilna. Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 782 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 969 kusrena sulumba nu kumna.

²⁸ Lamek nu yar 182 ŋak minna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: ²⁹ Sungo nu kilke te kasurna le sine piro karenka wamdus pitingit. Kiŋo te sine tuku wamdus bul sersingamngat ŋgina. Taŋakina sulumba kiŋo ta nyunu Noa* ŋgina. ³⁰⁻³¹ Lamek nu maŋ lato yar 595 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina. Nuŋe yar ulendimba 777 kusrena sulumba nu kumna.

* **5:29:** Noa nyu ta tugunu Wamdus Bulok

³² Noa nu yar 500 kusrena sulumba kiŋo keŋmba kile-patikina ta ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet.

6

Une maŋau sunŋokina

¹ Taŋgo pino tugeka sili-silinaig sulumba kulim kame kile-patike likinaig le ² Kuate tuku kuasmbi nane kulim kame ta kaŋgerkinaig. Kulim kame ta ŋgarosu tumail pasi magenu ndo le nzaliningina le nane ndoŋ minnaig. ³ Tanjanaig le Sunŋo nu sakina: Taŋgo nane ŋgarosu ndo. Nane minmba mine nda. Ye nane tuku ait kuerkamŋgit. Nane tuku yar 120 ndo palmbimŋgit ŋgina.

⁴ Kuate tuku kuasmbi nane pino kame ndoŋ minnaig sulumba taŋgo sugo saŋgriknu kile-patikinaig. Ait ta mbolŋge ŋgumneŋga mata taŋgo sugo saŋgri ŋak ta kilke te mbolŋge mine likinaig. Nane saŋgri sugo nyu ŋak minnaig.

Kuate nu waŋ kusam tuku Noa sana

⁵ Taŋgo pino ŋakmba nane maŋau ŋaigonu kumba wamdus mata ŋaigonu ndo kumba minanu le Sunŋo nu nane kaŋgerka ⁶ ŋgamuŋgal rarmba wamdus tatrukina sulumba sakina: Ndaŋam saka ye taŋgo pino kile-mayokka kilke te mbolŋge patiken a. ⁷ Ye kile taŋgo pino ŋakmba sar uman aŋaŋmor tumbraŋok ŋguikok kilke te mbolŋge ma gureŋmba kile-ŋgisike suluwamŋgit. Ye yiŋe wakeika kile-mayokken ta kile ye wamdus tatrukate ŋgina. ⁸ Tanjakina ta Sunŋo nu Noa tuku maŋau kaŋgermba nu ndo nzalina.

9-10 Noa nu tanjo purfeŋnu mayenu. Nu Ku-ate ndoŋ sail mayena. Nu tuku kiŋo keŋmba ta Sem Ham Yafet. Noa tuku ait mbolŋge tanjo pino ŋakmba maŋau ŋaigonu ndo ke lika minnaig ta nane ŋgamukŋge Noa ndo maŋau purfeŋnu dubimba minna. ¹¹ Kilke te mbolŋge Kuate am mbolŋge maŋau ŋaigonu ta tumbran kilke ŋakmba kumuŋgina le naŋgine tanjo afu ŋaigo siglika minnaig.

¹² Kuate nu tanjo pino ta tuku maŋau ŋaigonu kaŋgerka nane tuku unenŋge tumbran ŋakmba ŋaigo siglikina ta nu kaŋgerkina sulumba ¹³ nu ndek Noa sana: Ye tanjo pino ŋakmba pitaike suluwamŋgit. Naŋgine naŋgine tanjo afu ŋaigo siglikade le nane tuku maŋau ŋaigonu ta kilke tugu ŋakmba kumuŋgade tukunu ye nane ŋakmba kile-ŋgisikamŋgit. ¹⁴ Ta tuku ne ail magenu pikmba waŋ inum wakeimba kusa. Kusmba wandenu pilmba sinanu afu pugurke lika sulumba waŋ ta sinamŋge kilimŋge gulgol danŋa le tikŋguwa. ¹⁵ Waŋ ta teŋenmba wakeiya. Kuennu mita 130 wakeiya. Sunŋonu mita 22 wakeiya. Ngirpenu arŋeŋ mita 13 wakeika. ¹⁶ Tanamba ne funu tukula sulumba ngirpenu mbol ta tukul ndawa. Wai dagol ndindo burok waŋ laipmba pale le waŋ sinanu purfeŋnu minwa. Ngirpenu mbolŋge malaŋga wakeimba pale sulumba sinamŋge mbain armba kusa le waŋ sinanu keŋmba minwaig. Ande mbolŋge ande ŋgamuŋge ande ibeŋŋge minwaig. ¹⁷ Yenŋe saki le kule sunŋo prowa sulumba tanjo pino ŋakmba kilke mbol agaŋ ndende ŋakmba soŋguwa le butoka ŋgisike suluwamŋgaig ta ¹⁸ ye ne ndoŋ wamdus

ulendika sin̄ka son pasa sanet ta ye sin̄ka kumuwan̄git. Ne, piyo nan̄e, kin̄o kat nan̄e, rugan kat nan̄e tane n̄akmba wan̄ pongap sulumba¹⁹ agan̄ nyunu mindek abo minig ta mata turmba kilmba wan̄ pongap. Ar ar pailnu pan̄garnu nane abo minam tuku kilmba patika.²⁰ Sar uman̄ yeki yeki agan̄mor tumbraṅok n̄guikok ta n̄akmba ar ar kilmba wan̄ pongap.²¹ Tan̄gine nyamagan̄ agan̄mor tuku nyamagan̄ yeki yeki turmba kilmba patikap n̄ga Noa sana.

²²Tan̄akina le Noa nu Kuate tuku min̄ge dubimba tan̄amba ndo kina.

7

Kule sun̄go prona

¹Kile Sun̄go nu Noa sana: Ye tango pino n̄akmba kan̄gerket ta nane n̄gamukn̄ge nen̄ge ndo man̄au purfen̄nu n̄ak minit le ye ne kagmanet. Ta tuku kile ne nan̄e gageu turmba wan̄ ta pongap n̄gina.² Agan̄mor nyam tuku atraukam tuku ta ar ar pailnu 7 pan̄garnu 7 kilmba wan̄ mboln̄ge patika. Agan̄mor tane pinton̄gen ta armba ndo pailnu pan̄garnu kila.³ Sar uman̄ ar ar pailnu 7 pan̄garnu 7 kila. Agan̄ n̄akmba tumunu minam tuku kila.⁴ Kussem ndindo te kugawa le ye saki le sawe sun̄gokanu ki 40 furir 40 piymba minam̄gat. Sawe ta mboln̄ge ye agan̄ wakeiken le abo minig ta n̄akmba ma guren̄mba kile-n̄gisike suluwan̄git n̄gina.⁵ Sun̄go nu Noa wam paguna ta Noa nu min̄ge kumumba tan̄amba ndo kina.⁶ Noa nu yar 600 n̄ak minna le kule sun̄go ta promba kilke son̄gina.

⁷ Noa, kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rugan kat nuŋe nane kule prowamŋgat ŋga waŋ poŋginaig. ⁸ Sar umaŋ agaŋmor nyam tuku pinkam tuku ⁹ ar ar pailnu paŋgarnu nane Kuate nu Noa wam paguna ta kumumba Noa ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁰ Waŋ poŋginaig le kusem ndindo kugana le kule suŋgo ta kilke mbol prona.

¹¹ Noa tuku yar 600 tambun arnu ait 17 ait ta mbolŋge kilke puluke lika kule sugokanu bulbulmba kilke mbolŋge prowe likinaig. Samba mata puluka sawe suŋgokanu piyna. ¹² Ki 40 furir 40 sawe ta pur ndamba piymba minna. ¹³ Ki ait ndui ta mbolŋge Noa nuŋe piyo nuŋe kiŋo kat nuŋe Sem Ham Yafet nuŋe rugan kat nuŋe keŋmba ndoŋ nane waŋ poŋginaig. ¹⁴⁻¹⁵ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok nane yeki yeki ar ar ŋakmba Noa nane ndoŋ waŋ poŋginaig. ¹⁶ Kilke mbol agaŋ nyu mindek pailnu paŋgarnu Kuate buk sana ta kumumba waŋ poŋginaig. Taŋanaig le Suŋgoŋge malaŋga tukulna.

¹⁷ Sawe ta mara 40 piymba minna le kule ta nzomba waŋ te-faitna. ¹⁸ Taŋamba kule nzomba mbolka waŋ te-faitna le kule mbol mbol lika minna. ¹⁹ Kule suŋgo ŋayomba tabe sugo funu basleniŋmba biŋ ŋakmba kile-butokina. ²⁰ Kile-butokina sulumba maŋ kule mbolke ŋayomba mita 7 mbolŋge kumuŋgina. ²¹ Sar umaŋ agaŋmor tumbraŋok ŋguikok agaŋ ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku taŋgo pino ŋakmba turmba butoka ŋgisike sulunaig. ²² Agaŋ nyunu mindek kilke mbolŋge mabsen ŋak ta ŋakmba kume sulunaig. ²³ Suŋgoŋge kilke mbol mbal ŋakmba ma gureŋmba kile-ŋgisike

suluna. Tanjo pino sar umanj aganjmor tumbranok njuikok aganj afu mine ndakinaig. Noa nane ndo wanj sinam tanje abo minnaig.

²⁴ Kule ta tambun 5 mara 150 tanjamba kilke mbolnje iben ndaka sunjokanu minna.

8

Kule sunjo ta iben kina

¹ Kuate nu Noa nane aganjmor ndonj wanj sinam tanje minnaig ta nu sina so ndana. Nu nane idus-ninjmba minna sulumba bubre sakina le pinderka kule muku serna. ² Tanjamba nu kilke mbolnje kule bulbulnaig ta mata tukulningina sulumba samba mata tukulna le sawe ta kugana. ³ Tambun 5 ta sinamnje kule ta iben-ibenmba minna. ⁴ Tanjamba minna ka ka tambun 7 ait 17 mbolnje wanj ta ndeka Ararat binj mbol tanje minyokina. ⁵ Kule iben-ibenmba minna le tambun 10 ait 1 mbolnje binj funu afu mayok kinaig.

⁶ Mara 40 kinaig le Noa nu bubre malanga fudinndo ta talka ⁷ kal ande kukulna le nu kule parakuwa nga ta tairnga kine promba minmba luka pro ndana. ⁸ Tanjana le Noa nu kilke buk parakina e nga idusna sulumba gami ande kukulna le kina ⁹ kumba ka kule ndo minna le tinja mabtam tuku ma kugatok le nu manj luka wanj tugum ta pronan. Pronan le Noa ndek wai kuitka tumba wanj sinamnje pilna.

¹⁰ Minna ma ma kusem ndindo kina le nu gami ta manj kukulna le kina ¹¹ kumba ka furiram manj luka olif wanjenu abonu purmba tina ta nzonga tumba luka nu tugum ta pronan. Tanjana le Noa

nu ail waŋe ta kaŋgermba kule buk ibeŋ ket ŋga idusna.

¹² Minna ma ma maŋ kusem ande kugana le maŋ gami ta kukulna le kina sulumba maŋ luka pro ndana. Nu nduiye kina. ¹³ Noa tuku yar 601 tambun ndindo ait ndindo mbolŋge kule kilke mbolŋge ta parakina le Noa nu wande funu buromba burok tambu mambilmba kilke kaŋgerna ta parakina. ¹⁴ Tambun arnu ait 27 mbolŋge kilke paraka kareŋgina.

¹⁵ Kile Kuate nu Noa sana: ¹⁶ Ne, piyo naŋe, kiŋo kat naŋe rugan kat naŋe tane ŋakmba waŋ mbolŋge mayok ka ibeŋ kape. ¹⁷ Agaŋmor ŋakmba tane ndoŋ minig ta sar umaŋ turmba ŋakmba kilmba kile-ibeŋkap. Taŋawap le nane tugeka kilke ŋakmba kumuŋge likamŋgaig ŋgina. ¹⁸ Taŋakina le Noa, nuŋe kiŋo kat nuŋe, piyo nuŋe, rugan kat nuŋe nane ŋakmba ibeŋ kinaig. ¹⁹ Sar umaŋ agaŋmor ŋakmba kilke mbolŋge likinaig tuku ta nyu mindek nane mata ibeŋ kinaig.

Noa nu Sunŋo tuku atraukina

²⁰ Ibeŋ kinaig le Noa nu Sunŋo tuku idusmba ndame afu kilmba atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina. Wakeina sulumba sar umaŋ agaŋmor nyam tuku ndui ndui kilmba bale farmba pa laŋlaŋ ta mbolŋge patika Sunŋo atraukam tuku pasokina le ugmba usarkinaig. ²¹ Usarkinaig le Sunŋo nu mundur mayenu ta kamusna sulumba nu garena le wamduŋmbi sakina: Taŋgo pino nane maŋ mbarwaig ta ye kilke te maŋ ŋayo siliwe nda. Nane kiŋo ndo wamduŋ ŋaigonu ŋak sugoka taŋamba ndo minig. Ye buk agaŋ abo minnaig

tuku ta ᅇakmba kile-ᅇgisike suluwen ta ye man taᅇawe nda. ²² Kilke te minwa le nyamagan ᅇgunu tuku ait, nyamagan mayekam tuku ait, sawe tuku ait, ki tuku ait, mafen tuku ait, furir tuku ait ta ᅇakmba kugawe nda. Mara mindek munᅇu dubika minmba minamᅇgaig ᅇgina.

9

Kuate nu Noa ndon wamdus ulendikina

¹ Kuate nu Noa nuᅇe kiᅇo kat nuᅇe turmba nyaro pasa niᅇge lika saningina: Tane kiᅇo kulim kile-patikap le tane tuku ndare mbolᅇge kilke te kumunᅇuwaig. ² Ye kile agan ndende ᅇakmba tane kulatkam tuku tinᅇet. Sar umaᅇ kilke mbolok aganmor kualegan ᅇakmba tane tuku kuru-kuruka minamᅇgaig. ³ Agan ᅇakmba likade ta tane tuku nyamagan minig. Ye buk ilinzu ᅇakmba tingen taᅇamba ndo kile aganmor ᅇakmba tinᅇet. ⁴ Tane aganmor ndemnu ndare ᅇak ᅇak ndanyap. Mbulap. Ta ndanam? Ndare ta nuᅇe abo tugu. Ta tuku tane ndanyap. ⁵ Tanᅇo andeᅇge ko aganmor andeᅇge tanᅇo inum balewa le kumwa ta nu mata kumamᅇgat. ⁶ Kuate nu tanᅇo pino kile-mayokkina ta nuᅇe suk. Ta tuku tanᅇo andeᅇge tanᅇo inum balewa ta nu mata kumamᅇgat. ⁷ Ye tane satinᅇet: Tane tugeka kiᅇo kulim kile-patikap le kilke kumunᅇuwa ᅇgina.

⁸ Tanakina sulumba Kuate nu Noa nuᅇe kiᅇo kat nuᅇe ndon teᅇenmba saningina: ⁹ Tane isap. Ye kile tane ndon wamdus ulendika siᅇka son pasa satinᅇet te ye siᅇka kumuwamᅇgit. Ngumneᅇga tane tuku ndare mbolᅇge mata pasa te

kumuwamngit. ¹⁰ Sar umanj aganjmor tumberanjok nguikok kilke mbolok aganj njakmba abo minig tane ndonj waj mbolnje ibenj kinaig ta nane mata tane njakmba tuku pasa te saket. ¹¹ Ye manj kule sunjgombi aganj ndende njakmba kile-ngisike nda. Kule sunjgonje kilke manj njayo siliwe nda njina.

¹² Tanakina sulumba nu manj lato saningina: Ye kile tane njakmba ndonj wamdus ulendiket. Mara mindek tanjamba minmba minamngit. ¹³ Ta tuku ye kile wanzu kuambor tananj gau mbolnje pilet. Kilke mbol mbal njakmba nane wanzu ta kanjerwaig sulumba pasa te idusamngaig. ¹⁴ Yenje wi le gau tingwa le wanzu prowta ta ¹⁵ ye sinjka son pasa satinjet te idusamngit. Kule sunjo manj promba tane njakmba kile-ngisike nda. ¹⁶ Wanzu ta gau mbolnje minwa le ye kanjeri sulumba pasa te idusamngit. Ye sinjka son pasa te aganj njakmba njarosu njak abo minig ta tane satinjet ta sinjka kumuwamngit. ¹⁷ Ye kilke mbol mbal njakmba ndonj wamdus ulendika wanzu kuambor tananj pilet njina.

¹⁸ Noa tuku kinjo kame waj mbolnje ibenj kinaig ta nyu kat nanjine Sem Ham Yafet. Kanan nu Ham tuku kinjo. ¹⁹ Noa tuku kinjo kame kenj ta nane tuku ndare tugeka kile sine kilke mbol mbal njakmba mineg.

Noa nu Ham kasurna

²⁰ Noa nu nyam piro ndo kumba minna tuku. Nunje tugu pilmba grep piro ande njukina. ²¹ Mara ande nu grep kule afu nyina le grep kulenje balena le njinganka baibai sinamnje tawi kuklikina le wagek kinymba minna.

22 Taɲana le Kanan mam nuɲe Ham nu mam nuɲe wagek kinymba minna ta kaɲgerna sulumba nu ndek kumba ka aba kat nuɲe sanikina le 23 Sem nale Yafet ndoɲ nale ndek tawi ande tumba kaika ɲgumnem-ɲgumnem baibai sinam kumba mam nakile kainaik. Nale mam nakile wagek minna ta kaɲgeram mbulmba tumail te-sinaik.

24 Kile Noa nu ɲgaro purfena le kiɲo ɲgrimbik wam kina ta kubenaik le isna sulumba nu ndek sakina: 25 Ye kile Kanan kasuri le nu nuɲe tira kame kumnemɲge nane tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat ɲgina.

26 Taɲakina sulumba nu maɲ lato sakina: Sine Sunɲo tuku nyu te-dunɲube. Nu Sem tuku Mbara. Kanan nu Sem kumnemɲge nu tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat. 27 Kuatenɲge Yafet sinzaɲwa le nu tuku ndare tugekamɲgat. Nu tuku mbuɲ kame Sem tuku mbuɲ kame ndoɲ ulendika minwaig le Kanan nu Yafet kumnemɲge nu tuku sanzal taɲgo piroka minamɲgat ɲgina.

28 Kule sunɲo ta kugana le Noa nu maɲ lato yar 350 minna. 29 Nuɲe yar ulendimba ta 950 kusrena sulumba nu kumna.

10

Noa tuku ndare

1 Noa tuku ndare ta teɲenmba. Noa tuku kiɲo keɲmba ande nyunu Sem ande Ham ande Yafet. Kule sunɲo ibeɲ kina le nane keɲ ta kiɲo afu kile-patikinaig.

Yafet tuku ndare

² Yafet tuku kiŋo kat nuŋe nyu naŋine ta teŋenmba. Gomer, Makok, Madai, Yawan, Tubal, Mesek, Tiras. Ngumnenga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋine tuku nyu ta tumba naŋine tumbran yimyam kilmba minnaig.

³ Gomer tuku mbuŋ kat nuŋe ta Askenas mbal Rifat mbal Tokarma mbal.

⁴ Yawan tuku mbuŋ kat nuŋe ta Elisa mbal Spen mbal Siprus mbal Rodes mbal. ⁵ Nane yu make tumba minig mbal le nuy mbolŋge minig mbal ta tuku mbuŋ naŋine.

Yafet tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Ham tuku ndare

⁶ Ham tuku kiŋo kat nuŋe nyu naŋine ta teŋenmba. Kus, Isip, Libia, Kanan. Ngumnenga nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuŋ kat naŋine tuku nyu ta tumba naŋine tumbran yimyam kilmba minnaig.

⁷ Kus tuku mbuŋ kat nuŋe ta Seba mbal Awila mbal Sabta mbal Rama mbal Sabteka mbal. Rama tuku mbuŋ ta Zeba mbal Dedan mbal.

⁸ Kus tuku kiŋo ande nyunu Nimrod. Nimrod nu kame bumba tumbran afu kilke yaika kilmba minna tukunu nu gabat suŋgo mayok kina. ⁹ Nu Sunŋoŋge turna le nu kanzerek taŋgo minna. Ta tuku nane afu naŋine naŋine teŋenmba sakade. Sunŋoŋge ne turnuwa le kanzerek taŋgo Nimrod suk minamŋgat ŋgade.

¹⁰ O buk Nimrod nu Babilonia kilke ta tuku tumbran keŋmba kulatkina. Tumbran keŋmba ta ande nyunu Babilon ande Erek ande Akad. ¹¹ Nu

Babilonia kilke kusremba Asiria kina sulumba tumbran sugo bailkamba ninde lika wande patike likina. Tumbran sugo ta ande nyunu Nineve ande Rehobot-Ir ande Kala ande Resan. ¹² Resan nu Nineve le tumbran sunjo Kala ngamu-ngamunje minna.

¹³⁻¹⁴ Isip tuku mbun kat nuje ta Lidia mbal Anam mbal Leab mbal Naftu mbal Patrus mbal Kaslu mbal Kreta mbal. Kreta mbal nane Filistia mbal nane tuku mbun nanjine.

¹⁵ Kanan nu kinjo armba njak minna. Kinjo mulum ta Sidon ande nyunu Het. Ngumneŋga nale tuku ndare tugekinaik sulumba mbun kat nanjine tuku nyu ta tumba nanjine tumbran yimyam kilmba minnaig. ¹⁶⁻¹⁸ Kanan nu Yebus mbal Amor mbal Girkas mbal Hiwi mbal Arka mbal Sini mbal Arwat mbal Semar mbal Hamat mbal nane tuku mbun nanjine. Kanan tuku tumbran mbon nane sili-silinaig le ¹⁹ nane tuku tumbran mbon makenu ande kumba ka Sidonje tinjina le ande kumba ka Gerarŋe tinjina. Gerar tumbran ta Gasa tumbran patumba. Tumbran make ki prote kumam kina ta kumba ka Sodom, Gomora, Atma, Seboimŋe tinjina. Seboim tumbran ta Lasa tumbran patumba minna.

²⁰ Ham tuku ndare ta tanjamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

Sem tuku ndare

²¹ Yafet aba nuje Sem nu Hibru mbal njakmba tuku mbun nanjine. ²² Sem tuku kinjo kat nuje tuku nyu ta tenenmba. Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram. Ngumneŋga nane tuku ndare tugekinaig

sulumba mbuŋ kat naŋgine tuku nyu ta tumba naŋgine tumbran yimyam kilmba minnaig.

²³ Aram tuku mbuŋ ta Us mbal Hul mbal Geter mbal Mesek mbal.

²⁴ Arpaksad tuku kiŋo nuŋe nyunu Sela. Sela tuku kiŋo nuŋe nyunu Eber. ²⁵ Eber nu kiŋo armba kile-patikina ta ande nyunu Pelek. Pelek tuku ait mbolŋge taŋgo pino ŋakmba sili-silinaig. Eber tuku kiŋo ande nyunu Yoktan.

²⁶⁻²⁹ Yoktan tuku mbuŋ ta Almodad mbal Selef mbal Hasarmawet mbal Yera mbal Hadoram mbal Usal mbal Dikla mbal Obal mbal Abimael mbal Seba mbal Ofir mbal Awila mbal Yobab mbal. Nane ŋakmba Yoktan tuku ndare. ³⁰ Nane tuku ma tugu makenu ta Mesanŋe tiŋga laipmba kumba ka Sefarŋe tiŋgina. Sefar tumbran ma taknu ki prote kumamŋe minna.

³¹ Sem tuku ndare ta taŋamba ndo. Nane tuku tumbran yimyam, ma tugu yimyam, pasa mata yimyam.

³² Taŋgo kuasmbi ŋakmba ta Noa tuku ndare. Kule sunŋo kugana le Noa tuku kiŋo kat nuŋe tuku ndare puluka tugekina. Nane keŋ ta kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ kat naŋgine.

11

Kuate nu taŋgo tuku mane tugu mbilniŋge likina

¹ O buk tugu mbolŋge taŋgo pino kilke ŋakmba mbolŋge pasa ndindo aŋaŋ ndende ŋakmba nyu ndindo saka minnaig. ² Nane ki prote kumamŋe kine promba minnaig. Taŋamba minnaig ma ma mara ande nane kinaig ka Babilonia tuku ma gutoŋ ande mbol pronaig sulumba nane

tange tumbran ulnaig. ³ Tanamba nane nanjine nanjine sakinaig: Sine kilke kilmba pasoka ndame wakeikube le karenjuwaig nginaig. Nane tanamba wakeikinaig sulumba wande palmbim tuku gulgol ta tumba ndame ta pisneninginaig le ndame ta denginaig.

⁴ Kile nane ndek sakinaig: Sine tumbran sungo ande ulmba wande patikube sulumba wande sungo kuen njayo ande pilbe. Funu ka samba kirewa. Tanamba sine nyu njak minbe sulumba sili-silimba ma tugu njakmba kine ndakube nginaig.

⁵ Nane wande ta pilnaig le Sungo nu nane tumbran ulmba wande kuen njayo pilnaig ta kanjeram ndekina sulumba ⁶ sakina: Tanjo pino nane ndare ndindo pasa kuale ndindo. Nane manjau te tugu pilmba kade ta ngumnenga nanjine nzali dubimba manjau afu kam tuku sakuwaig sulumba ta kamngaig. ⁷ Ta tuku sine ndek kab sulumba tanjo tuku mane tugu mbilninje le nane nanjine nanjine pasa katese ndawaig ngina.

⁸ Tanakina sulumba Sunjo nu tanjo pino njakmba tugena le nane wande piro sunjo ta kusremba sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig.

⁹ Tumbran sunjo ta nyunu Babilon nginaig. Ma ta mbolnje Sunjo nu nane tuku mane tugu mbilninje likina le nane sili-silimba kilke tugu njakmba mbol kine likinaig.

Sem tuku ndare

¹⁰ Sem tuku ndare tuturmba tejenmba kina. Kule sunjo ta iben kina le yar armba kinaig le Sem nu yar 100 njak minmba kinjo ande nyunu Arpaksad te-pilna. ¹¹ Te-pilna sulumba nu man

lato yar 500 kusremba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹² Arpaksad nu yar 35 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. ¹³ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁴ Sela nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Eber te-pilna. ¹⁵ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 403 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁶ Eber nu yar 34 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Pelek te-pilna. ¹⁷ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 430 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

¹⁸ Pelek nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Reu te-pilna. ¹⁹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 209 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁰ Reu nu yar 32 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Seruk te-pilna. ²¹ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 207 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²² Seruk nu yar 30 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Nahor te-pilna. ²³ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 200 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁴ Nahor nu yar 29 ŋak minna sulumba kiŋo ande nyunu Tera te-pilna. ²⁵ Te-pilna sulumba nu maŋ lato yar 119 minmba kiŋo kulim afu turmba kile-patikina.

²⁶ Tera nu yar 70 kusrena sulumba kiŋo afu kile-patikina ta ande nyunu Abram ande Nahor ande Haran.

Tera tuku ndare

²⁷⁻²⁹ Tera tuku ndare tuturmbe teŋenmba kina. Nu kiŋo keŋmba kile-patikina ta ande Abram ande Nahor ande Haran. Haran nu Lot te-pilna sulumba nu kulim armba turmba kile-patikina ta ande nyunu Milka ande Iska. Mam nanŋine kume ndakina le Haran nu ambonŋa nuŋe tumbranŋ tuguk Urŋge minmba kumna. Ma tugu ta nyunu Babilonia. Abram nu Sarai tina le Nahor nu mambo nuŋe Haran tuku kulim Milka tina.

³⁰ Sarai nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³¹ Kile Tera nu kiŋo nuŋe Abram rugan nuŋe Sarai wa nuŋe Lot nane keŋ ta kilmba Babilonia ma tugu Ur tumbranŋ kusremba Kanan kilke mbol kambim saka kinaig kumba ka Haran tumbranŋ promba taŋge minnaig ma ma Tera nu kumna.

³² Nu yar ŋakmba 205 kusrena sulumba Haran tumbranŋ taŋge nu kumna.

12

Sunŋo nu siŋka pasa sanŋrinu Abram sana

¹ Mara ande Sunŋo nu Abram sana: Ne naŋe kilke naŋe tumbranŋ tuguk naŋe ndare kusreka ye ma ande tumni le ne ka kilke ta mbolŋge mina.

² Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Yeŋge ne nyaro tini le ne taŋgo sunŋo nyu ŋak minamŋgat. Taŋawa le nane ŋgumneŋga ne tuku saka nane afu nyaro niŋge likamŋgaig. ³ Nane afu ne nyaro tinwaig ta

ye mata nane nyaro ningamngit. Ko nane afu ne kasurnuwaig ta ye mata nane kasurningamngit. Ne mbolnge ye kilke tugu n̄akmba mbolnge wam mayenu kamngit ngina.

⁴ Sungo nu tanakina le Abram nu minge dubimba t̄inga Haran tumbran̄ kusremba kina le Lot nu dubimba kina. Ait ta mbolnge Abram nu yar 75 n̄ak minna. ⁵ Abram nu kumba piyo nuŋe Sarai, nzamu nuŋe Lot, Haran mbal afu nu piyanin̄mba kilna ta agaŋ ndende n̄akmba kilmba Kanan kambim saka kinaig kumba ka ka Kanan kilke mbol pronaig. ⁶ Pronaig sulumba kilke ngamu fetka kumba ka Sekem ma promba More ma tuku ail sungo ta tugumnḡe minnaig. Ait ta mbolnge Kanan mbal nane kilke ta mbolnge mine likinaig.

⁷ Minnaig le Sungo nu Abram tugum promba sana: Ye ne tuku ndare kilke te siŋka serningamngit ngina. Tanakina le Abram nu Sungo nu tenge ye tugum prowat nga ndame afu kilmba turŋanga atraukam tuku pa lanlan̄ inum wakeina. ⁸ Tanana sulumba nu ma ta kusremba kina ka tabe ande pon̄ga baibai patika tan̄ge minnaig. Tabe ta Betel tumbran̄ ki butun̄gate kumam Ai tumbran̄ ki prote kumam nu ngamun̄ge minna. Tabe mbol tan̄ge Abram nu ndame turŋanga Sungo atraukam tuku pa lanlan̄ wakeimba Sungo mbarin̄mba nu tuku nyu te-dun̄ga minna. ⁹ Tanana sulumba nu man̄ t̄inga kumba ka Negeb ma baknu ta kambim saka kina. Negeb ma baknu ta Kanan kilke mbolnge minit.

Abram nu Isip kilke mbol kina

¹⁰ Nu kina ta Negeb kilke mbolŋge guba suŋgo prona tukunu Abram nane gubak minnaig sulumba ndeka kilke ta kusremba Isip kilke mbol ndekinaig. ¹¹ Ndekinaig sulumba Isip kilke mbol prowam bafumba nu piyo nuŋe Sarai sana: Ne pino tumail pasi ŋgarosu mayenu ndo. ¹² Isip taŋgo kame nane ne kaŋgernumba nuŋe piyo nuŋe ŋga idusmba ne tam tuku ye baleyumba ne kusrenamŋaig. ¹³ Ta tuku taŋgo te ye tuku leu ŋga sanaŋga le nane ne tuku ŋga ye bale ndayuwaig le ye maye minamŋgit ŋga Sarai sana.

¹⁴ Taŋakina sulumba Abram nu Isip kilke mbol prona le Isip mbal mambilmba Sarai kaŋgermba pino ta mayenu ndo ŋginaig le ¹⁵ Farao tuku mbal afu nane Sarai kaŋgermba kumba ka Farao sanaig. Sanaig le nu ismba taŋgo afu kukulningina le pro Sarai tumba Farao tuku wande mbol kinaig le nu taŋge minna.

¹⁶ Minna le Farao nu Sarai tuku garena le nu Abram kigamba agaŋ ndende suŋgomba tuna. Nu agaŋmor suŋgomba sipsip makau kamel donki piro mbal turmba Abram tuna le kilna.

¹⁷ Farao nu Abram piyo nuŋe Sarai pinonu tina tukunu Suŋgo nu Farao nuŋe wande tuma mbal turmba ŋaigo siglikina le guaze sugo kile-likinaig. ¹⁸ Taŋanaig le Farao ndek Abram wika kusnana: Ne ame maŋau ye mbolŋge kina? Ndaŋam saka ne naŋe piyo naŋe ta ye ndasayina? ¹⁹ Ne yiŋe kulim ŋga sayina tukunu ye yiŋe pinonu ten. Kile piyo naŋe te tumba kua kaye ŋga Abram sana. ²⁰ Taŋakina sulumba nu nuŋe mbal sanaŋina le nane Abram mindemba kumba ndinŋge mbil-

naig le Abram nale piyo nuŋe ndoŋ agaŋ ndende ŋakmba kilmba kinaik.

13

Lot nu Abram kusremba Sodom tumbran kina

¹ Abram nu piyo nuŋe Sarai nzamu nuŋe Lot agaŋ ndende ŋakmba kilmba Isip kusremba kina ka Negeb ma baknu mbol prona. ² Abram nu agaŋmor silwa ndametiŋ gol ndametiŋ agaŋ ndende ta suŋgomba ŋak minna.

³ Nu Negeb ma mbol prona sulumba maŋ tiŋga kumba ka ka Betel tumbran patumba nu o buk baibai patikina ma ta tugum prona. Ma ta Betel tumbran Ai tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minit. ⁴ Minna sulumba o buk atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina ma ndui ta mboluŋge maŋ Suŋgo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋga minna.

⁵ Lot nane Abram ndoŋ minnaig ta nu mata agaŋ ndende sipsip makau baibai suŋgomba ŋak minna. ⁶ Nale ar ta agaŋmor suŋgomba ŋak tukunu nale ma ta tuma minam kumuŋ kuga. ⁷ Ta tuku Abram tuku agaŋmor kulat taŋgo nane Lot tuku agaŋmor kulat taŋgo ndoŋ muŋgu gubra ŋak minnaig. Ait ta mboluŋge Kanan mbal Peris mbal nane ma ta mboluŋge minnaig tuku.

⁸ Kile Abram nu ndek Lot sana: Ne sile ndare ndui ta ndo. Ta tuku sile ŋgamukuŋge muŋgu gubra ŋak mine ndakupe. Sile tuku piro taŋgo mata nane muŋgu gubra ŋak mine ndakuwaig. ⁹ Ma te suŋgokanu. Ne nane kilke inum kaŋgermba madiwa le sile purkupe. Ne ma ande mbol kaye ndeta ye ma ande mbol ka ŋgina.

¹⁰ Tanjakina le Lot nu mambilmba Yordan kule kumamnge ma gutonj ta kanjerna. Ma ta kule sunjomba njak kumba ka Soar tumbranngge tingina. Ait ta mbolngge Sunjo nu Sodom le Gomora njago sili ndakina. Ma ta mayenu ndo Sunjo tuku piro Isip mbal tuku kilke tananj. ¹¹ Ta tuku Lot nu ma ta mayenu ndo nga Yordan ma gutonj ta njakmba madimba te-suluna. Tanjamba nu Abram kusremba ki prote kumam ma ta mbolngge ka minna le nale yimyam minnaik.

¹² Abram nu Kanan kilke mbolngge minna le Lot nu Yordan ma gutonj ta kumba ka tanje minyokina sulumba nuje baibai Sodom tumbran patumba patike likina sulumba nu tanje minna.

¹³ Sodom mbal nane une manau sunjomba kumba Sunjo tuku minje ngurmba minnaig.

Sunjongge Abram Kanan kilke njakmba tuna

¹⁴ Lot nu Abram kusrena le Sunjo nu Abram sana: Ne tinga mambilmba ma tugu njakmba kanjerka. ¹⁵ Ma njakmba ne kanjerkate ta ne nane ndare njakmba ndonj sertinggi le tane tuku kilke minmba minamngat. ¹⁶ Yenge ki le ne tuku ndare tugeka ne tuku mbun burnu kumuñ kuga prowamngag. Kilke mbolngge tub tub tananj burnu kumuñ kuga. ¹⁷ Kile ne tinga kilke tuku kuenu kilke tuku sunjonu njakmba lika kanjerka. Ye kilke ta njakmba ne tanmbimngit nga Abram sana.

¹⁸ Tanjakina le Abram nu nuje baibai sambrinimmba ma ta kusremba kumba ka Hebron tumbranngge Mamre tuku ail sugo tugum tanje minyokina. Minyokina sulumba Sunjo atraukam tuku pa lanlan ande wakeina.

14

Abram nu gabat sugo afu ndoŋ kame bunaig

¹ Mara ande Babilonia tuku gabat sunŋo Amrafel, Elasar tuku gabat sunŋo Ariok, Elam tuku gabat sunŋo Kedorlaomer, Goim tuku gabat sunŋo Tidal nane bailka ta ² gabat sugo 5 ndoŋ kame bunaig. Gabat sugo 5 ta Sodom tuku gabat sunŋo Bera, Gomora tuku gabat sunŋo Birsa, Atma tuku gabat sunŋo Sinab, Seboim tuku gabat sunŋo Se-meber, Bela tuku gabat sunŋo turmba. Bela tumbran tuku nyu ande Soar ŋginaig.

³ Gabat sugo 5 ta ulendika pasa katnaig sulumba Sidim tuku ma guton ta kinaig. Ma ta kile Yu Kagli Nayo tanŋe te-suluna. ⁴ Kedorlaomer nu yar 12 gabat sugo 5 ta kulatkina le nane ta tuku ndagariniŋina le yar 13 mbolŋge nane nu ndoŋ kame bunaig.

⁵ Yar 14 mbolŋge Kedorlaomer nuŋe gulab kame gabat sugo keŋ ta ndoŋ nane nanŋine kame mbal kile-manŋurka kinaig ka tumbran afu ndoŋ kame bunaig. Asterot-Karnaim tumbranŋge Kedorlaomer nu Refaim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina sulumba ka Ham tumbranŋge nu Susim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina sulumba ka Kiriaticim tuku ma guton tanŋe nu Emim mbal ndoŋ kame bumba nane kile-ibenŋkina.

⁶ Tanamba nu man kina ka Edom ma biŋ tanŋe nu Hor mbal ndoŋ kame bumba nane yokerkina le nane sili-silinaig le nu nane dubika kina ka El-paran tumbran ma baknu ta makembiŋge lukina.

⁷ Lukina sulumba kumba ka Enmispat tumbran pronaig. (Tumbran ta kile nyunu Kades ŋgade).

Tumbranj tanje nane Amalek mbal Amor mbal ndonj kame bunaig sulumba nane tuku kilke ta yaike likinaig. Amor mbal nane Hasason-Tamar tumbranjge minnaig tuku.

⁸ Ait ta mboljge Sodom, Gomora, Atma, Seboim, Bela tumbranj 5 ta tuku gabat sugo nane nanjine kame mbal ndonj Sidim tuku ma gutonj ta kinaig sulumba tanje nane kame tuku kuaneka minnaig.

⁹ Elam tuku gabat sunjo Kedorlaomer, Goim tuku gabat sunjo Tidal, Babilonia tuku gabat sunjo Amrafel, Elasar tuku gabat sunjo Ariok nane mata kame tuku kuaneka minnaig. Gabat sugo bailka ta nane gabat sugo 5 ta ndonj kame buwam bafunaig.

¹⁰ Sidim tuku gutonj ta nane buk ndame dabuk dabuk kolta suk ta sota burok sunjomba sarke likinaig. Kile kame sanjri tingina le Sodom tuku gabat sunjo Gomora tuku gabat sunjo nale kuru-kuruka nakile kame mbal ndonj kua ka baringa burok ta sinam kinaig le gabat sugo keñ ta nane kame kuasmbi afu ndonj kua ka ma tabenu ta ponja kinaig. ¹¹ Tanjanaig le gabat sugo bailka ta nane Sodom le Gomora tuku aganj ndende, nyamaganj, tanjo pino turmba yomba kilmba kinaig.

¹² Abram nzamu nuñe Lot nu Sodomjge minna le nane nu tumba nu tuku aganj ndende turmba kilmba kinaig.

¹³ Tanjanaig le tanjo ande nu wam ta kanjermba kua ka Abram sota kina sulumba Abram kila sana. (Abram nu Mamre tuku ail tugum tanje minna. Mamre nu Amor tanjo ande. Nu nuñe mambo kat nuñe ndonj nane keñ ta Abram tuku gulab kat nuñe minnaig. Mambo ar ta nyu nakile Eskol le Aner). ¹⁴ Nane Abram tuku nzamu nuñe tumba

kinaig ta tanjo tanje wam kubeu tuna le Abram nu ismba nuŋe kuasmbi kame tanjo 318 ta ŋakmba kile-maŋgurkina sulumba nane ndoŋ gabat sugo bailka ta dubika Dan tumbraŋ kinaig. ¹⁵ Furir ŋgamuna le nu nuŋe kuasmbi ta kilmba walna sulumba gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibenka yokerkinaig le nane sili-silinaig le nane dubika kinaig ka Hoba tumbraŋ pronaig. Hoba tumbraŋ ta Damaskus tumbraŋ patumba minna. ¹⁶ Nu Sodom le Gomora tuku gabis agaŋ ndende ŋakmba ta kile-luka kilmba nzamu nuŋe Lot turmba tumba Lot tuku agaŋ ndende tanjo pino ŋakmba turmba kilmba luka kinaig. ¹⁷ Abram nu gabat sugo bailka ta ndoŋ kame bumba nane kile-ibenkina sulumba luka prona le Sodom tuku gabat sunjo ta Abram sota kina ka Zawe ma gutoŋ tanje Abram te-silikina. (Ma gutoŋ ta tuku nyu ande Gabat Sugo tuku Gutoŋ ŋgade).

Melkisedek nu Abram nyaro tuna

¹⁸ Salem tuku gabat Melkisedek nu Kuate o mbolok tuku pris minna. Nu bret grep kule kilmba Abram tugum kumba ¹⁹ nyaro pasa tuna sulumba sakina: Kuate nu o mbolok. Nuŋge samba kilke kile-mayokkina. Nuŋge ne nyaro pasa tinwa. ²⁰ Kuate nu o mbolok. Sine nu tuku nyu te-duŋgube. Nuŋge ne sinzaŋnat le naŋe ŋgueu mbal ŋakmba kile-ibenkat ŋgina.

Taŋakina le Abram nu gabis agaŋ ndende ŋakmba kilna ta maŋgur 10 patika ande tumba Melkisedek tuna. ²¹ Taŋana le Sodom tuku gabat sunjoŋge ndek Abram sana: Tanjo pino ŋakmba yiŋe kili le gabis agaŋ ndende ŋakmba ne kila ŋgina le

22 Abram ndek Sodom tuku gabat sunḡo ta sana: Kuate Sunḡo nu o mbolok. Nuḡe samba kilke kile-mayokkina le ye kile Sunḡo tuku nyu mbolḡe pasa sanḡri pilewet. 23 Ne ḡgumneḡa sakikat: Yeḡe Abram aḡaḡ ndende sunḡomba tuwen le kile nu aḡaḡ ndende sunḡomba ḡak minit ḡa sakikat tukunu ye ne tuku aḡaḡ inum te nda. Muli fonḡon afu ko kupe ḡgaro tuku muli ande mata ye te nda. 24 Ye mbulit. Ye aḡaḡ ndende afu kile nda. Ye tuku kuasmbiḡe nyamagaḡ afu kilmba nyinaig ta maye. Ye tuku gulab kame Aner Eskol Mamre nane ndo aḡaḡ ndende afu niḡa ḡa sana.

15

Kuate nu Abram ndoḡ wamdus ulendinaik

1 Mara ande Abram nu kiḡatanu suk Sunḡoḡe wika sana: Abram, ne kuru kuru ndaka. Ye ne tuku kandim taḡaḡ ne kulatka minet. Ne lafu mayenu sunḡokanu tamḡgat ḡgina. 2 Taḡakina le Abram nu ndek sana: O Kuate Sunḡo, ye kiḡo kugatok minet. Ye kumi le Damaskusnu taḡo Elieser nuḡe ye tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat. Ta tuku ne ame aḡaḡ mayenu ye samḡgat? 3 Ne ye tuku ndare tumunu ande ndasina tukunu ye tuku kukul taḡo nuḡe ye tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat ḡgina.

4 Taḡakina le Sunḡo nu pasa lafumba sana: Kuga. Kukul taḡo naḡe Elieser nu ne tuku aḡaḡ ndende kile nda. Naḡe kiḡo ndinok ta nuḡe ne tuku aḡaḡ ndende kilamḡgat ḡgina. 5 Taḡakina sulumba nu Abram tumba kilim kumba sana: Ai ambe. Samba mbol ambe tandeka mambilmba mbai kaḡerka. Ne ḡakmba burkam kumuḡ e? ḡgumneḡa ne tuku

ndare mbolŋge mbuŋ gudomm̄ba mayok kaŋgaig. Samba mbolŋge mbaŋ minig taŋaŋ burnu kumuŋ kuga ŋgina. ⁶ Taŋakina le Abram nu Sungo tuku pasa ta ismba nu tuku saŋgri tomba tiŋgina le Sungo nu tuku ŋgamuŋgal son ta kaŋgerm̄ba nu taŋgo tiŋreknu ŋgina.

⁷ Taŋakina sulumba nu Abram sana: Ye Sungo. Ye ne Babilonia mbal tuku kilke Ur tumbraŋŋge ye ne mindenumba te prowen. Kilke te ne sernam tuku ŋga ye taŋawen ŋgina le ⁸ Abram ndek lafumba sakina: O Kuate Sungo, ye kilke te miro minam tuku sayate ta ye ndaŋm̄ba pasa ta son pasa ŋga kila pili e ŋgina le ⁹ Kuate nu ndek sana: Agaŋmor afu kilmba ye tugum te prowa. Makau paŋgarnu ande, meme paŋgarnu ande, sipsip pailnu ande ŋakmba yar keŋm̄ba ŋak, gami ande, sar umaŋ kitek ande turmba kilmba ye tugum te prowa ŋgina le ¹⁰ Abram nu pasa ta kumumba agaŋmor ta kilmba nu tugum prona sulumba agaŋmor ta ŋgamuŋge fetke lika inumnu ndinamŋge inumnu ŋaiŋamŋge patike likina sulumba umaŋ armba ta fet ndakina. ¹¹ Taŋana le wir afu ndem ta kilam tuku fumba ndekinaig le Abram nu ndem ta ŋgailka nane yokerke likina.

¹² Ki ka butuŋgina le Abram nu kinymba ma make sungo kaŋgerm̄ba ŋgamuŋgal pitina le nu kuru kuru sungo tina. ¹³ Taŋamba minna le Sungo nu Abram sana: Ye siŋka sanet. Ne tuku mbuŋ kilke te kusremba kilke kise mbolŋge rawe taŋgo minwaig le kilke ta mbolok mbal nane piro kareŋnu niŋguwaig le piroka nane ait kuen ŋayo yar 400 nane sanzalnu minamŋgaig. ¹⁴ Ait ta ku-gawa le ye kilke ta mbolok mbal lafumba piti niŋgi

le naje mbuŋ kame kusrekuwaig le agañ ndende sunḡomba ŋak tiŋga ma ta kusrewamŋgaig. ¹⁵ Neŋge ndo mine mayemba ma ma saibo pilmba kuma le ŋgunuŋgaig. ¹⁶ Amor mbal kilke te mbolŋge minig ta nanḡine mbar sugo ke likade ta kumuŋguwaig le naje ndare pulumba kinit ta ka bailkanu mbolŋge maŋ luka te prowamŋgaig ŋga Abram sana.

¹⁷ Tanakina le ki butuŋga furirna le waim ande pa guwa ŋak sati ande turmba mayok kinaik sulumba agañmor ndemnu Abrahamŋge fetka patikina ta ŋgamuk ŋgamuk kinaik. ¹⁸ Tananaik le Sunḡo nu Abram ndoŋ wamdus ulendika siŋka son pasa Abram sana: Ne tuku ndare ye kilke te serniŋgamŋgit. Isip tuku kule sunḡo kumamŋge kumba ka kule sunḡo Yufretis kumamŋge tiŋgate kilke ta ŋakmba tane sertiŋgamŋgit. ¹⁹⁻²¹ Ken mbal Kenis mbal Kadmon mbal Hit mbal Peris mbal Refaim mbal Amor mbal Kanan mbal Girkas mbal Yebus mbal nane tuku kilke ta ŋakmba tane sertiŋgamŋgit ŋga Abram sana.

16

Sarai tuku piro pino Hagarŋge kiŋo te-pilna

¹⁻² Sarai nu Abram tuku kiŋo ande te-pile ndakina sulumba nu tanḡo nuŋe sana: Sunḡo nu kiŋo ande ndasina tukunu ne ye tuku piro pino ndoŋ minap le nu kiŋo ande te-pilwa le yiŋe kiŋonu tamŋgit ŋgina. (Sarai tuku piro pino ta nyunu Hagar. Hagar nu Isipnu).

Abram nu Sarai ndoŋ wamdus ulendinaik sulumba ³ Sarai nu nuŋe piro pino ta tumba Abram pinonu tuna. Ait ta mbolŋge Abram buk yar 10 Kanan kilke mbolŋge minna.

⁴ Abram nu Hagar tumba nu ndon minnaik sulumba Hagar nu kiŋo konna ta kamusmba nu Sarai ake agan taŋan nga talana. ⁵ Taŋana le nu ndek Abram sana: Hagarŋe ye talayate ta nane mbar. Ye yiŋe piro pino ne tinnen ta nu kile fungulok minmba nu ye talayate. Sunŋonŋe ndo nu sile pilesikuwa nga taŋgo nuŋe sana. ⁶ Taŋakina le nu ndek Sarai sana: Pino ta ne tuku piro pino ndo. Ne ame wam nu mbol kam ndeta ka ŋgina. Taŋakina le Sarai nu Hagar sawe lika katna le kua ka nu kusrena.

⁷ Hagar nu Sarai kusremba Sur kambim tuku ndin dubimba kina ka ma baknu mbolŋe kule burok tugum taŋe minna le Sunŋo tuku Eŋel nu tugum prona sulumba ⁸ nu kusnana: Hagar, Sarai tuku piro pino, ne aniŋe prowat sulumba animbi kaŋgat e ŋgina le nu ndek eŋel ta sana: Ye yiŋe piro gabat Sarai tuku kuru-kuruka kua ka tembi prowit ŋgina le ⁹ Sunŋo tuku Eŋel nu sana: Ne luka nane piro gabat sota kumba nane ŋgamuŋgal te-ibenmba Sarai kumnemŋe mina. ¹⁰ Yenŋe ki le ne tuku ndare tugeka kuasmbi sunŋokanu mayok kaŋgat. Burnu kumuŋ kuga ŋgina.

¹¹ Taŋakina sulumba Sunŋo tuku Eŋel maŋ lato sana: Ne kiŋo te-palmbimŋgat. Sunŋo nu ne tuku malmbi ta isna tukunu ne kiŋo ta nyunu Ismael* ŋga. ¹² Nu donki ŋguikok taŋan minmba nu taŋgo pino ŋakmba tuku ŋgueu minamŋgat. Nu nuŋe ndare tuma ndon mata nu mine nda. Nu kasomŋe minamŋgat ŋgina. ¹³ Taŋaka sana le Hagar

* **16:11:** Ismael nyu ta tugunu: Kuate nu isna

nu nuŋe wamduŋmbi sakina: i ... Ye Kuate kaŋgerit ta ye kume ndakit ŋgina.

Sunŋo nu Hagar ndoŋ pasatina le Hagar nu sakina: O Kuate, ne tuku am mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba mayokŋge minit ŋgina. ¹⁴ Ta tuku nane kule burok ta nyunu “Sunŋo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ŋgade. Kule burok ta Kades tumbran Bered tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minit.

¹⁵ Abram Hagar funŋul te-tuna ta kile nu kiŋo te-pilna le Abram nu kiŋo ta nyunu Ismael ŋgina.

¹⁶ Abram nu yar 86 ŋak minna le Hagar nu kiŋo ta te-pilna.

17

Kuate nu ŋgaro pikam tuku maŋau te-mayokna

¹ Abram nu yar 99 ŋak minna le Sunŋo nu Abram tugum promba sana: Ye Kuate Saŋgri Ŋayo. Ye ne sanet. Ne ye tuku miŋge dubimba maŋau purfeŋnu ndo ŋak mina. ² Ye ne ndoŋ wamduŋ ulendika siŋka son pasa pilet ta dubimba kumuwaŋgit. Yeŋge ki le ne tuku ndare tugeka taŋgo pino sunŋomba mayok kaŋgaig ŋgina.

³ Taŋakina le Abram ndek truk kina le Kuate nu maŋ lato sana: ⁴ Ne isa. Ye tuku siŋka son pasa ne mbolŋge minit tukunu ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat. ⁵ Ta tuku ne tuku nyu Abram kuga. Ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ minamŋgat tukunu ye ne tuku nyu kitek Abraham pili le minamŋgat. ⁶ Yeŋge ki le ne tuku ndare mbolŋge kuasmbi sunŋomba mayok kaŋgaig. Afu gabat sugo mayok kaŋgaig. ⁷ Ye ne ndoŋ ne tuku ndare kame ndoŋ wamduŋ

ulendika sin̄ka son pasa te pilet ta kugawe nda. Ye sin̄ka kumuwan̄git. Ye ne tuku Mbara, ne tuku ndare pulumba tuturmba kan̄gat ta tuku turmba Mbara minmba minam̄git. ⁸ Ne kilke te tuku tuguk tan̄go kuga ta ye kilke te nduiye nan̄e ndare kame ta ndon̄ tane sertin̄gam̄git. Kanan kilke n̄akmba te tane tuku kilke minmba minam̄gat. Kugawe nda. Ye sin̄ka tane tuku Mbara minmba minam̄git n̄gina.

⁹ Kuate nu man̄ lato Abraham sana: Ye sin̄ka son pasa te sanet. Nan̄e ndare puluka tuturmba kuwaig ta tane pasa saket te ismba kumumba dubiwap. ¹⁰ Ye ne ndon̄ nan̄e ndare kame ndon̄ wam̄dus ulendika pasa dubimba kumuwan̄ tuku ta ten̄enmba. Tane tan̄go kin̄o kame n̄akmba tuku n̄garo pikap sulumba ¹¹ ye tane ndon̄ pasa katet te gilai ndan̄gap. ¹² Tane kin̄o kile-patikap sulumba mara 8 kugawaig le nane tuku n̄garo pikap. Tan̄gine piro tan̄go tuku kin̄o kame tane kasomok tan̄go piyamba kile-likinaig ta n̄akmba tuku n̄garo pikap. Tan̄amba minmba minap le ¹³ ye tane n̄akmba ndon̄ wam̄dus ulendika minmba minam̄git. Ta tuku nane n̄akmba tuku n̄garo pikap le tan̄gine n̄garosu mbol̄n̄ge nzilal ta minwaig. ¹⁴ Tan̄go ande n̄garosu nzilal ta kugatok ta nu tane n̄gamuk̄n̄ge mine nda. Nu ye ndon̄ wam̄dus ulendikam tuku wam ta purmba pitaite n̄ga sakin̄a.

¹⁵ Kuate nu man̄ Abraham sana: Ye kile piyo nan̄e Sarai tuku sanet. Ne kile nyunu Sarai ndan̄ga. Kile nyunu kitek Sara n̄ga. ¹⁶ Yen̄ge nu nyaro tuwi le nu ne ndon̄ kin̄o ande tepalmbim̄n̄gaik. Tan̄amba nu tan̄go kuasmbi

sunḡomba gabat sugo afu turmba tuku ina nanḡine minamḡgat ḡgina.

¹⁷ Tanakina le Abraham nu truk ka nzumilka wamdusmbi sakina: Yoi. Ye buk saibo pilmba yar 100 ḡak minet ta ndaḡmba ye kiḡo tam tuku sakate? Sara mata buk saibo pilmba yar 90 ḡak minit tukunu nu mata kiḡo te-palmbim kumuḡ kuga ḡga idusna. ¹⁸ Tanamba idusna sulumba Abraham nu Kuate sana: Ne ye tuku kiḡo Ismael ndo kulatka le nu maye minwa ḡgina kande ¹⁹ Kuate ndek Abraham sana: Kuga. Piyo nanḡe Sara nu ne tuku kiḡo ndinok te-palmbimḡgat ta ne kiḡo ta nyunu Isak ḡga. Ye kiḡo ta tuku ndare ḡakmba ndoḡ wamdus ulendika yiḡe siḡka son pasa kumumba dubimba minmba minamḡgit. Kugawe nda. ²⁰ Ne Ismael tuku sayat ta ye mata isit. Yenḡe nu nyaro tuwi le nu tuku ndare tugekuwaig sulumba nu tuku ndare mbolḡge gabat sugo 12 mayok kaḡgaig. Nu tuku ndare mbolḡge kuasmbi sunḡo mayok kaḡgat. ²¹ Ye Ismael tuku tanawamḡgit ta ye Isak ndoḡ wamdus ulendika yiḡe pasa kumumba minmba minamḡgit. Yar ande si ait tenen prowa le Sara nu kiḡo ta te-palmbimḡgat ḡgina. ²² Tanakina sulumba Kuate nu Abraham ndoḡ pasate denḡpurmba nu kusremba kina.

²³ Kile Abraham nu Kuate tuku miḡge dubimba ki ait ndui ta mbolḡge kiḡo nuḡe Ismael tuku ḡgaro pikna sulumba nu tuku wande tuma mbal nu tanḡo ndametiḡmbi piyamba kile-likinaig ta ḡakmba tuku ḡgaro pike likina. ²⁴⁻²⁵ Abraham nu yar 99 ḡak minna le kiḡo nuḡe Ismael nu yar 13 ḡak minna le nane nale tuku ḡgaro piknaig. ²⁶ Ki

ait ndui ta mbolŋge ndo nane Abraham le Ismael tuku ŋgaro piknaig sulumba ²⁷ nu tuku wande tuma mbal nu taŋgo ndametiŋmbi piyamba kilelikinaig ta ŋakmba tuku ŋgaro turmba pike likinaig.

18

Kuate nu maŋ Sara kiŋo te-palmbim tuku Abraham sana

¹ Mara ande ki pa tiŋgina le Abraham nu Mamre tuku ail sugo tugum taŋge nuŋe baibai kawaŋge minyok minna le Sungo nu tugum prona. ² Abraham nu mambilmba taŋgo keŋmba kaŋgerkina sulumba tiŋga pinderka kumba ka nane tugumŋge dagol tidroŋga loka saniŋgina: ³ O taŋgo sugo, mayemba prowaig. Tane ye liyumba ndakape. Tane teŋge mabtumba isukusmba kape. ⁴ Teŋge minap le nane kule fudiŋ tumba prowaig le kupe minyaŋga ail kunnem teŋge minyoka mabtap. ⁵ Mabta minap le ye nyamagaŋmbi tane turtiŋgi le nyumba saŋgri tumba kape ŋgina. Taŋakina le nane sakinaig: Ne sakate taŋamba ka ŋginaig.

⁶ Taŋakinaig le Abraham nu pitik ndo nuŋe baibai sinam kiŋa sulumba Sara sana: Pitik ndo plaua mayenu inum kunya sulumba waimbi pipmba bret foŋfoŋ pasoka ŋgina. ⁷ Taŋakina sulumba Abraham nu pinderka nuŋe makau fonde tugum promba fatnu kitek butuknu kuya ŋak ande madimba tumba nuŋe piro taŋgo tuna le nuŋge pre pre balemba kuapikina. ⁸ Taŋana le Abraham nu makau fatnu kuapikina ta tumba bata le amo turmba kilmba nane tugumŋge patikina le nane kilmba nyumba minnaig.

Nane isukusmba minnaig le Abraham nu nane tugum tanje ail kumnemnje nane tairnga tin minna le ⁹ nane nu kusnanaig: Piyo nanje Sara nu aninje minit nginaig le nu ndek sakina: Nu baibai sinam tenje minit ngina le ¹⁰ tango inum tanje ndek nu sana: Yar ande si piyo nanje Sara nu kiyo tuwa le ye sinka luka prowamngit ngina. Tanakina le Sara nu nu ngumnemnje baibai malanga tugum tanje pasa ta kagmanga ismba tin minna.

¹¹ Abraham nale Sara ndon buk saibo patika yar gudommba kinaig le Sara nu kiyo te-palmbim kumonj kuga tukunu ¹² nu wamdu smbi nzumilka sakina: Ye buk saibo pilen. Yinje gabat mata saibo pilna. Ye ndanndanmba tuma kinymba kamusi nga idusna. ¹³ Tanamba idusna le Sunjo nu Abraham sana: Ndanam tuku Sara nu nzumilka sakat: Ye buk saibo pilen ta ndanmba ye kiyo tamngit nga sakat. ¹⁴ Ye Sunjo. Ne iduste ye wam ta kam kumonj kuga nga ne iduste e? Kuga. Ye wam njakmba kam kumonj. Ye buk sakit. Yar ande si ait tenjen mbolnje Sara nu kiyo tuwa le ye luka prowamngit ngina. ¹⁵ Tanakina le Sara nu yabuka sakina: Ye nzumil ndakit ngina le nu ndek nu sana: Kuga. Ne sinka ne nzumilkat ngina.

*Kuate nu Sodom le Gomora tumbranj kile-
ngisikam sakina*

¹⁶ Kile tanjo kenj ta tinja Sodom tumbranj tumail tumba kinaig le Abraham nu nane mindeka ndinnje mbilningam bafuna le ¹⁷ Sunjo nu wamdu smbi sakina: Ye manau kam bafuwet te ye Abraham yabuwe nda. Kuga. ¹⁸ Ngumnenja Abraham tuku ndare mbolnje tanjo kuasmbi sunjo

san̄gri ŋak mayok kan̄gaig. Nu mbol̄nge kilke tugu ŋakmba mbol̄nge ye wam mayenu kam̄ngit. ¹⁹ Ye nu madiwen le nu nūŋe kīŋo kame nūŋe wa kat nūŋe ye tuku māŋau tum̄ninguwa le nane māŋau purfēŋnu tīŋreknu ŋak minam̄ngaig. Tāŋawa le ye nu mbol̄nge sīŋka pasa sawen ta kumumba tambim̄ngit ŋga idusna. ²⁰ Tāŋamba idusmba nu Abraham sana: Sodom Gomora nale une māŋau sugokanu ŋak. Nale tuku une māŋau ta tāŋo pino ŋakmba nan̄gine nan̄gine sakade le iset. ²¹ Nane sakade ta kumumba une ta minit e ta ye kumba katesewam̄ngit ŋgina.

²² Tāŋakina le tāŋo ar ta Sodom tumail tumba kinaik le Sun̄go nu Abraham ndōŋ minna le ²³ nu ndek Sun̄go kusnana: Ne tāŋo tīŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? ²⁴ Tumbran̄ tāŋe tāŋo tīŋreknu 50 minwaig ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ko nanenu ŋga mapewam̄ngat? ²⁵ Ne nane tīŋreknu ŋaigonu ŋakmba ulendimba bale faram̄ngat e? Ne tāŋawam kumūŋ kuga. Ne tāŋo ŋakmba kulatka kumumbi pilēngate tuku. Ne māŋau mayenu ndo kate tuku ŋgina le ²⁶ Sun̄go nu lafumba sana: Ye Sodom tāŋo tīŋreknu burka ka 50 ta ye nanenu ŋga ŋakmba mapenūngit ŋgina.

²⁷ Tāŋakina le Abraham nu māŋ lato sana: O Sun̄go, ye māŋ ne kusnani le ne ye tuku ndagari ndanuwa. Ye ake tāŋo ndo. Ne ye tuku ise ndaka. ²⁸ Ne tāŋo tīŋreknu burka ka 50 kuga 5 den ndeta ne tumbran̄ ta te-ŋgisiwam̄ngat e ŋgina le Sun̄go nu sana: Tāŋo tīŋreknu 45 ndo minwaig ta ye tumbran̄ ta te-ŋgisiwe nda ŋgina.

²⁹ Kile Abraham nu māŋ lato Sun̄go kusnana:

Ata. Tãngo tinreknu 40 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu lafumba sana: Nane 40 ndo nzinge minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³⁰ Tanakã sana le Abraham nu mañ kusnana: O Sungo, ye mañ lato kusnanamngit ta ne ye tuku ndagari ndanuwa. Tãngo tinreknu 30 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo ndek nu sana: Ye nane 30 ndo kañgerkumba ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³¹ Kile Abraham mañ lato nu kusnana: O Sungo, ye gabat kuilnga ne ndoñ pasatet. Tãngo tinreknu 20 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu sana: Nane 20 ndo minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina.

³² Tanakina le Abraham nu mañ lato kusnana: O Sungo, ye pasa ndindo te ndo sani le ne ye ndoñ gubra ndata. Tãngo tinreknu 10 ndo nzinge minwaig ndeta ne ndaãamngat ñgina le Sungo nu sana: Nane 10 ndo minwaig ta ye tumbrañ ta te-ñgisiwe nda ñgina. ³³ Tanakina sulumba Sungo nu Abraham ndoñ pasate denpurmba nu kusremba kina le Abraham nu luka nuñe tumbrañ kina.

19

Sodom tuku une mañau

¹ Furirna le eñel ar ta Sodom pronaik. Lot nu Sodom tumbrañ fonde malañga tugum tãnge minyok minna sulumba nu nale kañgerka tĩga kumba ka nale tugumñge loka sakina: ² O tãngo sugo, mayemba prowaik. Tale kupe minyañga ye tuku wande mbolñge kinymba indole mafewa le

maŋ kape ŋgina le nale ndek Lot sanaik: Kuga. Sile tumbran ŋgamu mayok sinŋe kinyamŋgik ŋginaik kande ³ Lot nu nale sanŋrimba sarsarnikmba nu tuku wande mbol kuwaik ŋga sanikina le nale tiŋga nu dubimba nu tuku wande mbol kinaig. Taŋamba Lot nu nuŋe piro mbal saniŋgina le nane nale tuku pagunaig sulumba bret yis kugatok pa-sokinaig le nu nyamagan ta kilmba nale nikina le nyinaik.

⁴ Isukuse denŋpurmba nale kinyam bafunaik le Sodom tumbran taŋgo kiŋo kame ta ŋakmba pro Lot tuku wande kornaig sulumba ⁵ wi kuenka nu sanaig: Taŋgo ar furirat le ne sota prowaik ta nale aniŋge minik? Ne nale kile-mayokka le sine nale ndoŋ karbe ŋginaig.

⁶ Taŋakinaig le Lot nu nane sota kilim kina sulumba malaŋga tukulmba saniŋgina: ⁷ Tira kame, tane maŋau ŋayonu te nale mbolŋge ndakap. ⁸ Ye tuku kulim ar minik te nale taŋgo ande ndoŋ kinye ndakinaik. Ye nale kile-mayokka tane tiŋgi le tane ame maŋau kam ndeta nale mbolŋge kap. Taŋgo ar te mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakap. Nale ye tuku gulab prowaik le ye nale kulatket ŋgina. ⁹ Taŋakina le nane Lot sanaig: Ne kua kaye. Ne tumbran tuguk taŋgo kuga. Ne ndaŋam saka sinŋine maŋau te kusrewam tuku peusiŋgit? Kua kaye. Kuga ta sine ne mata tumba ŋayo silinamŋgig ŋginaig. Taŋakinaig sulumba nane Lot mbiti-mbitimba malaŋga sambriwam bafunaig le ¹⁰ taŋgo ar taŋge malaŋga talka wai sirmba Lot didikinaik le sinam kina le nale malaŋga tukulnaik. ¹¹ Tukulnaik sulumba nale taŋgo kiŋo kame

malanġa tugumġe minnaig ta nġakmba am tukul-
niġe likinaig le nane malanġa te-sili ndakinaig.

Lot nane Sodom kusrenaig

¹² Kile nale ndek Lot sanaik: Naġe ndare afu minig e? Naġe mbiyel, naġe kiġo, naġe kulim afu turmba minig kande kilmba tumbranġ te kusremba kua kape. ¹³ Sile tumbranġ te te-ġgisiwamġgik. Tumbranġ te tuku taġgo pino nane tuku une maġau suġgokina le taġgo pino nane naġgine naġgine sakade le Suġgo nu isna. Ta tuku Suġgo nu sile tumbranġ te te-ġgisiwam tuku kukulsikina le prowik ġginaik. ¹⁴ Taġakinaik le Lot nu tiġga kumba taġgo armba nu tuku kulim kat nuġe kilam tuku madinikina ta sanikina: Tale tiġgap le sine tumbranġ te kile ndo kusremba kua kab. Suġgo nu tumbranġ te te-ġgisiwamġgat ġgina kande nale nu usre pasa sakate ġga idusmba nale numbik ri ndanaik.

¹⁵ Mafena le Suġgo tuku eġel ar ta nale saġgri mbakmba Lot sanaik: Ne tiġga piyo naġe, naġe kulim ar ta kilmba kile ndo tiġga pitik kua kape. Kuga ta tumbranġ te tuku une nġayonu lafunu ne turmba ġgisinuġgat ġginaik.

¹⁶ Taġakinaik le Lot nu wam nzumbilenġa gitmba minna ta Suġgo nu Lot sinana le taġgo ar ta Lot le piyo nuġe, kulim ar ta nane wainu kilmba kumba tumbranġ tuku fonde kilimġe patikinaik. ¹⁷ Nane kilimġe patikumba eġel inum ta nane saningina: Kua ka kape sulumba mbilka ġgumnem mambil ndawap. Ma guton tenġe mabte ndakap. Kua ka ka tabe si poġgap. Tane ġgisikubekaig ġgina le ¹⁸ Lot nu lafumba sakina: O taġgo suġgo, taġamba kuga.

19 Tale buk ye tuku sinatikina le ye mbolŋge maŋau mayenu kaik. Tabe si masken ŋayo tukunu ye tabe mbol ambe kua ka kambim fuguwet. Kumba mini le ndinŋge pa ta ye tuwa le kummba ŋgisinunŋit. 20 Ta tuku tale maŋ ye mbolŋge maŋau mayenu kap. Tumbranŋ patuk si kaŋgerap. Si fudinŋdo. Maye ndeta ye sinŋe ka mini sulumba kummba ŋgisike nda ŋgina le 21 nu lafumba sana: Ta maye. Ne sakat taŋawamŋgit. Ye tumbranŋ si te-ŋgisiwe nda. 22 Ne patenŋ kua ka tumbranŋ si kaye. Ye ne tairŋgamŋgit. Ne kumba si prowa le ye ma tugu te te-ŋgisiwamŋgit ŋgina.

Lot nu tumbranŋ ta fudinŋdo ŋgina tukunu nane tumbranŋ ta nyunu Soar* ŋginaig.

Kuate nu Sodom Gomora kile-ŋgisikina

23 Ki mbol kina le Lot nu Soar prona le 24 Sunŋo nu ndame pa soŋ ŋak sawe piyanu sukmba Sodom Gomora tuku ma tugu ŋakmba kumuŋge likina. 25 Tumbranŋ ar ta tuku ma gutonŋ ta taŋgo pino aganŋ ŋakmba kilke mbolŋge prowe likinaig ta ŋakmba usarke sulunaig. 26 Taŋanaig le Lot piyo nuŋe mbilka ŋgumnem mambilna kande nuŋe ŋgarosu ta sol kuilka kareŋga makek suk tinŋ minna.

27 Mafena le Abraham nu maratukuk tinŋa kina ka Sunŋo ndonŋ pasata minnaik ma ta tugum prona sulumba 28 mambilmba Sodom Gomora tuku ma gutonŋ kilke ŋakmba kaŋgerkina ta pa guwa sunŋo tafil ŋak tinŋa minna le kaŋgerina.

29 Kuate nu ma gutonŋ ta te-ŋgisiwam bafuna sulumba nu Abraham idusmba Lot kukulna le nu

* 19:22: Soar nyu ta tugunu Fudinŋdo

tinga ma kise kina. Tanjana le nu Lot buk minna tumbran̄ ta ŋakmba kile-ŋgisike suluna.

Lot tuku kulim ar ta kiŋo kile-patikinaik

³⁰ Lot nu Soar tumbran̄ŋge minam tuku kuru-kuruka nuŋe kulim ar ta kilmba tumbran̄ ta kus-remba tabe poŋga kinaig ka ndame burok ande kaŋgermba sinam tan̄ge minnaig.

³¹ Tanjamba tan̄ge minnaig sulumba kulim mulum ta mambo nuŋe sana: Mam buk saibo pilna. Kilke te mbolŋge tan̄go ande sile kilam tuku mine ndakate. ³² Ta tuku ne isa. Sile mam grep kule tupe le nu nyumba ŋginŋankuwa le sile nu ndoŋ kinype. Tanape sulumba sile kiŋo kile-patikupe ŋgina. ³³ Tanjamba furirna le nale mam nakile grep kule tunaik le nu nyumba ŋginŋankina. Ŋgin-ŋgankina le kulim nuŋe mulum ta mam nuŋe ndoŋ kinynaik ta mam nuŋe ŋginŋanka nu wam ta katese ndana.

³⁴ Mafena le kulim mulum ta ndek mambo nuŋe sana: Furir ye mam ndoŋ kinyit. Ngilaŋge sile maŋ mam grep kule tupe le nyumba ŋginŋankuwa le ne suk mam ndoŋ kinya. Tanape sulumba sile kiŋo ŋak minpe ŋgina. ³⁵ Tanakina sulumba nale mam nakile maŋ grep kule tunaik le nu nyumba ŋginŋankina. Ŋgin-ŋgankina le mambo nuŋe suk mam nuŋe ndoŋ kinynaik ta mam nuŋe ŋginŋanka wam ta mata katese ndana.

³⁶ Tanjana le Lot tuku kulim ar ta mam nakileŋge fungul nikina le kutunaik. ³⁷ Kulim mulum ta kiŋo ande te-pilna sulumba kiŋo ta nyunu Moab ŋgina. Kiŋo ta nu Moab mbal tuku mbuŋ nan̄gine.

³⁸ Mambo nuŋe mata kiŋo ande te-pilna sulumba

kiŋo ta nyunu Ben-Ami ŋgina. Ben-Ami nu Amon mbal tuku mbuŋ naŋgine.

20

Abraham le Abimelek

¹ Abraham nu kumba ka Negeb ma baknu mbol prona sulumba Gerar tumbranŋge minna. Gerar nu Kades tumbran Sur tumbran ŋgamu-ŋgamuŋge minna. ² Tanŋe minna sulumba Abraham nu Sara nu yiŋe kulim ŋgina le Gerar tuku gabat suŋgo Abimelek nu tanŋo afu kukulniŋgina le nane pro Sara tumba ka Abimelek tunaig.

³ Tanjamba minmba ait ande furir ŋgamu Abimelek nu kinyna sulumba kiŋatina le Kuatenŋe sana: Ne isa. Ne pino te tanŋo ŋak tina tukunu ne kumamŋgat ŋgina.

⁴ Abimelek nu Sara ndoŋ kinye ndakinaik tukunu nu Suŋgo lafumba sana: O Suŋgo, ye mbar ndawen. Ne tanŋo mbar ndade ta ne baleniŋgam kumuŋ e? ⁵ Abraham nu nuŋe ye sayina: Pino te ye tuku kulim ŋgina le Sara mata ye sayina: Tanŋo te ye tuku leu ŋgina. Ye mbar ndawen. Ye tanŋo pino ŋakmba am mbolŋge ye maŋau te ken ŋgina le ⁶ Kuate nu kiŋambi lafumba sana: Ne tanŋo pino ŋakmba tuku am mbolŋge taŋana ta ye kila. Ta tuku ye ne nu ndoŋ une ndaka ŋga peunen le ne pino ta kire ndana. ⁷ Ne kile pino ta tumba luka ka tanŋo nuŋe tawe. Tanŋo ta nu tuan tanŋo ande. Nu ne tuku yabaŋwa le ne kume nda. Ne pino ta luka nu ndatawe ta ne naŋe kuasmbi ndoŋ tane ŋakmba kume likamŋgaig ŋgina.

⁸ Mafena le maratukuk tɪŋga Abimelek nu nuŋe piro taŋgo ŋakmba kile-maŋgurka pasa ŋakmba Ku-ateŋge sana le isna ta sanɪŋina le nane kuru kuru sunŋo tinaig. ⁹ Taŋanaig le Abimelek nu Abraham wika sana: Ne ame maŋau sine mbolŋge kina? Ye ame mbar ken le ne sine ŋakmba piti sunŋo te siŋgam bafute? Ne siŋka maŋau ta ŋayonu kina. ¹⁰ Ne ndaŋam saka maŋau teŋenmba kina ŋgina le ¹¹ Abraham lafumba nu sana: Ye idusen tumbraŋ te tuku taŋgo nane Kuate tuku miŋge kumnemŋge minmba nu tuku nyu kurau ndakade tukunu nane ye tuku pino tumba ye baleyubekaig ŋga idusen. ¹² Pino te son ye tuku kulim. Sile mamŋge kile-patikina ta sile ina yimyam le ye nu pinonu ten.* ¹³ Kuate nu ye kukulyina le ye yiŋe tumbraŋ tuguk kusrewen sulumba nu sawen: Ne ye mbolŋge maŋau mayenu kumba ma ŋakmba mbolŋge taŋgo ŋakmba teŋenmba sanɪŋa: Taŋgo te ye tuku leu ŋga saka ŋgen.

Abraham nu taŋamba Abimelek sana le ¹⁴ nu kina ka Sara tumba pro Abraham tuna sulumba sipsip makau piro taŋgo piro pino afu turmba kilmba promba Abraham tuna sulumba ¹⁵ sana: Kilke te ŋakmba ye tuku ndo. Ne ma ani nzalinu minam idusmba ndeta ka taŋge minyoka ŋgina. ¹⁶ Taŋamba nu ndek Sara sana: Ne mbar ndana. Taŋgo kame ne ndoŋ minig ta nane katesewaig ŋga ye leu nane ndametiŋ soŋ 100 tuwet. Ye taŋawi le ne mbar ande ke ndakina ta nane ŋakmba katesemba kila palmbimŋgaig ŋgina.

* **20:12:** Hibru mbal tuku maŋau buk taŋamba minanu. Ina yimyam mam ndindo ta nane muŋgu kilanu (2 Samuel 13 kaŋgerap).

17-18 Abimelek nu Abraham piyo nuṅe tina tukunu Kuate nu Abimelek tuku piyo nuṅe, piro pino kat nuṅe nane ṅakmba kiṅo ṅgailniṅgina tukunu Abraham ndek Kuate yabaṅna le Abimelek nale piyo nuṅe ndoṅ, nuṅe piro pino ṅakmba nane wakeikina le nane maṅ kiṅo kilepatike likinaig.

21

Sara nu Isak te-pilna

¹ Sunḡo nu siṅka pasa buk Abraham sana ta nu Sara mbolṅe kina le ² nu funḡul ṅakna. Abraham nu buk saibo pilmba yar 100 ṅak minna le piyo nuṅe Sara nu Kuate nu ait sana ta mbolṅe kiṅo ta te-pilna le ³ Abraham nu kiṅo ta nyunu Isak ṅgina.

⁴⁻⁷ Kile Sara ndek sakina: Kuateṅge ye sinzanyat le ye kiṅo te-pilit. Ta tuku ṅa ye garegareka nzumilket. Nane ṅakmba ye maṅau kit ta iswaig sulumba gare-gareka nzumilkamṅgaig ṅgina. Tanakina sulumba nu maṅ lato sakina: Nane buk idusnaig Sara nu Abraham tuku kiṅo ande te-pile nda ṅa idusnaig ta ye tuku tanḡo saibo pilna le kile ye nu tuku kiṅo ande te-pilit ṅgina.

Isak nu mara 8 kusrena le ki ait ta mbolṅe Kuate nu Abraham buk sana ta kumumba nu kiṅo nuṅe tuku ṅgaro pikna.

Abraham nu Hagar nale Ismael ndoṅ pitaikina le kinaik

⁸ Kiṅo ta sunḡokina le ina nuṅeṅge nu amo ṅgailna. Ki ait ta mbolṅe Abraham nu kiṅo amo kusrena ta tuku pagumba nye sunḡokina. ⁹ Tanjana

le Abraham tuku kiŋo Ismael nu Isipnu pino Hagar ndoŋ te-pilnaik ta nu Isak maim maim pasa tumba minna le Sara nu ismba ¹⁰ tanŋo nuŋe sana: Kiŋo ta Isak ndoŋ ne tuku agaŋ ndende tuma kile nda. Piro pino ta kiŋo nuŋe ndoŋ pitaika le kasom kuwaik ŋgina le ¹¹ nu pasa ta ismba kiŋo nuŋe Ismael tuku wamdus pitina le ¹² Kuateŋge nu sana: Piro pino ta kiŋo nuŋe ndoŋ ne wamdus piti ndanuwa. Ne Sara tuku pasa ismba dubiwa. Isak tuku ndare mbolŋge ndo ne tuku mbuŋ mayok kaŋgaig. ¹³ Piro pino ta tuku kiŋo nu mata ne tuku kiŋo tukunu yeŋge ki le nu tuku ndare mbolŋge tanŋo kuasmbi sunŋo ande tugekamŋgat ŋga Abraham sana.

¹⁴ Tanŋakina le maratukuk tinga Abraham nu nyamagaŋ kilmba agaŋmor ŋgarombi kule kunyna ta turmba kilmba Hagar tuku kailmane mbolŋge patika kiŋo nuŋe ndoŋ kukulnikina le kinaik kumba ka Berseba tuku ma baknu mbolŋge kine promba lika minnaik. ¹⁵ Lika minnaik ma ma kule kugana le kiŋo nuŋe tumba kumba ka ail fudiŋndo ande kumnemŋge pilna le kinymba minna. ¹⁶ Kinymba minna le Hagar nu kiŋo nuŋe ta kusremba nane tui fat parsinŋade le kumba tinŋate tanŋamba nu kumba ka minyokina sulumba wamdusmbi sakina: Ye kiŋo kaŋgermba mini le kumwa ta ŋayo ŋgina. Tanŋakina sulumba nu tanŋe minyok minmba malmbika minna.

¹⁷ Kiŋo ta mata malmbika minna le Kuate nu isna le samba mbolŋge Kuate tuku Eŋel ndek Hagar wika sana: Hagar, ne ndaŋam wamdus piti-nate? Ne kuru kuru ndaka. Kiŋo naŋe malmbikate ta Kuate nu o buk isat. ¹⁸ Ne tinga kumba ka

kiŋo naŋe tumba wamdus bul sera. Yeŋge ki le nu tuku ndare tugeka taŋgo kuasmbi suŋgo ande mayok kaŋgat ŋgina. ¹⁹ Taŋakina sulumba Kuate nu Hagar tuku am talkina le kule burok ande kaŋgerna sulumba kumba ka agaŋmor ŋgaro tambi kule kunyna. Kunyna sulumba kiŋo nuŋe kule ta tuna le nyina.

²⁰ Kuatenŋe kiŋo ta kulatka minna le suŋgokina sulumba kumba ka Paran tuku ma baknu mbolŋge minyokumba kanzerek taŋgo minna le ²¹ ina nuŋeŋge Isipnu pino ande tumba Ismael te-tuna.

Abraham nu Abimelek ndoŋ wamdus ulendi-naik

²² Ait ta mbolŋge Abimelek nuŋe kame gabat nyunu Pikol tumba Abraham tugum promba sana: Kuate tuku nyaro ne mbolŋge minit. ²³ Ta tuku ne kile Kuate tuku nyu tambi pasa saŋgri pilewa sulumba ye mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Ye tuku kutu mbolŋge ye tuku wa kame mbolŋge mata maŋau ŋayonu ande ndaka. Ye buk ne mbolŋge maŋau mayenu ken ta kile ne suk ye mbolŋge, kilke kile ne rawe taŋgo taŋaŋ minit ta mbolŋge maŋau mayenu ndo ka ŋgina le ²⁴ Abraham ndek nu sana: Ne sakate taŋamba ye pasa saŋgri pilewet ŋgina.

²⁵ Taŋakina le Abraham nu kule burok ande Abimelek tuku piro taŋgoŋge tinaig ta tuku nu sana le ²⁶ nu ndek Abraham sana: Imaŋge kule burok ta tina ta ye gilai. Ne ye ndasayina. Kile ndo sayate le ye iset ŋgina.

²⁷ Taŋakina le Abraham nu kina ka sipsip makau turmba kilmba promba Abimelek tuna sulumba

nale wamodus ulendinaik. ²⁸ Tanjanaik sulumba Abraham nu sipsip fat 7 kilmba yamokņge patikina le ²⁹ Abimelek nu Abraham kusnana: Ne ndanam sipsip fat 7 ta yamokņge patikat e ŋgina le ³⁰ Abraham lafumba nu sana: Yenģe kule burok ta sarken ta ne son ŋga sulumba sipsip fat 7 te kila ŋgina. ³¹ (Nale wamodus ulendinaik tuku ma ta nane kile nyunu Berseba* ŋgade).

³² Bersebanģe wamodus ulendika Abimelek nuņe kame gabat Pikol ndoņ nale luka Filistia ma mbol kinaik le ³³ Abraham nu Bersebanģe ail ande ŋgukina sulumba Kuate Sunģo abo tugu ŋak nu tuku nyu te-duņgina. ³⁴ Tanģamba nu yar gudommba Filistia kilke mbolņge minna.

22

Abraham nu Isak tumba Kuate tuku atraukam bafuna

¹ Mara ande Kuate nu Abraham tuku ŋgamuņgal son tagomba nu wika sana: Abraham ŋgina le nu woka sakina: Ye minet te ŋgina. ² Tanģakina le Kuate nu sana: Ne tinģa naņe kiņo naņe ndindo Isak ne nu tuku kume purte ta tumba kumba ka Moria kilke mbolņge tabe ande ye ne tumnamņgit ta mbolņge ne ye tuku atrauka kiņo ta balemba piya le ugmba usarkuwa ŋgina. ³ Tanģamba sana le Abraham nu maratukuk tinģa kuaneka doņki inum tumba saņgilnu mbolņge kuminģ depolka kusmba nuņe piro tanģo armba kilmba atraukam tuku pa fetka ndaleka tumba Isak ndoņ Kuate nu ma sakina ta kinaig.

* **21:31:** Berseba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule Brok

⁴ Kumba minnaig le mara armba kinaig le mara ken̄nu mbol̄nge Abraham nu tin̄ga mambilmba Kuate nu ma sakina ta masken̄nge kan̄gerna sulumba ⁵ nūnje piro tan̄go ar ta sanikina: Tale don̄ki tumba ten̄ge minap. Ye yīnje kīno ndon̄j kumba amben̄ge Kuate mbarin̄mba nu tuku nyu te-dun̄ga mān luka ndekamkik ŋgina. ⁶ Tan̄jaka sanikmba nu pa ndale ŋak tumba Isak tuna le kurana le Abraham nu pa wagmbi bagi turmba kilmba nale kigrin̄ga kinaik ⁷ kumba ka ndin̄nge Isak nu mam nūnje wika sana: Mam o ŋgina le mam nūnje ae ŋgina le Isak nu kusnana: Sile pa wagmbi pa ndale ŋak kil̄kik ta Kuate atraukam tuku sipsip fat anin̄ge ŋgina le ⁸ Abraham lafumba sana: Kīno, Kuate nūnje atraukam tuku sipsip fat ande sile sikam̄ngat ŋgina. Tan̄jamba saka nale mān kigrin̄ga kinaik.

⁹ Nale Kuate nu ma sakina ta mbol̄ pronaik sulumba Abraham nu ndame tur̄n̄anga pa lan̄lan̄ wakeimba pa ndale ŋak ta kuklimba ta mbol̄nge farna sulumba kīno nūnje Isak kupe wai kusmba pa farna ta mbol̄nge pilna. ¹⁰ Tan̄jana sulumba nu nūnje kīno balewam saka bagi gomba tumba wai sukakina kande ¹¹ Sun̄go tuku En̄el samba mbol̄nge wika sana: Abraham, Abraham ŋgina le nu woka sakina: Ye minet te ŋgina le ¹² En̄el̄nge nu sana: Kīno tuku ŋgarosu ŋayo sili ndawa. Ne nānje kīno nānje ndindo mape ndamba balemba ye atraukam bafuwat ta ye kan̄gerit. Ne ye tuku min̄ge dubite ta ye kile kila pilit ŋgina. ¹³ Tan̄jakina le Abraham nu mbilka mambilmba meme pailnu ande ail fudin̄ndo sinam̄nge naunu konka minna le kan̄gerna sulumba kumba ka

meme ta Isak tuku lafuknu tumba balemba Kuate atraukina. ¹⁴ Tanjana sulumba Abraham nu ma ta nyunu “Sunjonge sine tursingit” ngina. (Kile nane tenemba sakade: Sungo tuku tabe mbolnge nu sine tursingit ngade).

¹⁵ Kile Sungo tuku Enel nu samba mbolnge Abraham wi arnu sana: ¹⁶ Ye Sungo. Ne ye tuku minje dubimba nane kinjo nane balemba ye atraukam bafuwat tukunu ye yije nyu tamba pasa sangri pilewamngit ta ne isa. Ye sinka ne mbolnge wam mayenu kamngit. ¹⁷ Yenge ne tuku ndare te-tugewi le samba mbolnge mbai minig piyalnge fulbul minig tananj sungomba mayok kangaig. Ne tuku mbun kat nane ngueu mbal ndonj kame bumba nane kile-ibenkamngaig. ¹⁸ Tango kuasmbi njakmba nane ne tuku saka nane afu nyaro ninge likamngaig. Ne ye tuku minje ismba dubiwat ta tuku nga sanet ngina.

¹⁹ Tanjakina le Abraham nale manj luka nuje piro tango ar ta tugum pronaik sulumba nane luka Berseba tumbranj kinaig. Tanjamba Abraham nu Bersebanje minmba minna.

Nahor tuku kinjo kat nuje

²⁰ Tanjamba minnaig ma ma mara ande nane afu Abraham tugum promba sanaig: Milka nu maib nane Nahor tuku kinjo 8 kile-patikina. ²¹⁻²² Kinjo mulum ta nyunu Us. Nu tuku mambo kat nuje ta nyu nangine Bus, Kemuel, Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf, Betuel. Kemuel tuku kinjo nuje Aram nga Abraham sanaig.

²³ Betuel nu Rebeka te-pilna. Milka nu kinjo 8 ta Abraham maib nuje Nahor ndonj kile-patikinaik

le ²⁴ Nahor nu nuje pino ande nyunu Reuma ndon Teba, Gaham, Tahas, Maka nane kile-patikinaik.

23

Sara nu kumna

¹ Sara nu yar 127 ñak minna sulumba ² Kanan kilke Hebron tumbranje nu kumna. Nu kumna le Abraham nu wamdus tatrunkina le nu kumba Sara tugumnje malmbikina. ³ Malmbikina sulumba tija piyo nuje tuku mindesin ta kusremba Hit mbal tugum promba nane sanjina: ⁴ Ye tumbran tuguk tango kuga. Ye rawe tango minet. Tane kilke ande ye sap le ye piyawi sulumba yije pino nguki ngina le ⁵ Hit mbal nane lafumba Abraham sanaig: ⁶ O tango sunjo, ne isa. Ne gabat sunjo tana sine ngamunje minit. Sine tuku ndame burok mayenu ndo ande kanjermba madiwa sulumba kumba ka piyo naje nguka. Ne piyo naje ngukam tuku ndame burok ande madiwa ta tango andenje ne ngailne nda nga Abraham sanaig.

⁷ Tanakinaig le Abraham nu Hit mbal ñakmba tugumnje loka sanjina: ⁸⁻⁹ Tane son sakade ndeta tane Sohar tuku kinjo nuje Efron sawap le nu nuje ndame burok nyunu Makpela nuje kilke make mbolnje minit ta ye suwa le ye yije pino ngukam tuku piyawi. Tane nu sawap le ndame burok ta tuku piyanu giganmba ta sakuwa le ye tane tuku am mbolnje piyawi sulumba mindesin ngunu tuku ti ngina.

¹⁰ Efron nu Hit mbal tuku gabat ande minna. Nu nane ñakmba ndon tumbran ta tuku fonde malanga tugumnje minyok minna sulumba nu sakina: ¹¹ O tango sunjo, ne isa. Kilke sakat ta

ndame burok turmba ye kile nane njakmba tuku am mbolŋge ne tinet. Ne piyo naŋe tumba kumba ka taŋge ŋguka ŋgina le nane njakmba isnaig.

¹² Kile Abraham ndek Hit mbal njakmba tugumŋge lokina sulumba ¹³ Efron sana: Ye pasa ande sanamŋgit ta ne isa. Ye kilke ta piyawi sulumba ndametinj ne tanmbimŋgit. Taŋawi sulumba ye yiŋe pino taŋge ŋgunuŋgit ŋgina le nane njakmba isnaig le ¹⁴ Efron lafumba Abraham sana: ¹⁵ O taŋgo suŋgo, sile mbolŋge kilke te tuku piya ta suŋgokanu kuga. Soŋ 40 ndo. Ne kilke ta tumba kumba ka piyo naŋe ŋguka ŋgina le ¹⁶ Abraham nu pasa ta ismba ndametinj Efron sakina le Hit mbal nane njakmba isnaig ta nane piyade mbal ndametinj pitinu kaŋgerde ta kumumba Efron tuna.

¹⁷ Taŋamba Abraham nu Efron tuku kilke Makpela tumbranŋge Mamre tugumŋge minna ta tina sulumba kilke ta tuku ndame burok ail njakmba turmba kilna le ¹⁸ Hit mbal tumbran ta tuku malaŋga tugumŋge minyok minnaig ta nane njakmba ismba wokinaig. ¹⁹ Taŋanaig le Abraham nu piyo nuŋe Sara tumba kumba ka Makpela kilke ndame burok ta sinamŋge pilna. (Ma ta Kanan tuku kilke mbolŋge Hebron tumbran patukŋge minna). ²⁰ Taŋamba Hit mbal tuku kilke ta ndame burok turmba mindesinj ŋgunu tuku Abraham tunaig.

24

Isak nu Rebeka tina

¹ Suŋgo tuku nyaro mara mindek Abraham mbolŋge minna le nu yar suŋgomba kusremba

saibo pilna sulumba ² nuŋe piro tanĝo ambokok Abraham tuku agan ndende kulatkina ta wika sana: Naŋe wai tumba ye tuku fel karaukŋge pale.* ³ Ne samba le kilke tuku Mbara Sunĝo nuŋe nyu tambi ne pasa sanĝri pilewa sulumba Kananĝe yiŋe kiŋo tuku pino ande ndata. ⁴ Ne kumba ka yiŋe kilke tuguk ta mbolŋge yiŋe ndare tugumŋge Isak tuku pino ande ta ŋgina le ⁵ piro tanĝo tanĝe ndek Abraham kusnana: Pino ta nuŋe kuasmbi kusreka ye dubiyam mbulwa ndeta ye kiŋo naŋe kukuli le nu naŋe tumbranĝ tuguk kuwa e ŋgina le ⁶ Abraham lafumba sana: Tanĝamba kuga. Ne ye tuku kiŋo kukula le kilke ta mbol ndakuwa. ⁷ Samba tuku Mbara Sunĝo nuŋge ye kukulyina le ye yiŋe ndare yiŋe tumbranĝ tuguk yiŋe kilke kusreken le nuŋge ye sinĝka son pasa sanĝrinu tenenmba sayina: Ne tuku ndare ye kilke te sinĝka serniŋgamŋgit ŋga sayina. Nuŋge nuŋe eŋel kukulwa le ambonĝa kanĝat. Ne kumba tanĝe yiŋe kiŋo tuku pino ande ta. ⁸ Pino ta ne dubinam mbulwa ndeta pasa ta ake ŋgisikuwa. Ne ye tuku kiŋo ta ndonĝ luka kilke ta mbol ndakape ŋga piro tanĝo nuŋe sana. ⁹ Tanĝaka sana le piro tanĝo ta nuŋe gabat Abraham tugum promba wai tumba Abraham tuku fel karaukŋge pilna sulumba Abraham pasa sakina ta kumuwanĝgit ŋga wokina.

¹⁰ Tanĝamba piro tanĝo ta nu Abraham tuku kamel 10 kilmba Abraham tuku agan ndende magenu turmba kilna sulumba tinĝa Mesopotamia kilke Nahor tuku tumbranĝ ta kina kumba ka ka ta

* **24:2:** Hibu ru mbal nane tanĝamba pasa sanĝri pilewanu (Mulum Pasa 47.29 kanĝerap)

prona. ¹¹ Prona sulumba kamel 10 ta saningina le nane tumbran kilimnge kule burok ta tugumnge mabta kinymba minnaig.

Ki butungina le furiram pino kame nane kule kunyam prowam bafunaig le ¹² tanjo ta yabanmba sakina: O Sunjo, yiye gabat Abraham tuku Mbara, ne kite yiye gabat Abraham idusmba ye turya. ¹³ Ye kule burok te tugumnge minet le tumbran te tuku pino mbanzo kame nane kule kunyam prode. ¹⁴ Ye pino ande tenenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi ŋa sawamngit. Pino ta nu sakuwa: Ne ilmba nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit ŋguwa ndeta ye katesewamngit. Ne pino ta naŋe piro tanjo Isak tuku pino madina ŋa katesewamngit. Nu tanjakuwa le ne ye tuku gabat buk turat ta ye katesewamngit ŋgina.

¹⁵ Nu yabanmba minna le Betuel tuku kulim nyunu Rebeka nu kilke waim kuramba prona. (Rebeka mam nuŋe Betuel. Betuel nu Nahor le Milka tuku kiŋo nakile. Nahor nu Abraham tuku maib nuŋe). ¹⁶ Rebeka nu ŋgarosu tumail pasi mayenu ndo. Nu buk tanjo ande ndoŋ kinye ndakina. Nu ndeka kule burok ta tugum promba waim kule kunyna sulumba maŋ luka mbuna. ¹⁷ Tanjana le piro tanjo ta nu pinderka nu tugum kina sulumba sana: Waim kule ta ye sa le ye kule nyi ŋgina le ¹⁸ nu ndek sana: O tanjo sunjo, ne ilmba nya ŋgina sulumba nu waim kule te-ibenmba biye ŋak minmba nu tuna le kule nyina.

¹⁹ Nu kule nye denpurna le Rebeka nu sana: Ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi le nane mata nyuwaig ŋgina. ²⁰ Tanjakina

sulumba nu pitik ndo nuṅe waim kule aganmor kule nyade tuku nza ta sinamṅe kutuna sulumba pinderka kumba ka kule burok tugum promba tanṅo ta tuku kamel kame tuku kule kunye niṅmba minna le kamel kame ta ṅakmba nyinaig le ²¹ piro tanṅo ta nu ye Sunṅonṅe buk turyat e ṅga idusmba maninok pino ta kaṅgermba minna.

²² Nu kule kunye denṅurna le tanṅo ta fumbe sikor ande golmbi wakeiwanu ta tumba nu tuku fumbe mbolṅe pilmba sagi armba golmbi wakeikanu ta turmba kilmba nu tuku wai mban mbolṅe siluk tuna sulumba sana: ²³ Ne saka. Ne mam naṅe ima? Mam naṅe tuku wandekṅe yiṅe kuasmbi ye ndoṅ sine kinyam tuku ma ṅak e ṅgina le ²⁴ nu sana: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiṅo. ²⁵ Sine ire sunṅomba kamel kinyam tuku ṅak. Kamel tuku nyamagan mata sunṅomba minig. Tane mata kinyam tuku ma ṅak ṅgina le ²⁶ tanṅo ta pasa ta ismba loka Sunṅo tuku nyu te-dunṅina sulumba ²⁷ sakina: O Sunṅo, yiṅe gabat Abraham tuku Mbara, sine ne tuku nyu te-dunṅube. Ne mara mara ye tuku gabat turte. Neṅe ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiṅe gabat tuku kuasmbi tugum prowit ṅgina.

²⁸ Kile pino ta pinderka ina nuṅe tuku wande mbol kumba pro tanṅe nane wam kubeu niṅgina le ²⁹⁻³⁰ Rebeke tuku leu nuṅe Laban nu kulim nuṅe wam kubeu niṅgina ta isna sulumba fumbe tuku sikor ta kaṅgermba sagi ar kulim nuṅe tuku wai mban mbolṅe minnaik ta turmba kaṅgerka nu pitik ndo kilim ka Abraham tuku piro tanṅo kamel kame ndoṅ kule burok tugum tanṅe minnaig ta sota kina sulumba sana: ³¹ Sunṅo tuku nyaro ne

mbolŋge minit. Ne ndaŋam kilim tenge tiŋ minit? Ne yale le sine wande mbol kab. Ye buk tane tuku ma wakeiwit. Ne tuku kamel kame tuku ma maŋa ŋak ŋgina. ³² Taŋakina le piro taŋgo ta nu wande mbol kina le Laban nu kamel kame tuku kumiŋ depol kame ta paske lika ire fariŋgina sulumba nyamagaŋ kilmba pro niŋgina le nyinaig. Taŋanaig le Laban nu maŋ kumba Abraham tuku piro taŋgo, taŋgo kame nu ndoŋ promba minnaig ta tuku kule tumba luka prona le nane kupe minyaŋginaig.

³³ Taŋanaig le nane piro taŋgo ta tuku pagumba tunaig kande nu sakina: Ye pasa ande ŋak. Nyamagaŋ te minwa le ye pasatumba isukusamŋgit ŋgina le Laban ndek sakina: Ta maye. Saka le sine isbe ŋgina. ³⁴ Taŋakina le nu ndek sakina: Ye Abraham tuku piro taŋgo. ³⁵ Sunŋoŋge ye tuku gabat nyaro mayenu tuna le nu maror taŋgo mayok kina. Nu Sunŋoŋge sipsip meme makau kamel doŋki silwa ndametiŋ, gol ndametiŋ, piro taŋgo, piro pino agaŋ ndende gudommba tuna. ³⁶ Yiŋe gabat tuku pino Sara nu saibo pilmba Abraham tuku kiŋo te-pilna le nu nuŋe agaŋ ndende ta kiŋo nuŋe tuna. ³⁷ Yiŋe gabat nu ye sayina le ye nu tuku pasa saŋgri pilewen. Nu teŋenmba sayina: Ne Kananŋge yiŋe kiŋo tuku pino ande ndata. ³⁸ Ne kumba yiŋe kuasmbi yiŋe ndare kame tugum kaye sulumba nane ŋgamukŋge yiŋe kiŋo tuku pino ande ta ŋga sayina le ³⁹ ye ndek yiŋe gabat teŋenmba kusnawen: Pino ta ye dubiyam mbulwa ndeta ye ndaŋi ŋgen le ⁴⁰ nu lafumba sayina: Ye mara mara Sunŋo tuku miŋge dubiwet tuku. Nu nuŋe eŋel kukulwa le ne turnamŋgat. Taŋawa le ne ye tuku kuasmbi mbolŋge ye tuku ndare

ngamuknge yiŋe kiŋo tuku pino ande tamngat. ⁴¹ Ne ye tuku pasa sanjri pilewat ta pur ndawa. Ne ye tuku kuasmbi tugum prowa le nane pino ta ne ngailnuwaig ndeta pasa ta ake ka ngisikuwa nga ye sayina.

⁴² Ye kite kule burok tugum nziŋge prowit sulumba teŋenmba yabaŋjit: O Sungo, yiŋe gabat Abraham tuku Mbara, ye ilit ta tuku agan alonu te-mayokmba tumya le kaŋgeri. ⁴³ Ye kule burok te tugumnge minet. Pino mbanzo ande kule kunyam prowa le ye nu teŋenmba sawamngit: Naŋe waim kule ŋak ta ye sa le ye nyi nga sawamngit. Pino ta nu sakuwa: ⁴⁴ Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyamngit nguwa ndeta ye katesewamngit. Pino ta neŋge yiŋe gabat tuku kiŋo nuŋe tuku pino madina ngit.

⁴⁵ Ye wamduŋmbi yabaŋmba minit le Rebeka nu waim kuramba prowat sulumba ndeka kule burok sinam taŋge waim kule kunyat le ye nu sawit: Ye kule afu nyam nga sawit. ⁴⁶ Taŋakit le nu pitik ndo waim te-ibenjat sulumba sayat: Ne nya le ye ne tuku kamel kame tuku kule afu turmba kunyi ngat. Ye kule tumba nyit le nu kamel kame tuku mata kule kunyat. ⁴⁷ Taŋawat le ye nu kusnawit: Ne mam naŋe ima ngit le nu sayat: Ye tuku mam Betuel. Nu Nahor le Milka tuku kiŋo nga sayat le ye fumble sikor ta tumba nu tuku fumble mbolŋge pilit sulumba sagi armba ta kilmba nu tuku wai mban mbolŋge patikit sulumba ⁴⁸ loka Sungo tuku nyu te-dungit. Nu yiŋe gabat Abraham tuku Mbara. Nuŋge ye mindeyumba ndin tumyat le ye yiŋe gabat tuku kuasmbi tugum prowit su-

lumba nzamu nuṅe tuku kulim kaṅgerit ta ye yiṅe gabat nu tuku kiṅo nuṅe tuku piṅonu tamṅgit.
⁴⁹ Ta tuku tane ye tuku gabat idusmba pino ta ye sam kumuṅ e ko kuga? Tugusemba ye sayap le ye isi sulumba ame maṅau kam tuku ta kila palmbimṅgit ṅga Laban nane saniṅgina.

⁵⁰ Taṅakina le Laban nale Betuel ndoṅ lafumba sakinaik: Sungoṅge ne kukulnat le ne te prowat tukunu sine ame pasatube? Sine pasa kuga.
⁵¹ Rebeka minit te. Ne nu tumba kaye. Nu naṅe gabat tuku kiṅo nuṅe tuku pino minamṅgat. Ne Sunṅo tuku miṅge dubimba taṅamba ka ṅginaik le ⁵² Abraham tuku piro taṅgo ta pasa ta ismba truk kumba Sunṅo tuku nyu te-duṅgina sulumba ⁵³ mindepiyam tuku agaṅ ndende silwa golmbi wakeikinaig tuku tawi afu turmba kilmba Rebeka tuna sulumba agaṅ ndende magenu afu leu nuṅe nale ina nuṅe ndoṅ nikina. ⁵⁴ Taṅana sulumba nu taṅgo kame nu ndoṅ pronaig ta nane ṅakmba isukusmba kule nyumba furirna le taṅge kiny-naig.

Mafena le maratukuk tiṅga nu nane saniṅgina: Ye kile luka yiṅe gabat sota kambimṅgit ṅgina le ⁵⁵ Rebeka leu nuṅe nale ina nuṅe ndoṅ sakinaik: Kulim te kusem ndindo ait 10 taṅamba sine ndoṅ minwa le tumba kape ṅginaik. ⁵⁶ Taṅakinaik le nu ndek sanikina: Tane ye ṅgail ndakap. Sungoṅge ye turyina le alonu mayok ket tukunu ye dalke nda. Ye kile ndo maṅ luka yiṅe gabat sota kaṅgit ṅgina. ⁵⁷ Taṅakina le nale sakinaik: Sile kulim wika kusnawamkik ṅginaik sulumba ⁵⁸ Rebeka wika kusnanaik: Ne taṅgo te ndoṅ kambimṅgat e ṅginaik

le nu sakina: Au. Ye kambimngit ngina.

⁵⁹ Tanjakina le Rebeka nuŋe kulat pino ndoŋ nale Abraham tuku piro tanjo kame ndoŋ kambim bafunaig le ⁶⁰ nale Rebeka nyaro pasa tumba sakinaik: O sile tuku kulim, ne tanjo kuasmbi sunjokanu tuku ina nanjine minwa. Ne tuku mbuŋ kat naŋe nane njeueu mbal ndoŋ kame bumba nanjine tumbran yaika kilwaig nginaik. ⁶¹ Tanjakinaik le Rebeka nuŋe piro pino mbanzo afu ndoŋ nane kamel poŋga mbolŋe minyokinaig le Abraham tuku piro tanjo ta Rebeka tumba kinaig.

⁶² Ait ta mbolŋe Isak nu Negeb ma baknu mbolŋe minna tuku. Mara ande nu kule burok nyunu “Sunjo abo tugu ŋak nu ye kanjeryate” ta kusremba ⁶³ furiram tintinka ake kaloymba kina sulumba mambilmba kamel afu promba ilnaig le kanjerkina. ⁶⁴ Rebeka nu mambilmba Isak kanjermba kamel mbolŋe iben kina sulumba ⁶⁵ Abraham tuku piro tanjo ta kusnana: Tanjo ilit si imanje ngina le piro tanjo ta lafumba sana: Tanjo si yiŋe gabat ngina le Rebeka nu kumin tumba tumail pasi soŋgina.

⁶⁶ Piro tanjo ta promba nu manau kina ta ŋakmba Isak kubeu tuna le ismba ⁶⁷ Rebeka tumba ina nuŋe Sara tuku baibai sinamnge pilmba nuŋe pinonu tina. Tanjamba nu Rebeka tuku kume purna sulumba ina nuŋe buk kumna le nu ngamuŋgal tatraka minna ta kile nu garena.

25

Abraham tuku ndare

¹ Abraham man pino ande nyunu Ketura tina le ² nu Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak, Sua nane kile-patikina. ³ Yoksan nu kiŋo armba kile-patikina ta ande Seba ande Dedan. Dedan tuku mbuŋ ta Asur mbal Letus mbal Leum mbal. ⁴ Midian nu kiŋo ⁵ kile-patikina. Nane tuku nyu ta teŋenmba. Efa, Efer, Hanok, Abida, Elda. Kiŋo kame ta ŋakmba Ketura tuku ndare.

⁵ Abraham nu nuŋe agaŋ ndende ŋakmba Isak tuku wai mbolŋge kusrekina sulumba ⁶ nuŋe kiŋo kat nuŋe pino afu ndoŋ kile-patike likina ta mata gare agaŋ afu niŋgina sulumba nane kukulniŋgina le kinaig. Abraham nu kume ndaka minna le nane Isak kusremba ki prote kumam kinaig ka taŋge minnaig.

Abraham nu kumna

⁷⁻⁸ Abraham nu saibo pile mayemba yar 175 ŋak minna sulumba nu kumna. ⁹⁻¹⁰ Kiŋo kat nuŋe ar ta Isak nale Ismael nale mam nakile tuku mindesiŋ tumba ka Makpela ndame burok ta sinamŋge nu tumba pilnaik. Ndame burok ta Abraham nu o buk piyo nuŋe Sara tumba pilna. Makpela kilke ta Mamre tugumŋge minna ta o buk Hitnu taŋgo Soar tuku kiŋo nuŋe Efron nu tuku kilke minna le Abrahamŋge nu tugumŋge piyana tuku.

¹¹ Abraham nu kumna le Kuate nu Abraham tuku kiŋo nuŋe Isak nyaro tuna le nu mine mayena. Nu kule burok nyunu “Sunŋo abo tugu ŋak nu ye kaŋgeryate” ta tugumŋge minna.

Ismael tuku ndare

¹² Sara tuku piro pino Isipnu Hagar nu Abraham ndoŋ Ismael te-pilnaik. ¹³ Ismael tuku kiŋo kat

nuṅe ta teṅenmba. Kiṅo mulum ta nyunu Nebayot. Kiṅo afu nu dubimba pronaig ta nyu nanḡine teṅenmba. Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, Kedema. ¹⁶ Nane ṅakmba Ismael tuku kiṅo kat nuṅe. Nane tuku ndare tugekinaig sulumba mbuṅ kat nanḡine tuku nyu ta tumba nane afu tumbranḡ yimyam ninde lika minnaig le nane afu ma yimyam mbol kine promba minnaig. Nane 12 ta tumbranḡ mbonḡ 12 ta tuku gabat minnaig.

¹⁷ Ismael nu yar 137 ṅak minna sulumba nu kumna. ¹⁸ Ismael tuku mbuṅ kat nuṅe nane Awila tuku kilke Sur tuku kilke ma ṅgamu-ṅgamuṅge minnaig. (Ma ta Isip limba ki prote kumamṅge Asiria kambim tuku ndin ta tugumuṅge minit). Nane Isak tuku mbuṅ kat nuṅe ndoṅ purka yimyam minnaig.

Isak tuku kiṅo armba

¹⁹ Abraham tuku kiṅo nuṅe Isak tuku wam kube ta teṅenmba.

²⁰ Isak nu yar 40 ṅak minna sulumba Rebeka tina. Rebeka nu Aramnu Mesopotamia kilke mbolok pino. Mam nuṅe Betuel. Leu nuṅe Laban.

²¹ Isak nu piyo nuṅe niṅkina le nu Suṅgo yabaṅna le Suṅgo nu tuku yabaṅ pasa ismba piyo nuṅe wakeina le kiṅo konna ta ²² funḡul sinamṅge kiṅo armba ṅak. Kiṅo ar ta nale funḡul sinamṅge suṅgomba muṅgu signa-signanḡa minnaik le nu kamusmba wamdusmbi sakina: Ndanam tuku ye tuku kiṅo ar te muṅgu signa-signanḡa minik ṅgina. Tanḡakina sulumba nu katesewam tuku Suṅgo kusnawam kina le ²³ Suṅgoṅge nu sana: Kiṅo armba

ne tuku fungul sinamnge minik ta kile-patika le nale tuku ndare tugeka tanjo kuasmbi armba mayok ka nane purka yimyam minamngaig. Andenge ande tuku sangri liwamngat. Kiŋo mulum nu kiŋo ngumneŋgamngat ta tuku miŋge kum-nemnge minamngat nga sana.

²⁴ Rebeka nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumungina le nu kiŋo armba kile-patikina. ²⁵ Kiŋo mulum te-pilna ta ngarosu gurgurnu ngue kumuk. Ta tuku nane nyun ta Esau* nginaig. ²⁶ Nu dubiknu maib nuŋe nu Esau tuku kupe tugu biyamba ŋak prona. Ta tuku nane nyun ta Yakob† nginaig. Isak nu yar 60 ŋak minna le Rebeka nu nale ar ta kile-patikina.

²⁷ Nale sugokinaik sulumba Esau nu kanzerek tanjo minmba nu mara mindek sayokam duŋe kambinu le Yakob nu tanjo mukuknu minmba nu mara mindek tumbraŋnge ndo minanu. ²⁸ Esau nu agaŋmor bale farmba mam nuŋe tambinu le kuapika nyumba minanu tukunu nu Esau tuku kume purna le Rebeka nu Yakob tuku kume purna.

²⁹ Ait ande Yakob nu pagumba minna le Esau nu duŋenge sayokmba minna sulumba guba mayena le luka tumbraŋ prona sulumba ³⁰ Yakob sana: Kule pak gurgur ta ye inum sa le nyi. Ye guba mayeyumba isu baklelyumba am kuilkuilyate ngina. (Ta tuku nane nu tuku mape nyu ande kitek Edom‡ nginaig).

* **25:25:** Esau nyu ta tugunu Ngue Kumuk † **25:26:** Yakob nyu ta tugunu Kupe Tugu ‡ **25:30:** Edom nyu ta tugunu Gurgur

³¹ Tanjakina le Yakob nu lafumba sakina: Ne kiŋo mulum tuku agañ ndende nyaro pasa ŋakmba ye samngat kande ye kule pak te ne tini le nya ŋgina le ³² Esau nu ndek sakina: Ta maye. Ye guba mayeyate. Ye kumi le nyaro pasa ta ye turye nda. Kule pak ta ye inum sa le nyi ŋgina le ³³ Yakob ndek nu sana: Kuga. Ambonnga ne siŋka son pasa sangrinu ye saya ŋgina le Esau nu pasa ta san gri pilemba kiŋo mulum tuku agañ ndende ta Yakob tuna. ³⁴ Tanjakina le Yakob nu kule pak bret afu turmba Esau tuna le nyina. Nyina sulumba nu tiŋga kina. Tanjamba Esau nu mulum maŋau ta ake agañ tanaŋ ŋga bukŋgina.

26

Isak nu Gerar tumbranŋge minna

¹ O buk Abraham tuku ait mbolŋge guba suŋgo prona tanjamba kile maŋ guba suŋgo prona le Isak nu Filistia mbal tuku gabat suŋgo Abimelek sota Gerar tumbran kina.

² Tanjana le Suŋgo nu Isak tugum promba sana: Ne Isip kilke mbol ndakaye. Ne ye tuku miŋge dubimba kilke te mbolŋge ndo mina le ³ ye ne ndoŋ mini sulumba ne nyaro tanmbimŋgit. Kilke te ŋakmba ye ne naŋe ndare ndoŋ sertinŋi sulumba siŋka son pasa buk mam naŋe Abraham sawen ta kumuwanŋgit. ⁴⁻⁵ Yenŋe ne tuku ndare te-tugewi le tanŋo pino gudommba samba mbolŋge mbai minig tanaŋ mayok kuwaig le ye kilke te ŋakmba nane serniŋgamŋgit. Mam naŋe nu ye tuku miŋge dubina sulumba pasa ŋakmba nu sawen ta kumuna. Ta tuku tanŋo kuasmbi ŋakmba nane

tane tuku saka nane nanjine nanjine afu nyaro ninje likamnjagaig nga Isak sana.

⁶ Isak nu Gerar tumbranje minna le ⁷ tumbran ta tuku tanjo kame nane piyo nuje tuku Isak kusnanaig le nu nane saningina: Pino te yije kulim ngina. Rebeka nu tumail pasi ngarosu mayenu ndo tukunu nu tanjo kame nane Rebeka tam tuku ye baleyamnjagaig nga idusmba kuru-kuruka pino te yije pino ngam mbulna.

⁸ Tanjamba minnaig le mara ande Filistia mbal tuku gabat sunjo Abimelek nu bubre malanjambi mambilna kande Isak nu Rebeka kire-kiremba minna le kanjerna. ⁹ Kanjerna sulumba nu tanjo afu kukulningina le pro Isak tumba Abimelek tuku wande mbol kinaig le Abimelek nu sana: Ne ndanam saka pino ta yije kulim ngina. Pino ta nanje pino nga Isak sana le nu ndek sakina: Ye idusen ye tanjaki le nane ye baleyamnjagaig nga idusen ngina. ¹⁰ Tanjakina le Abimelek nu sana: Ne ame manjau sine mbolnje kina tuku? Ye tuku tanjo ande piyo nanje ndon kinyna kande nenje sine une singina kande ngina. ¹¹ Tanjakina sulumba Abimelek nu nuje mbal njakmba saningina: Tanjo andenje tanjo te ko piyo nuje njayo siliwa ta nu kumamngat ngina.

¹² Sunjo tuku nyaro Isak mbolnje minna le Isak nu aganj tumunu barenningina ta yar ta mbolnje nyamagan sunjomba pronaig le kanjerkina.

¹³ Tanjamba nu aganj ndende sunjomba kilmba maror tanjo mayok kina. ¹⁴ Nu sipsip makau piro mbal sunjomba njak minna le Filistia mbal nane nu kanjermba am kikonj tinginaig le ¹⁵ nane kule burok kame mam nuje Abraham kume ndakina le nuje piro tanjo kamenje sarke likinaig ta luka

kilke kainiŋginaig. ¹⁶ Taŋanaig le Abimelek nu Isak sana: Ne taŋgo suŋgo nyu ŋak. Ne sine ŋakmba lisingit. Ne sine tuku kilke te kusremba kaye ŋgina. ¹⁷ Taŋakina le Isak nu ma ta kusremba Gerar tuku ma gutoŋ ta mbol kina sulumba taŋge nane baibai patika minnaig.

¹⁸ Taŋamba minnaig ma ma Isak nane kule burok kame mam nuŋe Abraham tuku ait mbolŋge sarke likinaig le Filistia mbalŋge luka kilke kainiŋginaig ta maŋ luka sarke likinaig. Sarke likinaig sulumba Isak nu mam nuŋe kule burok ta buk nyu patike likina ta taŋamba maŋ nyu ndui ta ndo patike likina. ¹⁹ Taŋamba Isak tuku piro taŋgo nane ma gutoŋ taŋge burok inum maŋ sarkinaig le kule bulbulmba prona. ²⁰ Prona le Gerar tumbraŋ tuku agaŋmor kulat taŋgo nane Isak tuku kulat taŋgo kame ndoŋ kualeyauka kame pasa tumba minnaig sulumba sakinaig: Kule burok te sine tuku ŋginaig. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Kame Pasa ŋgina.

²¹ Kile Isak tuku piro taŋgo nane maŋ burok inum sarkinaig le kame pasa maŋ tiŋgina. Ta tuku Isak nu kule burok ta nyun ta Muŋgu Gubra ŋgina. ²² Taŋamba nu ma ta kusremba ma ande mbol kina sulumba burok inum sarkina le kile kame pasa pro ndana tukunu Isak nu kule burok ta nyun ta Mine Mayenu ŋgina. Taŋakina sulumba sakina: Suŋgoŋge kilke suŋgokanu siŋgina le sine mine mayewamŋgig ŋgina.

²³ Kile Isak nu ma ta kusremba Berseba tumbraŋ prona le ²⁴ furir ŋgamu Suŋgo nu nu tugum promba sana: Ye mam naŋe Abraham tuku

Mbara. Ne kuru kuru ndaka. Ye ne ndon minmba siŋka son pasa buk mam naŋe Abraham sawen ta kumuwi sulumba yeŋge ne tuku ndare te-tugewi le taŋgo pino suŋgomba mayok kaŋgaig ŋgina. ²⁵ Taŋakina le Isak nu ndame turŋaŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeina sulumba Suŋgo mbariŋmba nu tuku nyu te-duŋgina. Taŋamba nane taŋge baibai patika minnaig le nu tuku piro taŋgo kame nane maŋ kule burok ande sarkinaig.

Isak nale Abimelek ndon wamdus ulendinaik

²⁶ Abimelek nu Ahusat le kame gabat Pikol ndon nane Gerarŋge Isak sota pronaig. (Ahusat nu kame ait mbolŋge nu Abimelek wam paguwanu taŋgo).

²⁷ Nane pronaig le Isak nu nane kaŋgerka kusnaniŋgina: Tane buk ye kasuryumba pitaiyinaig. Tane kile ndaŋam tuku ye tugum prode ŋgina le ²⁸ nane nu sanaig: Suŋgo nu ne ndon minit ta sine kila. Ta tuku sine ne ndon wamdus ulendiwam proweg. Ne pasa saŋgri pilemba ²⁹ sine mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndaka. Sine mata buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu ande ndakigeŋ. Sine ne mbolŋge maŋau mayenu kumba mine mayegeŋ le ne sine kusreka kina. Kile Suŋgo tuku nyaro ne mbolŋge minit ŋginaig. ³⁰ Taŋakinaig le nu nane tuku paguna le nane nyinaig.

³¹ Mafena le nane pasa katmba ŋgamuŋgal tumanaig sulumba nane kinaig le Isak nu nane mindeka ndinŋge mbilningam kina.

³² Ki ait ndui ta mbolŋge ndo Isak tuku piro taŋgo kame nane pro kule burok ande sarkinaig ta tuku Isak kila samba sanaig: Sine buk kule

inum kanjergig nginaig le ³³ nu kule burok ta nyun ta Seba* ngina. Ta tuku tumbran ta kile Berseba tumbran ngade.

Esau tuku pino afu

³⁴ Esau nu yar 40 kusremba Hitnu pino armba kilna. Pino ar ta ande Yudit ande Basemat. (Yudit nu Beri tuku kulim nuje. Basemat nu Elon tuku kulim nuje). ³⁵ Esau nu pino ar ta kilna le Isak nale Rebeka ndonj nale pino ar ta tuku ngamuŋgal piti ŋak minnaik.

27

Isak nu nyaro pasa Yakob tuna

¹ Isak nu saibo pilmba am tukulok minna le nu kiŋo nuje mulum Esau wika sana: Mam o ngina le nu ndek sakina: Ye minet te ngina. ² Tanjakina le mam nuje nu sana: Ye buk saibo pilmba kumam tuku ait patukate ta ne kila. ³ Ne kile tui tumba duje kumba ye tuku aganjmor ande nguikok balewe sumba ⁴ ye nzaliyate tanjamba pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ngina.

⁵ Isak nu Esau wam pagumba minna le Rebeka nu kagmamba ismba minna. Esau nu sayokam kina le ⁶ Rebeka nu kiŋo nuje Yakob sana: Mam naje aba naje Esau ndonj pasataik le ye isit. ⁷ Nu tenenmba aba naje sawat: Ne aganjmor ande balemba ye tuku pagumba tumba pro ye sa le ye nyumba Sunjo am mbolŋge nyaro pasa ne tini sulumba ye kumi ŋga sawat. ⁸ Ta tuku kiŋo, ne kile

* **26:33:** Seba nyu ta tugunu Pasa Katanu Kule

ye isa sulumba ame wam kam tuku sani kande ne kumu-kumuwa. ⁹ Ne aganmor tuku fonde ta sinam kaye sulumba meme fatnu armba butuknu kilmba ye tugum te prowa le mam naje nzalite tanamba paguwi le ¹⁰ ne tumba ka mam naje tawe. Mam naje nyamagan ta nyumba nuje nyaro pasa ta ne tinwa sulumba nu kumwa nga Yakob sana.

¹¹ Tanakina le Yakob ndek ina nuje sana: Ye tuku aba Esau nu ngue kumuk. Ye ngarusu baslennu. ¹² Mamnge ye kireyuwa sulumba ye nu yabriwi ta nu kateseyumba ye nyaro pasa se nda. Nu ye kasuryumba nguspeyamngat ngina le ¹³ ina nuje nu sana: Kiŋo, nu tanawa ndeta kasur pasa ta ye mbolnge minamngat. Ne kile ndo pasa ne sanit ta kumumba ka meme sakit ta kilmba yale ngina.

¹⁴ Tanakina le Yakob nu kumba meme armba ta kilmba ilmba ina nuje tuna le ina nujenge mam nuje nzalina tanamba paguna sulumba ¹⁵ Esau tuku tawi mayenu ndo wande mbolnge minna tuku ta tumba Yakob tuna le silikina. ¹⁶ Silikina le Rebeka nu meme ngaronu kilmba Yakob tuku wai mbolnge njinfok baslennu ta mbolnge turmba patikina sulumba ¹⁷ nyamagan kikonnu kuapikina ta tumba bret piyna ta turmba tumba Yakob tuna.

¹⁸ Tanana le Yakob nu mam nuje tugum kina sulumba sana: Mam a ngina le mam nuje woka sakina: Ae ne kiŋo ima e ngina le ¹⁹ Yakob nu sakina: Ye kiŋo naje mulum Esaunge. Ne pasa sakat ta ye ne tuku minje kumuwit. Ne ndem ye kilmba prowit te nya sulumba ye nyaro pasa sa ngina le ²⁰ mam nuje nu sana: O kiŋo, ne ndanmba pitik ndo aganmor te-silikat ngina le Yakob nu lafumba

sana: Ne tuku Mbara Sunḡo nuḡe ye turyat le ye agaḡmor inum te-silikit ḡgina. ²¹ Taḡakina le mam nuḡe nu sana: Ne dirka ye tugum te yale le ye ne kireni. Ne sonndo Esau e ko kuga ḡgina le ²² nu dirka mam nuḡe tugum kina le mam nuḡe nu kiremba sakina: Ne tuku ḡin tugu Jakob tuku ḡin tugu taḡaḡ ta wai Esau tuku wai taḡaḡ ḡgina. ²³ Ta ndaḡam? Jakob tuku wai ta Esau tuku wai taḡaḡ ḡgue kumuk tukunu Isak nu ḡinḡganka Jakob kila pile ndakina sulumba nu Jakob nyaro pasa tambim bafumba ²⁴ nu maḡ lato kusnana: Ne sonndo Esaḡḡe e ḡgina le au ye nuḡe ḡgina.

²⁵ Taḡakina le mam nuḡe nu sana: Ndem kilmba prowat ta ye sa le ye nyi. Ye isukuse deḡpurmba ne nyaro pasa sani ḡgina. Taḡakina le Jakob nu nyamaḡaḡ tumba mam nuḡe tuna sulumba nu greḡ kule tumba turmba mam nuḡe tuna le nyina. ²⁶ Nyina sulumba mam nuḡe ndek nu sana: Kiḡo, ne ilmba ye mumuya ḡgina le ²⁷ nu dirka mam nuḡe tugum kumba nu mumuna. Taḡana le nu tawi mundur ta kamusmba nyaro pasa tuna sulumba sakina: Yiḡe kiḡo tuku tawi te piro ande Sunḡoḡe nyaro tuna le mundur mayete taḡamba mundurkate. ²⁸ Kuatenḡe sakuwa le mbai ḡgislu ne tuku piro mbolḡe minwa le nyamaḡaḡ sunḡomba prowamḡgaig. Nu wit, greḡ sunḡomba ne tanmbimḡgat. ²⁹ Kuasmbi sunḡomba ne naḡe mbuḡ kat naḡe ndoḡ kumnemḡe sanzalnu piroka minamḡgaig. Tane taḡine tira kame tuku gabat minap le nane tane kumnemḡe minamḡgaig. Nane afu tane kasurḡḡuwaig ta Kuatenḡe mata nane kasurniḡgamḡgat. Nane afu

tane nyaro tingwaig ta Kuatenge mata nane nyaro ningamngat nga Yakob sana.

Esau nu mata nyaro pasa tam sakina

³⁰ Isak nu nyaro pasa saka denpurna le Yakob nu mam nuŋe kusremba kina le kile ndo aba nuŋe Esau duŋenge luka prona. ³¹ Nu mata nyamaŋ mayenu kikoŋnu kuapika tumba mam nuŋe tugum promba sana: Mam, ne ndem ye tumba prowit te tumba nya sulumba ye nyaro pasa sa ŋgina. ³² Tanakina le mam nuŋe nu kusnana: Ne imanŋe ŋgina le nu lafumba sana: Ye ne tuku kiŋo naŋe mulum Esaunŋe ŋgina le ³³ mam nuŋe ndek pirerek purka sakina: i ... Imanŋe ambonŋa ye tuku aganmor inum balemba kuapika tumba prowat le ye nyit? Ye buk nyit le ne prote. Ye buk nyaro mayenu ta nu tuwit. Nyaro pasa ta nduiye nu mbolŋe minamngat ŋgina.

³⁴ Tanaka sana le Esau nu pasa ta ismba ŋgamunŋal ŋayonŋina le sungomba mindesimba sakina: Mam, nyaro pasa ande ye sa ŋgina le ³⁵ mam nuŋe nu sana: Mambo naŋe promba ye yabriyat le ye nyaro pasa ne tanmbim tuku ta nu tuwit ŋgina le ³⁶ Esau ndek sakina: Nu kile buk ye yabriyam aryate. Nu tuku nyu Yakob* ŋgade ta kumumbi. Ambonŋa nu kiŋo mulum tuku agan ndende ta kilna. Kile maŋ ye tuku nyaro mayenu tat. Nyaro pasa inum ye sam tuku mine ndakate e ŋgina ³⁷ le mam nuŋe nu sana: Ye buk nyaro pasa nu tuwit le nu ne tuku gabat minwa le ne nu tuku kumnemŋe minamngat. Nu tuku tira kame mata

* **27:36:** Yakob nyu ta tugunu ande Yabri

nu kumnemnge sanzal minamngaig. Ye buk wit le grep nakmba nu tuwit. O kiŋo, ye kile ne mbolnge maŋau ande kam kumuŋ kuga ŋgina.

³⁸ Tanakina le Esau nu maŋ sanŋri tinŋa mam nuŋe sarsarumba sana: Mam, ne nyaro pasa ndindo not ndo e? Ye mata nyaro pasa inum sa ŋgina sulumba nu sunŋomba malmbikina le ³⁹ mam nuŋe nu sana: Mbai ŋgislu ne tuku piro mbolnge nde ndakuwa le nyamagan sunŋomba prowe nda. ⁴⁰ Ne mbuŋ kat naŋe ndoŋ tane kame bumba nyamagan kilmba nyamgaig. Tane mambo naŋe tuku mbuŋ kat nuŋe kumnemnge sanzal minamngaig. Tane sanŋri tinŋap ta tanŋine sanŋrimbi minamngaig ŋga Esau sana.

Yakob nu ŋga nuŋe Laban sota kina

⁴¹ Esau nu mam nuŋenge Yakob nyaro pasa tuna le nu Yakob kasurumba gubra tumba ndek sakina: Mam kumam tuku ait buk patukate. Nu kumwa le nu tuku kuamel minmba ta kugawa le ye Yakob balewamngit ŋgina le ⁴² tanŋo ande nu Esau pasatina ta kagmamba minna sulumba kumba ka Rebeka sana le nu tanŋo ande kukulna le kumba Yakob sana le prona. Prona le Rebeka nu sana: Kiŋo, ne isa. Aba naŋe Esaunŋe ne maŋau nu mbolnge kat ta lafumba ne balenam sakate. ⁴³ Ta tuku ne kile ye isa. Ne paten tinŋa ŋga naŋe Laban sota Haran kaye ⁴⁴ kumba ka tanŋe ŋga naŋe ndoŋ mina le aba naŋe ŋgamunŋal mukuwa le ⁴⁵ maŋau ne nu mbolnge kat ta gilainguwa le ye tanŋo ande kukuli le ne tam prowamngat. Kuga ta ye tuku kiŋo tale arŋen ait ndindo mbolnge kumamngaik ŋgina.

⁴⁶ Tanjakina sulumba Rebeka nu Isak tugum kumba sana: Esau nu Hitnu pino armba kilna tukunu ye nale kanjerka kanyum mayeyate. Yakob nu mata Hitnu pino ande tuwa ta ye abo minam para ndayikat ngina.

28

¹ Tanjakina le Isak nu Yakob wika wam pagu pasa sana: Kiŋo, ne Kanan pino ande ndata. ² Ne tinŋa wa naŋe Betuel tuku kuasmbi sota Mesopotamia kilke mbol kaye sulumba tanŋe nga naŋe Laban tuku kulim ande ta. ³ Kuate Sangri Nayo nuŋge kuwa le ne tuku ndare tugeka tanŋo pino gudommba mayok kuwaig le ne kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ nanŋine minamngat. ⁴ Kuate o buk wa naŋe Abraham nyaro tuna tanjamba kile ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ mata nyaro tinŋuwa le ne buk Kuatenŋe wa naŋe Abraham kilke serna le ne rawe tanŋo tanjaŋ minyokate ta yaika minyokap nga Yakob sana.

⁵ Tanjamba Isak nu Yakob kukulna le nga nuŋe Laban sota Mesopotamia kilke mbol kina. Laban nu Aramnu tanŋo Betuel ta tuku kiŋo nuŋe. Laban tuku kulim Rebeka nu Yakob le Esau tuku ina nakile.

Esau nu maŋ pino ande tina

⁶⁻⁷ Isak nu Yakob nyaro pasa tumba nu Kanan pino ande ndatuwa nga wam pagu pasa sana sulumba nu kukulna le nu ina mam nuŋe tuku miŋge dubimba pino tam tuku Mesopotamia kilke mbol kina le Esau nu wam ta kila pilna sulumba ⁸ mam nuŋe Isak nu Kanan pino tuku nzali kuga ta kamusmba ⁹ nu nzamu nuŋe Ismael sota kina

sulumba Ismael tuku kulim Mahalat pinonu tina. Ismael nu Abraham tuku kiŋo ande. Ismael tuku kulim ande nyunu Nebayot.

Yakob nu Betelŋge kiŋatina

¹⁰ Yakob nu Berseba kusremba Haran kambim tuku ŋga kumba ¹¹ tukul ma ande mbol promba furirna le ndame ande tumba gabat tatu pilmba nu kinyna. ¹² Nu kinyna sulumba nu kiŋata mbili ande kuen ŋayo ndumornu samba mbolŋge tuguŋu kilke mbolŋge tiŋgina ta kaŋgerna. Mbili ta mbolŋge Kuate tuku eŋel kame muŋgu lilika min-naig le kaŋgerkina. ¹³ Tanjana le Sunŋo nu nu tugum taŋge mayok ka ndek sana: Ye wa naŋe Abraham mam naŋe Isak tuku Mbara Sunŋo. Ne kinymba minit kilke te ta ye ne naŋe mbuŋ kat naŋe ndoŋ sertinŋamŋgit. ¹⁴ Ne tuku ndare tugeka kilke mbolŋge tub tub minig taŋawamŋgaig. Ma ŋakmba tugeka kumuŋge likamŋgaig. Taŋawaig le taŋgo kuasmbi ŋakmba tane tuku saka nane naŋgine naŋgine afu nyaro niŋge likamŋgaig. ¹⁵ Ye siŋka sanet. Ye ne ndoŋ mara mindek minmba mini sulumba ne kigraibkamŋgit. Ne ma aniŋge minamŋgat ta ye ne ndoŋ mini sulumba ŋgumneŋga maŋ tumba luka te prowamŋgit. Ye pasa te kumumba ne kusrene nda ŋgina.

¹⁶ Tanjakina le Yakob nu aboŋga sakina: Ake ma ŋgamuŋge ye kinyit ŋga idusit ta Sunŋo nu ma te mbolŋge minit ŋgina sulumba ¹⁷ nu piriri ŋayomba kuru-kuruka sakina: Ma te tukul ma ande. Kuate minit tuku ma. Samba malaŋga teŋge minit ŋgina.

¹⁸ Mafena le maratukuk tiŋga Yakob nu ndame gabat tatu pilna ta tumba kilke mbolŋge te-timba

gurenj manza njak ndame ta mbolnje kutuna sulumba ¹⁹ ma ta nyunu Betel* ngina. (O buk nyunu minna ta Lus). ²⁰ Tanjaka sakina sulumba nu Kuate ndonj pasa katmba sakina: O Sunjo, ne ye ndonj minmba ye kigraibka sulumba nyama-ganjmbi tawimbi ye turyumba ²¹ ne manj ye tumba luka mam tuku tumbranj tuguk prowa ndeta ne ye tuku Mbara Sunjo mina le ye ne tuku minje kum-nemnje minamngit. ²² Ndame te-tiwit ma te ne tuku nyu te-dungam tuku ma minamngat. Ne aganj ndende njakmbambi ye turya ta ye aganj ndende ta mangur 10 patika ande tumba ne tanmbimngit ngina.

29

Yakob nu nga nuje Laban tugum prona

¹ Yakob nu manj tinja ki prote kumam kina ka ² ma baknu mbolnje kule burok ande tugum prona. Kule burok ta tugumnje sipsip kuanj kenmba kinymba minnaig le kanjerkina. Tumbranj ta tuku sipsip kulat tanjo nane kule burok ta sipsip kule ninjanu ta ndame sunjo ande tumba kule burok ta tukanu. ³ Tumbranj ta tuku sipsip furiram njakmba ta prowanu le sipsip kulat tanjo nane ndame ta barimba talka sipsip kule ninjanu. Nane kule nye denjpuranu le nane ndame ta manj tumba luka kule burok ta tukanu.

⁴ Kile Yakob nu sipsip kulat tanjo kame ta kus-naningina: Tira kame, tane anikok ngina le nane nu sanaig: Sine Harannu nginaig. ⁵ Tanjakinaig le nu ndek nane saningina: Tane Nahor tuku kinjo nuje

* **28:19:** Betel nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

Laban tane kila e ngina le nane lafumba sanaig: Au. Sine kila nginaig le ⁶ nu nane kusnaniᅅgina: Nu maye minit e ngina le nane nu sanaig: Au. Nu maye minit. Ai si. Kulim nuᅅe Rahel mam nuᅅe tuku sipsip kilmba ilit si nginaig le ⁷ Yakob nu ndek nane saniᅅgina: Ki mbolᅅge minit te tane ndaᅅam sipsip kile sinam kambim bafude? Tane sipsip kame kule niᅅmba kilmba kape le nyamagaᅅ sota nyuwaig ngina le ⁸ nane nu sanaig: Sineᅅge ndo maᅅau ta kam kumuᅅ kuga. Nane ᅅakmba sipsip kilmba prowaig le sine ndame suᅅgo si barimba talkube sulumba sipsip kame kule niᅅgamᅅgig nginaig.

⁹ Yakob nu nane ndoᅅ pasata minna le Rahel nu sipsip kilmba prona. ¹⁰ Yakob nu Rahel kaᅅgermba ᅅga nuᅅe Laban tuku sipsip turmba kaᅅgerkina sulumba kule burok ta tugum kumba ndame suᅅgo ta barimba talkumba sipsip kame ta kule niᅅgina. ¹¹ Taᅅamba nu nuᅅem nuᅅe Rahel mumumba gare tormba malmbikina sulumba ¹² nu sana: Mam naᅅe ta ye tuku ᅅga. Kulim nuᅅe Rebeka ta yiᅅe ina ngina. Taᅅaka sana le nu pinderka mam nuᅅe sota kina le ¹³ mam nuᅅe Yakob prona pasa ta ismba nu pinderka ᅅga nuᅅe te-silika bagailmba mumuna. Taᅅamba nu ᅅga nuᅅe tumba wande mbol kinaik.

Yakob nu ᅅga nuᅅe ndoᅅ maᅅau ᅅakmba kina ta kubeu tuna le ¹⁴ Laban nu ismba sana: Son. Ne siᅅka ye tuku ndare ngina. Taᅅakina le Yakob nu tambun ndindo ᅅga nuᅅe ndoᅅ minna.

Yakob nu Laban tuku piro taᅅaᅅ taᅅaᅅ minna

¹⁵⁻¹⁷ Laban nu kulim armba ᅅak minna. Kulim mulum ta nyunu Lea. Mambo nuᅅe nyunu Rahel.

Lea nu am magenu kuga* ta Rahel nu pino ngarosu tumail pasi mayenu ndo.

Kile Laban nu Yakob sana: Ne ake pirokate ta nayo. Ne yiņe ndare. Ne mata piya fudiņ tam tuku. Ne saka. Ne ame piya tam tuku iduste nġina le ¹⁸ Yakob nu Rahel tuku nzali sunġokanu nġak minna tukunu nu nġa nuņe sana: Ye yar 7 ne tuku piro tanġo mini sulumba kulim naņe Rahel tamnġit nġina le ¹⁹ Laban nu lafumba sana: Ta maye. Ye tuku kulim neņge tamnġat. Ye tanġo ande tambim tuku idus ndawet. Ne ye ndoņ piroka mina nġa Yakob sana.

²⁰ Tanġakina le Yakob nu Rahel tam tuku yar 7 nġa nuņe tuku piro tanġo tanġa minna ta nu Rahel tuku nzali sunġokanu nġak minna tukunu yar 7 ta ait armba ko keņmba tanġa nġa idusna.

²¹ Ait ta kumunġina le Yakob nu nġa nuņe sana: Ne ait sakina ta kile kumunġat. Ye kile kulim naņe tamnġit nġina. ²² Tanġakina le Laban nu nale munġu kilam tuku nane nġakmba wikina sulumba pagumba nye sunġokina. ²³ Isukuse denġpurmba furir ta mbolņge Laban nu Lea tumba Yakob tugum kina le nu Lea tumba nu ndoņ kinynaik.† ²⁴ (Laban nu nuņe piro pino Zilpa tumba kulim nuņe Lea tuna).

²⁵ Mafena le Yakob nu Lea tunaig ta kanġer timba nu kumba ka mbiyel nuņe Laban tugum kumba sana: Ne ndaņam saka maņau te ye mbolņge kat? Rahel tam tuku ye piroken ta

* **29:15-17:** Hibru pasa te purfeņnu kuga. Nu tuku am nġaigonu e ko magenu ta sine katesewam kumuņ kuga † **29:23:** Lea nu nanġine maņau dubimba tumail sonġina tukunu Yakob nu Rahel sat nġa nu tumba kinynaik

ndaŋam saka ne ye yabriyumba Lea sat ŋgina le
²⁶ Laban ndek lafumba nu sana: Sine tuku maŋau
 ta kulim mulum ta abonga taŋgo tuweg tuku.
²⁷ Tale muŋgu kilnaik tuku kusem mineg ait 7 te
 kugawaig le ye ne Rahel tini le ne maŋ lato yar 7
 ye tuku piro taŋgo taŋaŋ mina ŋga Jakob sana.

²⁸ Taŋakina le Jakob nu wokina le muŋgu kilnaik
 tuku kusem ta ka kugana le Laban nu kulim nuŋe
 Rahel tumba Jakob tuna. ²⁹ (Laban nu nuŋe piro
 pino Bila tumba kulim nuŋe Rahel tuna).

³⁰ Jakob nu Rahel ndoŋ kinymba Rahel tuku
 kume purmba Lea tuku kume pur ndana.
 Taŋamba nu maŋ lato yar 7 Laban tuku piro taŋgo
 taŋaŋ minna.

Lea nu kiŋo bailkamba kile-patikina

³¹ Jakob nu Lea tuku kume pur ndana ta Sunŋo
 nu katesemba Lea turna le kiŋo afu kile-patikina
 le Rahel nu niŋka kiŋo kugatok minna.

³² Lea nu fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-
 pilmba sakina: Sunŋo nu ye tuku piti kaŋgerna.
 Kile yiŋe taŋgo nu ye tuku kume puramŋgat ŋgina.
 Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Ruben[†] ŋgina.

³³ Lea nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande
 te-pilmba sakina: Yiŋe taŋgo nu ye tuku kume
 pur ndate ta Sunŋo nu ismba kiŋo te turmba ye
 sat ŋgina. Taŋakina sulumba nu kiŋo ta nyunu
 Simeon[§] ŋgina.

³⁴ Nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande
 te-pilmba sakina: Kile yiŋe taŋgo nu ye ndoŋ

[†] **29:32:** Ruben nyu ta tugunu: Piti kaŋgerna **§ 29:33:** Simeon
 nyu ta tugunu: Nu isna

sailkamngat. Ye kile buk nu tuku kiŋo keŋmba kile-patikit ngina. Tanakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Levi* ngina.

³⁵ Kile nu maŋ lato fungul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba sakina: Ye kile Sungo tuku nyu te-dunŋamngit ngina sulumba kiŋo ta nyunu Yuda† ngina. Tanakina sulumba nu maŋ lato kiŋo ande te-pile ndakina.

30

Lea le Rahel nale Yakob piraibka kiŋo afu kile-patikinaig

¹ Rahel nu Yakob tuku kiŋo ande te-pile ndakina tukunu nu aba nuŋe tuku tirakina sulumba Yakob sana: Ne ye kiŋo ande nda te-sa ta ye kumamngit ngina. ² Tanakina le Yakob nu Rahel ndoŋ gubrana sulumba sana: Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. Nuŋe ne kiŋo ngailnate ngina le ³ nu ndek sakina: Ai te. Ye tuku piro pino Bila minit te. Ne nu ndoŋ kinyap le nu ye tuku kiŋo ande te-pile suwa. Tanawa le ye kiŋo ŋak mini ngina. ⁴ Tanakina sulumba nu Bila tumba tanŋo nuŋe tuna le nu nu ndoŋ kinynaik.

⁵ Tanamba Bila nu fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ⁶ Rahel nu ndek sakina: Kuate nu maŋau tinreknumbi ye turyat. Nu ye tuku yabaŋ pasa ismba kiŋo ande ye sat ngina sulumba nu kiŋo ta nyunu Dan* ngina.

* **29:34:** Levi nyu ta tugunu: Sailka minit † **29:35:** Yuda nyu ta tugunu: Nyu te-dunŋa * **30:6:** Dan nyu ta tugunu: Kumumbi pilengate

⁷ Tanjamba minnaig ma ma Bila nu maŋ fungul ŋakna sulumba Yakob tuku kiŋo arnu te-pilna le
⁸ Rahel ndek sakina: Ye yiŋe aba ndoŋ taŋgo piraibkek ta kile ye nu te-ibenit ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Naftali† ŋgina.

⁹ Lea nu maŋ kiŋo ande te-pile nda ŋga kate-semba nu nuŋe piro pino Zilpa tumba Yakob pinonu tuna. ¹⁰ Tanjana le Zilpa nu Yakob ndoŋ kinynaik sulumba nu tuku kiŋo ande te-pilna le
¹¹ Lea nu sakina: Ye yiŋe mambo liwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Gat‡ ŋgina.

¹² Tanjamba minnaig ma ma Zilpa nu maŋ Yakob tuku kiŋo ande te-pilna le ¹³ Lea nu sakina: Ye sinjka gare sungo tet. Pino kame ŋakmba nane sanunŋaig: Pino ta gare sungo ŋak minit ŋga sanunŋaig ŋgina. Tanjaka nu kiŋo ta nyunu Aser§ ŋgina.

¹⁴ Wit alonu kilam tuku ait mbolŋge Ruben nu piro mbol kumba ail waŋe* afu kilna ta kumba ka ina nuŋe Lea tuna le Rahel nu ndek aba nuŋe sana: Naŋe kiŋo naŋe tuku ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ŋgina le ¹⁵ aba nuŋe nu lafumba sana: Ne buk ye tuku taŋgo tina ta kile ne maŋ yiŋe kiŋo tuku ŋgirman agaŋ te kilam sakate ŋgina le Rahel lafumba nu sana: Ne ŋgirman agaŋ ta inum ye sa ta ne furir Yakob ndoŋ kinyamŋgaik ŋgina le Lea nu wokina.

¹⁶ Furiram bafuna le Yakob nu piro mbolŋge prona le Lea nu tugum kumba sana: Furir te ne

† **30:8:** Naftali nyu ta tugunu: Piraib ‡ **30:11:** Gat nyu ta tugunu: Nu lina § **30:13:** Aser nyu ta tugunu: Gare sungo

* **30:14:** Ail waŋe ta nane pino fungul wakeika pino ŋgirman turmba wakeiwana

ye ndonj kinyamkik. Ye yiŋe kiŋo tuku ŋgirman aganj tambu ye ne piyanit ŋgina. Ta tuku Jakob nu furir ta mbolŋge Lea ndonj kinynaik le ¹⁷ Kuate nu Lea tuku yabaŋ pasa ta isna le nu fungul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 5-nu te-pile tuna. ¹⁸ Tanjamba Lea nu ndek sakina: Ye buk yiŋe piro pino ta tumba yiŋe taŋgo tuwen le kile Kuate nu ye tuku lafu mayenu sat ŋgina. Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Isakar† ŋgina.

¹⁹ Tanjamba minnaig ma ma Lea nu maŋ fungul ŋakna sulumba Jakob tuku kiŋo 6-nu te-pile tuna sulumba ²⁰ sakina: Kuate nu aganj mayenu ye sat. Kile yiŋe taŋgo ye ndonj minamŋgat. Ye buk kiŋo 6 kile-patike tuwit ŋgina sulumba nu kiŋo ta nyunu Sebulun‡ ŋgina. ²¹ Ngumneŋga nu kulim ande te-pilna ta nyunu Dina ŋgina.

²² Kile Kuate nu Rahel idusna sulumba nu tuku yabaŋ pasa ta ismba Rahel tuku fungul wakeina le nu kiŋo konmba fungulok minna sulumba ²³ kiŋo ande te-pilmba sakina: Kuatenge ye tuku kiko pitaiwat ŋgina. ²⁴ Tanjakina sulumba nu kiŋo ta nyunu Yosef§ ŋgina sulumba sakina: Sunjo nu maŋ kiŋo ande turmba ye suwa ŋgina.

Jakob nu mbiyel nuŋe Laban tuku aganjmor kulatkina

²⁵ Rahel nu Yosef te-pilna le Jakob nu mbiyel nuŋe Laban sana: Ne woka le ye maŋ luka yiŋe tumbraŋ tuguk ka. ²⁶ Ye yiŋe pino pirokumba kilen ta yiŋe kutu kame ta turmba kilmba kaŋgit.

† **30:18:** Isakar nyu ta tugunu: Lafu mayenu ‡ **30:20:** Sebulun nyu ta tugunu: Gare aganj § **30:24:** Yosef nyu ta tugunu: Kiko pitaina

Ye ne sinzan mayenen ta ne kila ngina le ²⁷ mbiyel nuñe ndek nu sana: Yauk. Ne isa. Sungo nu ne idusnumba ye nyaro mayenu sina ta ye katesemba kila pilen. ²⁸ Ne ame piya tam nga idusmba ndeta ye saya le ne tini ngina le ²⁹ Yakob lafumba nu sana: Ye ne tuku piro tanjo minen le ne tuku aganjmor ye kulatken ta njakmba tugekinaig ta ne kila. ³⁰ Ye te nda prowen ta ne aganj ndende sunjomba njak nda minna. Ye ne tugum te prowen le ne tuku aganjmor puluka tugekinaig. Sunjo nu ye idusyumba ne nyaro mayenu tinna. Ye kile yiñe kuasmbi idusningamngit nga mbiyel nuñe sana.

³¹ Tanjakina le mbiyel nuñe nu sana: Ye ame piya ne tini ngina le Yakob ndek sana: Ye ndametiñ kilam tuku idus ndawet. Ne ye tuku wamdus ismba ye tuku nzali dubiwa ta ye man ne tuku aganjmor kulatkamngit. ³² Ye tuku nzali ta teñenmba. Ye kite ne tuku aganjmor ta njakmba pileningamngit. Sipsip fat baseunu ta ye njakmba kilmba meme kitek ngarosu kalbob njak ngarosu bagli njak ta turmba njakmba kilamngit. Aganjmor kame ta ye tuku piya aganj tanjan minamngaig. ³³ Ye ne yabrini ta ne pitik ndo katesewamngat. Ne ngumneña ye tuku piya ta pileniñmba meme ande ngarosu bagli kugatok ngarosu kalbob kugatok ko sipsip ande baseunu kuga ta kanjgermba ye aganjmor ta kuayaren ta ne kila palmbimngat ngina le ³⁴ mbiyel nuñe ndek nu sana: Ne sakate ta maye. Sile tanjape ngina.

³⁵ Ki ait ta mbolñge ndo Laban nu kumba ka meme pailnu ngarosu mambrin njak ngarosu kalbob njak meme pangarnu ngarosu bagli njak

ngarosu kalbob ᅇak ta ᅇakmba kilna sulumba sip-sip baseunu ta ᅇakmba turmba kilna sulumba aganmor ta kiᅇo kat nuᅇe kulatkam tuku ningina. ³⁶Tanamba nu aganmor ta kilmba Yakob kusremba ma masken kina. Ait keᅇmba kuganaig le ma ta tugum prona le Yakob nu mbiyel nuᅇe aganmor afu kusrekina ta ndo kulatkina.

³⁷Tanamba Yakob nu ail tugu keᅇmba ta tuku wainu afu kilna sulumba bagimbi waswas pike likina le ndemnu kaukauk prowe likinaig.

³⁸Tananaig le nu waswas pike likina ta kilmba kumba ka aganmor kule nyade tuku nza sinam tanᅇe patikina. Patikina le aganmor kame kule nyam promba pailnuᅇe paᅇgarnu dubikinaig.

³⁹Meme kame nane waswas patikina ta tugumᅇe paᅇgarnu dubikanu ta nane meme fatnu ᅇgarosu mambrin ᅇak ᅇgarosu bagli ᅇak ᅇgarosu kalbob ᅇak ta ndo kile-patike likinaig. ⁴⁰Tananaig le Yakob nu sipsip kilmba ᅇakmba kasomᅇe Laban tuku aganmor ᅇgarosu mambrin ᅇak baseunu ta tumailamᅇe patikina. Tanana le Yakob tuku aganmor tugekinaig le nu ndek aganmor kame ta pileᅇga mbiyel nuᅇe tuku aganmor kasomᅇe patika nu nuᅇe ta kasomᅇe patikina.

⁴¹Aganmor ᅇgarosu sanᅇri ᅇak paᅇgarnu dubikanu ta Yakob nu waswas pike likina ta kilmba aganmor kule nyade tuku nza ta sinamᅇe patikanu. Tanawanu le nane waswas ta tugumᅇe paᅇgarnu dubikanu. ⁴²Aganmor baklelok prowanu ta Yakob nu waswas pike likina ta nane tugumᅇe nda patikanu. Tanawanu le Laban nu aganmor baklelok ndo kilna le Yakob nu aganmor ᅇgarosu sanᅇri ᅇak ta ᅇakmba kilna.

⁴³ Wam ta mbolŋge Yakob nu maror taŋgo mayok kumba aganmor, piro mbal, kamel, doŋki, agan ndende suŋgomba ŋak minna.

31

Yakob nu mbiyel nuŋe Laban kusremba kua kina

¹ Laban tuku kiŋo kat nuŋe nane naŋgine naŋgine sakinaig: Yakob nu mam tuku agan ndende ŋakmba kile likina. Nu tuku agan ndende ta ŋakmba buk mam tuku minnaig ŋginaig le Yakob nu pasa ta isna. ² Mbiyel nuŋe buk nu ndoŋ gulab mayemba minnaik ta kile nu wamdus karenjina ta Yakob nu mata kamusna. ³ Taŋana le Suŋgo nu ndek Yakob sana: Ne luka wa mbuŋ tuku kilke mbol naŋe ndare kame sota kaye le ye ne ndoŋ minamŋgit ŋgina.

⁴ Ta tuku Yakob nu taŋgo ande kukulna le nu kumba ka Rahel nale Lea kile-siglika sanikina le Yakob sota kinaik ka nu piro mbolŋge aganmor kulatka minna le te-silikinaik. ⁵ Te-silikinaik le nu nale sanikina: Mam takile buk ye ndoŋ gulab mayemba minken ta kile nu wamdus karenjate le kamuset ta yiŋe mam tuku Mbara nu ye kusre ndayina. ⁶ Ye mam takile tuku piro taŋgo minmba piro karenj suŋgowen ta tale kila. ⁷ Nu ye yabri-yabryumba ye tuku piya mata mbilmbilam gu-domna ta Kuate nu ye kulat mayeyina le nu ye ŋayo sili ndayina. ⁸ Mam takile nu meme ŋgarosu bagli ŋak ta ne tuku piya naŋe ŋgina ta meme ŋakmba fatnu ŋgarosu bagli ŋak ndo kile-patikinaig. Nu ndek meme ŋgarosu mambriŋ ŋak ta ne tuku piya naŋe ŋgina ta meme ŋakmba fatnu ŋgarosu

mambriŋ ŋak ta ndo kile-patikinaig. ⁹ Kuatenŋe mam takile tuku aganmor kilmba ye sina ŋga sanikina.

¹⁰ Tanakina sulumba nu maŋ lato sanikina: Aganmor paŋgarnu dubikam tuku ait mbolŋge ye kinymba kiŋaten sulumba meme paŋgarnu dubikinaig maŋau ta kaŋgeren. Meme pailnu kaŋgerken ta ŋakmba ŋgarosu mambriŋ ŋak ŋgarosu kalbob ŋak ŋgarosu bagli ŋak kaŋgerken le ¹¹ Kuate tuku Enjel kiŋambi ye wika sayina: Yakob ŋgina kande ye minet te ŋgen. ¹² Nu maŋ lato sayina: Ne kaŋgera. Meme kame paŋgarnu dubikade ta ŋakmba ŋgarosu mambriŋ ŋak ŋgarosu kalbob ŋak ŋgarosu bagli ŋak minig. Laban nu ne mbolŋge maŋau ŋayonu kate ta ye kaŋgeren. Ta tuku maŋau te yeŋge ken. ¹³ Ye Kuate. Ye Betelŋge ne tugum prowen le ne ndame ande pilmba kilke mbolŋge te-timba gureŋ manza ŋak ndame ta mbolŋge kutuna sulumba siŋka son pasa saŋgrinu sakina ta kile ne tiŋga luka naŋe tumbranŋ tuguk kaye ŋgina ŋga nale sanikina.

¹⁴ Tanakina le nale ndek Yakob sanaik: Mam nu sile tuku wai mbolŋge agan ande kusrewam tuku mine ndakate. ¹⁵ Nu sile rawe tango taŋaŋ ŋga iduste. Ambonŋa nu sile tuku ŋga nu ndametiŋ suŋgokanu tina sulumba ŋgumneŋga maŋ ndametiŋ ta ŋakmba panke suluna. ¹⁶ Mam tuku agan ndende ŋakmba Kuatenŋe yaina ta sine tuku siŋgine kiŋo kame tuku. Kuate ne sanina taŋamba ka ŋginaik. ¹⁷⁻¹⁸ Tanakinaik le Yakob nu kuaneka mam nuŋe sota Kanan kilke mbol kambim bafuna sulumba kutu kat nuŋe piyo kat nuŋe ta ŋakmba kilmba kamel mbolŋge patike likina. Taŋamba nu aganmor Mesopotamia kilke mbolŋge

kilna ta ñakmba sisilaniŋgina sulumba nu tuku agañ ndende ñakmba ta turmba kilmba kina.

¹⁹ Laban nu nuñe wande kusremba sipsip ŋguenu kugernu kina le Rahel nu mam nuñe tuku wande mbol kumba mbara kanunu saike likina ta kuayar kilna. ²⁰ Yakob nu mbiyel nuñe yabrimba nu kila sa ndamba kua kina. ²¹ Nu nuñe agañ ndende ñakmba kilmba pitik ndo kua ka kina sulumba Yufretis kule ulmba Gilead ma taknu mbol kina.

Laban nu mbiyel nuñe Yakob ŋgumnem dubimba kina

²² Ait keŋmba kinaig le Yakob nu kua kina ta sakinaiŋ le Laban nu isna. ²³ Isna sulumba nu nuñe gageu ta kilmba mara 7 Yakob dubimba kinaig ka ka Gilead ma taknu mbolŋge nu te-silikinaig. ²⁴ Furir ta mbolŋge Laban nu kinymba kiŋatina le Kuate nu tugum promba sana: Ne kurauka. Ne Yakob tuku ñerñerka pasa pitinu sa ndawa ŋgina.

²⁵ Yakob nu nuñe baibai Gilead ma taknu inum mbolŋge patike likina le Laban nu nuñe kuasmbi ndoŋ nuñe baibai ma taknu inum mbolŋge patike likinaig. ²⁶ Kile Laban nu Yakob te-silika sana: Ndaŋam ne ye yabriyumba yiñe kulim ar ta kame ait mbolŋge pino didika kilig tañamba kilmba kua kina? ²⁷ Ne ndaŋam ye yabriyumba ye nda sayumba siñsiñndo kua kina? Ne ye sayina kande ye ne mindenumba ndinŋge sine gare-gareka mune ulmba gita katmba tambariñ katmba mbilnumba ne kusreniŋeñ kande. ²⁸ Ne sonndo mañau ŋayonu kina. Ye mata yiñe wa kame yiñe kulim ar ta mumu ndaniñmba kañger ndaken le kinaig. ²⁹ Ye ne ŋayo silinam kumuñ ta furir ŋgamuñge mam

naŋe tuku Mbara nu ye ne ŋerŋerka pasa pitinu nda sanam tuku ŋga rironŋ pasa sat. ³⁰ Ne naŋe tumbranŋ tuguk kambim paranina le ye kusreyina ta ye kila ta ndaŋam tuku ne ye tuku mbara kanunu saike liken ta kuayar kilna ŋga Yakob sana le ³¹ nu mbiyel nuŋe tuku pasa lafumba sana: Ne naŋe kulim ar te ŋgailka yayiyikat ŋga ye kuru-kuruka taŋawen ŋgina.

³² Rahel nu mbara kanunu afu mam nuŋeŋge saike likina ta kuayar kilna ta Yakob nu gilai tukunu nu ndek mbiyel nuŋe sana: Ne kumba kaŋgerka. Andeŋge ne tuku mbara kanunu kilna ndeta nu balewamŋgig. Ne kile ndo taŋgo te ŋakmba tuku am mbolŋge mambila sulumba ne tuku agaŋ inum kaŋgermba ndeta agaŋ ta luka ta ŋgina. ³³ Taŋakina le Laban nu kumba ka Yakob tuku baibai sinamŋge mambilna sulumba ka Lea tuku baibai sinamŋge mambilna ka piro pino ar ta tuku baibai sinamŋge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana. ³⁴ Rahel nu mbara kanunu ta kilmba baibai sinamŋge kamel tuku kumiŋ saŋgil mbolŋge depolka kusam tuku pale ta sinamŋge sigrikina sulumba nu ta mbolŋge minyokina. Taŋge minyokina le mam nuŋe pro baibai sinamŋge mambilna ta agaŋ inum kaŋger ndana le ³⁵ Rahel ndek nu sana: Mam, ne ye tuku gubra ndanuwa. Ye wandek kat tukunu ye ne tuku am mbolŋge ye tiŋgam kumuŋ kuga ŋgina. Taŋakina le Laban nu mambilna ta nu nuŋe mbara kanu kame ta kaŋger ndakina.

³⁶ Taŋana le Yakob nu gubra mayena le mbiyel nuŋe sana: Ye ame maŋau mbaren le ne ye

aganmor yokeranu sukte? ³⁷ Ne ye tuku agan ndende nakmba kanjerka mambilat. Ne nane agan inum te-silikat ndeta tenge pale le sile tuku piro tango te nakmba kanjerwaig. Tanamba nane sile tuku manau pilenguwaig. ³⁸ Ye yar 20 tana ne tuku piro tango minen. Ne tuku sipsip ne tuku meme nane mara mara kutunaig. Ye ne tuku meme pailnu ande kuayarmba nda nyen. ³⁹ Aganmor nguikok ande ne tuku sipsip ande balewanu ta ye ta lafumba yiye sipsip inum tumba ne tinmba minen. Aganmor ande ki mbol ko furir ngamu ngisikanu ta ne ye pasa sangrinu sayanu le ye yiye aganmormbi lafumba ne tinen. ⁴⁰ Mara afu ki mbolkanu ta ye ngaro pa tinganu ko furir ma tido nayo prowanu ta ye murkenu kinyam kumuñ kuga. ⁴¹ Tanamba minmba ma ma ye yar 20 ne tuku piro tango tana minen. Ye yar 14 ne tuku kulim ar ta kilam tuku piroken sulumba man lato yar 6 ne tuku aganmor kilam tuku piroken ta ne ye tuku piya mbilmbilam gudomna. ⁴² Yiye mam Isak yiye wa Abraham tuku Mbara nu ye nda turyina kande ake sina ne kusrenen kande. Ta tuku Kuate nu ye tuku piti kanjerna sulumba furir ne riron pasa tanet nga mbiyel nuje sana.

Yakob nu mbiyel nuje Laban ndon wamdus ulendinaik

⁴³ Kile Laban nu ndek mbiyel nuje sana: Kulim ar te yiye. Kinjo kame te mata ye tuku. Aganmor te nakmba mata yiye. Agan ndende nakmba ne kile kanjerkate ta yiye ta ye nane ngailningam kumuñ kuga. ⁴⁴ Kile sile wamdus ulendipe sulumba ndame afu kilmba pro tenge patikupe. Tanamba

sile maŋau ta gilainge nda ŋgina. ⁴⁵ Tanakina le Yakob nu ndame ande tumba kilke mbolŋge tetina sulumba ⁴⁶ nuŋe kuasmbi kile-maŋgurka nane saningina: Tane kumba ndame afu kilmba pro te tanŋe ndame ta ŋakmba turŋaŋgap ŋgina. Nane tananaig le nane ndame turŋaŋginaig ta tugumŋge isukusnaig. ⁴⁷ Tanamba Laban nu ma ta Yegar Saduta ŋgina le Yakob nu ndek ma ta Galed* ŋgina. ⁴⁸ Ta ndaŋam? Laban nu Yakob sana: Sile ŋgumneŋga ndame maŋgur ta kaŋgermba wamdus ulendiwik ta idusamŋgik ŋgina. Ta tuku nane ma ta nyunu Galed ŋginaig.

⁴⁹ Laban nu maŋ sakina: Sile pur yimyam ka minpe le Kuate nu sile kaŋgerkuwa ŋgina. Ta tuku nane ma ta nyunu ande Mispa† ŋginaig.

⁵⁰ Kile Laban maŋ lato mbiyel nuŋe sana: Ne ye tuku kulim ar te ŋaigo siglika ko pino afu kitek kila ta ye kila pile nda ta Kuate nu maŋau ta kaŋgeramŋgat. ⁵¹ Ai te. Ndame turŋaŋgit ndame ne kilke mbolŋge te-tiwat minig te. ⁵² Agaŋ ta kaŋgerka sile wamdus ulendiwik ta maŋ idusamŋgik. Ye ne ŋayo silinam tuku ndame te liwe nda. Ne mata ye ŋayo siliyam tuku ndame te nda liwa. ⁵³ Abraham le Nahor tuku Mbara sile pilesikuwa ŋgina. Tanakina le Yakob nu mam nuŋe Isak tuku Mbara nyu mbolŋge mbiyel nuŋe ndoŋ pasa katmba saŋgri pilena. ⁵⁴ Tanamba Yakob ndek kumba ka agaŋmor inum tumba balemba tabe ta mbolŋge atraukina. Atraukina

* **31:47:** Yegar Saduta ta Aramek pasa. Galed ta Hibru pasa. Nyu tugunu ta ndindo: Pasa katam tuku ndame maŋgur † **31:49:** Mispa nyu ta tugunu: Nu sile kaŋgerkuwa

sulumba nuŋe kuasmbi wikina le nane promba isukusnaig. Isukuse denŋpurmba nane tabe ta mbolŋge kinynaig.

⁵⁵ Mafena le Laban nu wa kat nuŋe nuŋe kulimar ta mumuniŋgina sulumba nane kusreka luka nuŋe tumbran kina.

32

Yakob nu aba nuŋe te-silikam tuku kuanekina

¹ Kile Yakob nu tinŋa ndin dubimba kina le Ku-ate tuku enel afu promba nu te-silikinaig le ² nu kanŋerka sakina: Ma te Kuate nuŋe kuasmbi minig tuku ma ŋgina sulumba ma ta nyunu Mahanaim* ŋgina. ³⁻⁵ Tanakina sulumba Yakob nu tanŋo afu wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka yiŋe aba Esau te-silika teŋenmba sawap: Ye Yakob. Ye ne tuku piro tanŋo. Ye sikile ŋa Laban tugumŋge rawe tanŋo tanŋan minen ma ma kile ndo makau donki sipsip meme piro tanŋo piro pino sunŋomba kilmba luka prowet. Ye tanŋo afu kukulniŋgen le nane ne kila pasa tinwaig le ne ye mbolŋge maŋau mayenu ka. Tane ka tanjamba nu sawap ŋgina. Nu wam paguniŋge denŋpurmba nu nane kukulniŋgina le ambonŋa Esau sota Edom kilke mbol kinaig. ⁶ Kinaig ka ndinŋge nane Esau te-silika maŋ luka Yakob tugum promba sanaig: Sine aba naŋe Esau sota kagen ta ka ndinŋge nu tanŋo 400 kilmba ne sota ilit ta kanŋergen ŋginaig.

⁷ Tanakinaig le Yakob nu ndek kuru kuru sunŋo tumba wamdus pitina le nu nuŋe kuasmbi nuŋe sipsip meme makau kamel aŋanmor ta ŋakmba

* **32:2:** Mahanaim nyu ta tugunu Kuate tuku Ma

fet arna sulumba ⁸ nuñe wamdusmbi sakina: Aba Esau promba kuasmbi ande ndoñ kame buwa ndeta kuasmbi ande kua kuwa nga idusna. ⁹ Tanjamba Yakob nu yabanmba sakina: O yiñe wa Abraham yiñe mam Isak tuku Mbara ne ye isa. Ne Sungo, neñge ye sayina le ye luka yiñe tumbran tuguk yiñe ndare tuma mbal sota ka le ne ye kulatka turyam tuku sayina. ¹⁰ Ye ame mañau mayenu ken le ne tanjamba ye turyina? Ye ne am mbolñge tanjo mayenu kuga ta ne nañe pasa dubimba mara mindek ye tuku kume purmba tur mayeyina. O buk ye agañ ndende kugatok ndumndum ndo biymba Yordan kule pakarken ta kile ye tanjo kuasmbi armba ñak minet. ¹¹ O Sungo, ye kile ne yabanñet. Aba Esañge ye yiñe pino kiño kame ndoñ balesingikat nga ye kuru-kuruket. Ta tuku ne sine kigraibka nga ne yabanñet. ¹² Ne o buk ye sayina: Ne tuku ndare piyañge fulbul minig tanjañ gudommba tugekamñgaig burnu kumuñ kuga nga sayina. Ta tuku neñge sine kigraibka nga yabanñet ñgina.

¹³ Furirna le nu kinyna ka mafena le maratukuk tiñga Yakob nu agañ ndende afu Esau tambim tuku walmba patikina. ¹⁴ Meme pañgarnu 200 pailnu 20 kilmba sipsip pañgarnu 200 pailnu 20 kilmba ¹⁵ kamel pañgarnu fat ñak ñak ta 30 kilmba makau pañgarnu 40 pailnu 10 kilmba ¹⁶ agañmor ta ñakmba fetkina sulumba nuñe piro tanjo afu agañmor kuañ ndui ndui kulatkam tuku niñgina sulumba saniñgina: Tane kuit nduimba ndakape. Agañmor kuañ mindek muñgu dubi-dubikuwaig ñgina. ¹⁷ Tanjakina sulumba nu nuñe piro tanjo

ambonḡa kambim tuku ta wam pagumba sana: Ne yiḡe aba te-silika le nu ne kusnanuwa naḡe gabat aninḡe minit? Ne ani kinit? Aḡaḡmor te ḡakmba ima tuku ḡa ne kusnanuwa kande ne teḡenmba nu tuku pasa lafuwa: ¹⁸ Aḡaḡmor te ḡakmba ne tuku piro taḡo Yakobḡe ne tanmbim tuku patikina le kilmba prowet. Nu mata sine dubika ilit ḡa sawa ḡgina.

¹⁹ Yakob nu taḡo afu piro taḡo ambonḡa kina ta dubimba aḡaḡmor kilmba kambim tuku ta mata taḡamba ndo wam pagukina sulumba saninḡina: Tane yiḡe aba te-silika teḡenmba sawap: ²⁰ Naḡe piro taḡo Yakob nu sine dubika ilit ḡa sawap ḡgina. Yakob nu teḡenmba idusna: Nu aḡaḡmor te ḡakmba kaḡgerka ye tuku mbar gilainḡamḡgat. Taḡamba nu ye kaḡgeryumba ye ndoḡ wamduḡ tu-mawamḡgik ḡa idusna.

²¹ Yakob nu aḡaḡmor ta ḡakmba patikina le kilmba kinaig le furir ta mbolḡe nu bubre tam tuku ma ta mbolḡe nu kinyna.

Yakob nu Penielḡe Kuate ndoḡ kame bunaiḡ

²² Furir ndui ta mbolḡe ndo Yakob nu tinḡa nuḡe pino ar ta, nuḡe piro pino ar ta, nuḡe kiḡo kame 11 ta nane ḡakmba kilmba kumba ka Yabok kule pakarka sim kinaig. ²³ Taḡamba nu maḡ luka nuḡe piro taḡo kame tugum kumba nane kukulinḡina le nu tuku aḡaḡ ndende ḡakmba kilmba kule ta pakarka kinaig le ²⁴ Yakob nu nuḡe ndo taḡe minna.

Taḡe minna le taḡo ande nu tugum prona sulumba nu ndoḡ kame bumba muḡḡu bagailka

minnaik le ka mafena. ²⁵ Tanjo tanje Yakob te-kinye ndana tukunu nu ndek Yakob tuku manunsu katna le supikina. ²⁶ Tanjana le tanjo ta nu Yakob sana: Mafete le ye kusreya le ka ngina le Yakob nu ndek sana: Ne ye nyaro sa ta ye ne kusrenamngit ngina. ²⁷ Tanjakina le tanjo ta nu Yakob kusnana: Ne tuku nyu ima ngina le ye Yakobnge ngina le ²⁸ tanjo ta nu sana: Ne tuku nyu Yakob kuga. Ne tuku nyu kitek Israelnge. Ne Kuate ndon tanjo kame ndon mata ne sangri munju tumka minna ta ne buk nane kile-iberjina tukunu ne tuku nyu kitek Israel† ngina.

²⁹ Kile Yakob nu tanjo ta kusnana: Ata. Ne tuku nyu ima ngina le tanjo ta nu sana: Ne ndanam ye tuku nyu kila palmbim sakate ngina. Tanjakina sulumba nu Yakob nyaro tuna. ³⁰ Tanjana le Yakob nu sakina: i‡ Ye Kuate tuku tumail pasi kanjerit ta ye kume ndakit ngina. Ta tuku nu ma ta nyunu Peniel ngina. ³¹ Maratukuk nu Peniel ma ta kusremba nu grisemka gitmba kumba minna le ki prona.

³² Tanjo ta nu Yakob tuku manunsu katna le supikina. Ta tuku kile nane Israel mbal aganjmor manunsunu nda nyade tuku.

33

Yakob nu aba nuje te-silikina

¹ Kile Esau nu nuje piro tanjo 400 ta ndon ilmiba minna le Yakob nu nane kanjerka nuje kinjo kat nuje kilmba walna sulumba afu Lea tumba afu

† **32:28:** Israel nyu ta tugunu: Kuate ndon sangri munju tumkam tuku ‡ **32:30:** Peniel nyu ta tugunu: Kuate tuku tumail pasi

Rahel tumba afu nuŋe piro pino ar ta nikina. ²Taŋamba nu piro pino ar ta nakile kiŋo kat nakile ndoŋ tumailamŋge kile-tidingina le tiŋginaig. Tiŋginaig le kile Yakob nu Lea kiŋo kat nuŋe ndoŋ piro pino ar ta ŋgumnemŋge kile-tidingina le tiŋginaig. Nane ŋgumnemŋge maŋ Rahel nale Yosef ndoŋ kile-tidingina le tiŋginaig. ³Taŋamba Yakob nu nane kusreka kina ka aba nuŋe tuku tumailamŋge truk kam 7-na le ⁴Esau nu pinderka nu sota kina sulumba Yakob bagailmba mumuna. Taŋamba nale muŋgu malmbi-malmbikinaik.

⁵ Kile Esau ndek mambilmba pino kame kiŋo kame ta kaŋgerka mambo nuŋe kusnana: Te ima kate tuku kuasmibi ne ndoŋ prowaig ŋgina le Yakob nu sana: O aba, te yiŋe kuasmibi. Kuate nu ye tur mayeyina sulumba kiŋo kame te ŋakmba ye sina ŋgina. ⁶ Taŋakina le nuŋe piro pino ar ta nakile kiŋo kame kilmba pro Esau tugumŋge lokinaig. ⁷ Lokinaig le kile Lea ndek nuŋe kiŋo kat nuŋe ndoŋ nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaig le Yosef nale Rahel ndoŋ nale ndek nane dubika pro Esau tugumŋge lokinaik. ⁸ Taŋanaig le nu mambo nuŋe kusnana: Kuasmibi ambonga ye tugum prowaig ta ndaŋam tuku ŋgina le mambo nuŋe nu sana: Ye ne tuku wamdus te-ibenam tuku nane kukulniŋgit le ne sota kagig ŋgina le ⁹ aba nuŋe nu sana: O aba, ye mata agaŋ ndende sunŋomba ŋak. Agaŋ ndende ta ŋakmba naŋe min-waig ŋgina le ¹⁰ mambo nuŋe nu sana: Kuga. Sile gulab mayewik ŋga idusmba ndeta ne agaŋ ndende te ŋakmba kila. Ne maŋ ye ndoŋ gulab mayewik tukunu ne tuku tumail pasi kaŋgeret ta

Kuate tuku tumail pasi kanđeranu suk. ¹¹ Agan ndende ne tanmbim tuku kilmba prowit te ne kila. Kuate nu ye tur mayeyina le ye agan ndende sunğomba ńak minet ńgina. Tanamba Yakob nu aba nuńe sarsarmba pasa sanğrinu sana le nu agan ndende ta kilna.

¹² Kile Esau nu sakina: Kile sine kab. Ye ambonğa kanğit ńgina le ¹³ mambo nuńe nu sana: Kińo kame te sanğri kugatok ta ne kila. Sip-sip makau afu mata fat ńak ńak. Sine aganmor ta mara ndindo mbolńge sunğomba sisilaninbe ta nane ńakmba kume suluwamńgaig. ¹⁴ Ne ambonğa sila le ye gitmba aganmor kińo kame te ńakmba kilmba ne dubinamńgit. Tanamba ye Edomńge ne man te-silikamńgit ńgina. ¹⁵ Tanakina le aba nuńe ndek sakina: Tanamba ndeta ye yińe piro tanğo afu ne ndoń kusreki ńgina le Yakob nu lafumba sana: Kuga. Ye maye. Ne nane ńakmba kilmba kaye ńgina.

¹⁶ Tanakina le ki ait ta mbolńge Esau nu man tinğa luka Edom kilke mbol kina le ¹⁷ Yakob nu Sukot kilke mbol kina sulumba nuńe wande pilmba aganmor tuku baibai afu turmba patikina. Ta tuku nu ma ta nyunu Sukot* ńgina. ¹⁸ Yakob nu Mesopotamia kilke kusremba ndinńge piti ande te-sili ndaka Sehem tumbran Kanan kilke mbolńge prona sulumba tumbran sunğo ta tugumńge nuńe baibai patike likina. ¹⁹ Nu silwa ndametin soń 10 tambi nuńe baibai patike likina kilke ta Sehem mam nuńe Hamor tuku kińo kat nuńe tugumńge piyana. ²⁰ Tanamba nu tanğe

* **33:17:** Sukot nyu ta tugunu Baibai

ndame turnɔŋga atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeina sulumba pa laŋlaŋ ta Israel Mbara tuku nyu tumba El ŋgina.

34

Sehem nu Dina biye timba tumba totona

¹ Mara ande Jakob le Lea tuku kulim Dina nu tiŋga Kanan pino afu kaŋgerkam kina. ² Kilke ta tuku gabat suŋgo ta nyunu Hamor. Hamor nu Hiwinu taŋgo.

Dina nu ma ta mbol prona le Hamor kiŋo nuŋe Sehem nu Dina kaŋgermba biye timba tumba totona. ³ Taŋamba nu kulim ta tuku nzali mayena sulumba nu Dina pinonu tam tuku wamdus suŋgo tumba nu tuwa ŋga sarsarmba sangri tiŋgina sulumba ⁴ nu nuŋe mam nuŋe sota kumba sana: Mam, ne kulim ta ye tuku pinonu ta ŋgina.

⁵ Jakob nu Dina kiko maŋau tina ta nu buk isna ta nu tuku kiŋo kat nuŋe nane agaŋmor kulatkam tuku ma ande mbol kinaig tukunu Jakob nu nane ndo tairŋga minna. ⁶ Taŋamba minna le Sehem nu mam nuŋe Hamor ndoŋ Jakob ndoŋ pasatam pronaik le ⁷ ait ndui ta mbolŋge ndo Jakob tuku kiŋo kat nuŋe mata luka pronaig. Sehem nu Israel mbal mbolŋge maŋau ŋayonu kumba Jakob tuku kulim nuŋe biye timba tumba totona ta nane ismba wamdus ŋaigoŋginaig sulumba gubra mageniŋgina.

⁸ Kile Hamor nu Jakob sana: Yiŋe kiŋo Sehem nu kulim naŋe tuku nzali suŋgo ŋak. Ne kulim naŋe ta ye tuku kiŋo tambim kumuŋ e?

⁹ Sine wamdus ulendika kulim kame kiŋo kame

nane munḡu kile-kile kuwaig. ¹⁰ Tanamba tane kilke te mbolḡe minap sulumba ma aninḡe minam ḡa idusmba ndeta ka tanḡe minmba aḡaḡ afu piyawam ḡak ndeta piyawap sulumba aḡaḡ ndende afu kilap ta tanḡine minmba minwaig ḡgina. ¹¹ Tanakina le Sehem nu ndek Dina mam nuḡe leu kat nuḡe teḡenmba saninḡina: Tane ye mbolḡe maḡau mayenu kap le ame aḡaḡ kilam ḡa idusap ta tane tinḡamḡgit. ¹² Tane ame piya kilam ḡa idusde ta ye sayap. Kulim ta tuku piya mata sunḡokanu mbolḡe madiwap. Tane tanḡine kulim ye sap le tane ame piya kilam sakap ta tane tinḡamḡgit ḡgina.

¹³ Sehem nu kulim nanḡine Dina kiko maḡau tuna tukunu Yakob tuku kiḡo kat nuḡe nane Sehem le mam nuḡe Hamor yabrinikmba saniki-naik: ¹⁴ Tanḡo ḡgaro pike ndakanu ta nu sine tuku kulim te nda. Wam ta sine mbolḡe kiko ḡak. ¹⁵ Sine buk tanḡo ḡakmba tuku ḡgaro pike likiḡeḡ. Tane tanamba ndo tanḡo ḡakmba tuku ḡgaro pike likap ta sine sinḡine kulim ta sertinḡamḡgig. ¹⁶ Tane tanawap le sine munḡu kile-kile kube sulumba tane ndoḡ sine tugu ndindo tanḡaḡ ulendika minbe. ¹⁷ Tane wam sakeḡ te kam mbulap ndeta sine sinḡine kulim tumba ma tugu te kusrewamḡgig ḡginaig le ¹⁸ Hamor le kiḡo nuḡe Sehem nale pasa ta ismba maye ḡginaik.

¹⁹ Tanḡo mo ta nu nu nuḡe kuasmbi ḡgamukḡe tanḡo sunḡo nyu ḡak minna. Nu Yakob kulim nuḡe tuku nzali mayena tukunu nu dal ndaka nuḡe mbal kila saninḡam kina.

²⁰ Hamor nale kiḡo nuḡe Sehem ndoḡ nale

kinaik ka nakile tumbran̄ tuku fonde malan̄ga tugum promba nakile mbal man̄gurka minnaig ta san̄inginaig: ²¹ Tango kame ta sine ndon̄ gulab mayenu. Nane sine tuku kilke mbol̄nge minwaig sulumba ma n̄akmba mbol̄ kuwaig. Kilke te sun̄gokanu sine n̄akmba minam kumuŋ. Sine nane tuku kulim kame kilbe le nane sine tuku kulim kame kilwaig. ²² Nane sine wam ndindo ndo kam tuku sasikaig ta teŋenmba. Sine tan̄go n̄akmba tuku n̄garo pikam tuku sakaig. Nane buk nan̄gine tan̄go kame ta n̄akmba tuku n̄garo pike likinaig. Sine mata tan̄amba kube ta nane sine n̄gamuk̄nge tugu ndindo tan̄an̄ minam̄ngig. Nane tan̄amba sile sasikaig le isikik. ²³ Sine tan̄abe ta nane tuku agan̄mor nane tuku agan̄ ndende n̄akmba sine tuku minam̄ngaig. Ta tuku sine wokube le nane sine n̄gamuk̄nge minwaig n̄ginaik le ²⁴ tumbran̄ ta tuku tan̄go n̄akmba nane Hamor le Sehem tuku pasa ta ismba pasa katmba wokinaig sulumba nane tan̄go ta n̄akmba tuku n̄garo pike likinaig.

²⁵ Mara ken̄mba kuganaig le tan̄go kame n̄garo pike likinaig ta nane n̄garo rar n̄ak minnaig tukunu nane tambik ri ndamba minnaig le Dina tuku leu kat nuŋe ndinok armba Simeon nale Levi ndon̄ nale kame bagi kilmba tumbran̄ ta kinaik sulumba tan̄go ta n̄akmba bale far sulu-naik. ²⁶ Tan̄amba nale Hamor le kiŋo nuŋe Sehem turmba bale farnaik sulumba Sehem tuku wande mbol̄ kumba Dina te-silika tumba kinaik. ²⁷ Tan̄anaik le Yakob tuku kiŋo afu nane pro kulim nan̄gine kiko man̄au tuna ta lafumba tumbran̄ sun̄go ta tuku gabis agan̄ ndende n̄akmba yomba kilmba kinaig. ²⁸ Nane sipsip makau don̄ki tum-

braŋ ta tuku agaŋ ndende ŋakmba kilmba ka piro mbolŋge mata agaŋ ndende ŋakmba yomba kilmba kinaig. ²⁹ Taŋamba nane tumbraŋ ta tuku gabis agaŋ ndende ta ŋakmba kilmba kiŋo kame fonfon pino kame ta ŋakmba turmba kilmba kinaig.

³⁰ Taŋanaig le Yakob nu ndek Simeon nale Levi sanikina: Kile Kanan mbal Peris mbal kilke te tuku taŋgo ŋakmba nane ye kasuryamŋgaig. Ye mata piro taŋgo suŋgomba kuga. Nane ŋakmba ulendika pro ye ndoŋ kame bumba sine ŋakmba bale farsinŋamŋgaig ŋgina le ³¹ nale ndek sakinaik: Taŋgo ta nu sine tuku kulim ma ŋgamukok pino taŋaŋ ŋga idusmba nu biye timba tumba totona. Maŋau ta sine mapewam kumuŋ kuga ŋginaik.

35

Kuate nu Yakob Betelŋge nyaro tuna

¹ Kile Kuate nu Yakob sana: Ne tiŋga Betel kaye sulumba kumba ka taŋge mina. Taŋge mina sulumba ne ndame turŋaŋga ye atraukam tuku pa laŋlaŋ ande wakeiwa. Ye Kuate. Ne aba naŋe Esau kusremba kua kina ait ta mbolŋge ye ne tugum prowen ŋgina. ² Taŋakina le Yakob nu nuŋe kuasmbi nuŋe piro taŋgo ta wam paguka saniŋgina: Tane taŋgine mbara kise ta ŋakmba pitaike likap. Ŋgarosu purfeŋnu mayok kuwaig le tawi purfeŋnu silikap. ³ Sine ma te kusremba Betel kab kumba ka taŋge ye Kuate atraukam tuku pa laŋlaŋ wakeiwamŋgit. Ye piti suŋgomba ŋak minen le Kuateŋge ye turyina sulumba ye ma ŋakmba liken ta nu mata ye ndoŋ minna ŋgina.

⁴ Tanjakina le nane mbara kanu saike likinaig ta njakmba Yakob kile tunaig sulumba nanjine kilba sikor ta turmba nu kile tunaig. Tanjanaig le Yakob nu aganj ndende ta njakmba kilmba Sekem tumbranngge ail sungo ande kumnemngge nguke likina. ⁵ Tanjamba Yakob nane tinga ma ta kusrenaig le tumbran sugo ta njakmba Kuatenge kuru kuru serningina le nane dubi ndakinaig.

⁶ Yakob nu nuje tanjo kuasmbi njak ndonj kinaig ka Lus tumbran Kanan kilke mbol pronaig. Lus tumbran ta kile Betel ngade. ⁷ Tumbran ta prona sulumba Yakob nu Kuate atraukam tuku pa lanlan ande wakeina sulumba nu buk aba nuje tuku kuru-kuruka kua kina le Kuatenge nu tugum prona ta idusmba nu ma ta nyunu Betel tuku Mbara njgina.

⁸ Nane tanje minnaig ma ma Rebeka tuku piro pino Debora nu kumna le nane nu tumba ail sungo ande Betel patumba minna ta kumnemngge ngukinaig sulumba ail ta nyunu Malmbikam tuku Ail njginaig.

⁹ Yakob manj luka Mesopotamiange prona le Kuate manj nu tugum promba nu nyaro tuna sulumba ¹⁰ sana: Ne tuku nyu Yakob ta kile ne tuku nyu Israel palmbimngit njgina. Tanjamba Kuate nu Yakob nyunu Israel tuna. ¹¹ Tanjakina sulumba Kuate nu sana: Ye Kuate Sangri Nayo. Tane kinjo kame kile-patikap le ne tuku ndare mbolngge kuasmbi sungomba mayok kanjaig. Ne gabat sugo kame tuku mbun nanjine prowamngat. ¹² Ye o buk Abraham le Isak kilke te serniken ta kile ne tanmbimngit. Ngumnenga nanje ndare kame tuku kilke minamngat njgina. ¹³ Tanjaka sakina sulumba Kuate

nu kusremba kina le ¹⁴ Yakob nu ndame sunjo ande tumba Kuate nu Yakob ndon pasatina ma ta mbolnje te-tina sulumba grep kule tumba guren butol nak ta turmba tumba ndame ta mbolnje kutuna sulumba ¹⁵ ma ta nyunu Betel ngina.

Rahel nu kumna

¹⁶ Yakob nuje kuasmbi ndon Betel tumbran kusremba Efrat tumbran patu ndanaig le Rahel nu kiyo te-palmbim tuku ait kumungina le nu ngaro rar torna. ¹⁷ Ngaro rar torna le nuje kulat pinonge nu sana: Ne kuru kuru ndaka. Nu buk kiyo te-palet ngina. ¹⁸ Tanakina le Rahel nu kumam bafuna le nu tuku sangri buk kuganaig le nu kiyo ta Ben-Omi* ngina le mam nujege kiyo ta Benyamin† ngina.

¹⁹ Rahel nu kumna le nane nu tuku minde-sinj tumba Efrat tumbran kambim tuku ndin ta tugumnje ngukinaig. (Kile nane tumbran ta nyunu Betlehem ngade). ²⁰ Tanamba Yakob nu ndame ande tumba Rahel ngukinaig ma ta mbolnje te-tina. Ndame ta kile minit.

²¹ Tanana sulumba Israel nane tinga kumba ka Eder tumbran tuku wande kuen njayo ta kusremba bubre tam tuku baibai patika minnaig.

Yakob tuku kiyo kame 12

²² Yakob nu kilke ta mbolnje minna le Ruben nu mam nuje tuku piro pino nyunu Bila ta ndon kinyna. Tanana le Yakob nu kiyo nuje wam kina ta ismba nu gubra sunjo tina.

* **35:18:** Ben-Omi nyu ta tugunu: Sina sunjo tuku kiyo † **35:18:** Benyamin nyu ta tugunu: Maye minam tuku kiyo

Yakob tuku kiŋo kame ta ulendika 12 minnaig.
²³ Piyo nuŋe Lea tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Yakob tuku kiŋo mulum ta nyunu Ruben ande Simeon ande Levi ande Yuda ande Isakar ande Sebulun.

²⁴ Piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo ar ta Yosef le Benyamin.

²⁵ Rahel tuku piro pino Bila nuŋe kiŋo ar ta Dan le Naftali.

²⁶ Lea tuku piro pino Zilpa nuŋe kiŋo ar ta Gat le Aser.

Yakob nu kiŋo kame ta ŋakmba Mesopotamia kilke mbolŋge kile-patikina.

Isak nu kumna

²⁷ Kile Yakob nu tiŋga mam nuŋe Isak sota Mamre tumbraŋ Hebron kilke mbol kina. O buk Abraham nale Isak rawe taŋgo taŋaŋ taŋge minnaik.

²⁸ Isak nu yar 180 kusremba ²⁹ saibo pile mayena sulumba nu kumna le kiŋo kat nuŋe ar ta Esau le Yakobŋge nu tumba ŋgukinaik.

36

Esau tuku ndare

¹ Esau tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Esau tuku mape nyu ande Edom. ²⁻³ Esau nu Kanan pino keŋmba kilna ta ande Ada ande Oholibama ande Basemat.

Ada mam nuŋe Elon nu Hitnu. Oholibama mam nuŋe Ana wa nuŋe Sibeon. Sibeon nu Hiwinu. Basemat nu Ismael tuku kulim nuŋe. Leu nuŋe Nebayot.

⁴ Ada nu Elifas te-pilna le Basemat nu Ruel te-pilna le ⁵ Oholibama nu Yeus Yalam Kora nane kile-patikina. Esau tuku kiŋo kame Kanan kilke mbolŋge kile-patikina ta taŋamba ndo.

⁶⁻⁷ Esau le Yakob nale agaŋmor sunŋomba ŋak minnaig tukunu kilke nale tuma minnaik ta nale turkam kumuŋ kuga. Ta tuku Esau nu pino kat nuŋe, kiŋo kat nuŋe, kulim kat nuŋe, nuŋe wande tuma mbal ta ŋakmba kilmba nuŋe agaŋmor nuŋe agaŋ ndende ŋakmba Kananŋge kile likina ta turmba kilmba maib nuŋe Yakob kusremba kilke ande mbol kinaig. ⁸ Taŋamba Esau nu Edom tuku ma taknu ta mbolŋge minna.

⁹ Esau tuku ndare tuturmba teŋenmba kina. Esau nu Edom mbal ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine.

¹⁰⁻¹³ Esau piyo nuŋe Ada nu kiŋo ndindo te-pilna ta nyunu Elifas. Elifas nu kiŋo kame 5 Teman, Omar, Sefo, Gatam, Kenas nane kile-patikina. Elifas tuku piyo nuŋe ande nyunu Timna nu kiŋo ande nyunu Amalek te-pilna.

Esau piyo nuŋe Basemat nu kiŋo ande nyunu Ruel te-pilna. Ruel nu kiŋo bailkamba Nahat Sera Sama Misa nane kile-patikina.

¹⁴ Esau piyo nuŋe Oholibama nu Sibeon kiŋo nuŋe Ana tuku kulim. Nu kiŋo keŋmba Yeus Yalam Kora nane kile-patikina.

¹⁵ Esau tuku ndare mbolŋge kuasmbi afu pron-aig ta teŋenmba. Esau tuku kiŋo mulum Elifas nu Teman mbal Omar mbal Sefo mbal Kenas mbal ¹⁶ Kora mbal Gatam mbal Amalek mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine. Nane ŋakmba Esau piyo nuŋe Ada tuku ndare.

17 Esau tuku kiŋo nuŋe ande Ruel nu Nahat mbal Sera mbal Sama mbal Misa mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine. Nane ŋakmba Esau piyo nuŋe Basemat tuku ndare.

18 Esau piyo nuŋe Oholibama nu Ana kulim nuŋe. Oholibama nu Yeus mbal Yalam mbal Kora mbal ta ŋakmba tuku mbuŋ naŋgine.

19 Mbal ta ŋakmba Esau tuku ndare.

Seir tuku ndare

20-21 Edom kilke tuguk mbal nane buk purka tumbraŋ mboŋ 7 minnaig. Tumbraŋ mboŋ 7 ta tuku mbuŋ kat naŋgine ta ŋakmba Hornu taŋgo Seir tuku ndare. Nane tuku nyu naŋgine ta teŋenmba. Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

22 Lotan nu Hori tumbraŋ mboŋ le Hema tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Lotan tuku kulim nuŋe nyunu Timna.

23 Sobal nu Alwan tumbraŋ mboŋ, Manahat tumbraŋ mboŋ, Ebal tumbraŋ mboŋ, Sefo tumbraŋ mboŋ, Onam tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

24 Sibeon nu kiŋo armba. Ande nyunu Aia ande Ana. Mara ande Ana nu mam nuŋe tuku doŋki kame kulatka minna sulumba ma baknu mbol taŋge nu kule mbam paknu kaŋgerkina.

25-26 Ana tuku kiŋo nuŋe nyunu Dison. Dison nu Hemdan tumbraŋ mboŋ, Esban tumbraŋ mboŋ, Itran tumbraŋ mboŋ, Keran tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine. Ana tuku kulim nuŋe nyunu Oholibama.

27 Eser nu Bilan tumbraŋ mboŋ, Sawan tumbraŋ mboŋ, Akan tumbraŋ mboŋ ta tuku mbuŋ naŋgine.

²⁸ Disan nu Us le Aran tumbran mbonj tuku mbun nanjine.

²⁹ Edom kilke tuku Hor mbal ta tejenmba. Lotan mbal Sobal mbal Sibeon mbal Ana mbal ³⁰ Dison mbal Eser mbal Disan mbal.

Edom tuku gabat sugo

³¹ Israel mbal nane buk gabat sugo kugatok. Ait ta mbonjge Edom tuku gabat sugo afu nane Edom kilke kulatkinaig. ³² Gabat sugo dubike likinaig ta tejenmba.

Beor kiño nuñe Bela nu Dinabanu.

³³ Sera kiño nuñe Yobab nu Bosranu.

³⁴ Husam nu Temannu.

³⁵ Bidad kiño nuñe Hadad nu Awitnu. (Kame sunjgo ande mbonjge nu Moab kilke mbonjge Midian mbal ndonj kame bumba nane kile-ibenjkina).

³⁶ Samla nu Masrekanu.

³⁷ Saul nu Rehobotnu tanjo. (Rehobot tumbran ta kule sunjgo ande tugumñge minna).

³⁸ Akbor kiño nuñe Baal-Hanan.

³⁹ Hadad nu Paunu tanjo. (Hadad piyo nuñe nyunu Mehetabel. Mehetabel mam nuñe nyunu Matred. Matred mam nuñe nyunu Mesahab).

⁴⁰ Esau nu Edom tumbran mbonj sunjgomba tuku mbun nanjine. Tumbran mbonj ta tuku nyu nanjine ta tejenmba. Timna, Alwa, Yetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiel, Iram. Nanjine kilke ta mata tumbran mbonj ta tuku nyu tinaig.

37

Yosef nu kinjatina

¹ Yakob nu Kanan kilke mbolŋge minna. O buk mam nuŋe rawe taŋgo taŋaŋ nu kilke ta mbolŋge minna. ² Yakob nuŋe ndare tuku wam kube ta teŋenmba.

Yosef nu kiŋo mo yar 17 ŋak minmba nu mam nuŋe tuku agaŋmor aba kat nuŋe afu ndoŋ kulatka minnaig. Aba kat nuŋe ta Bila le Zilpa tuku kiŋo kame. (Bila le Zilpa nale Yakob tuku pino kame). Yosef nu maŋau ŋaigonu aba kat nuŋe ke likanu ta pro mam nuŋe tugumŋge kile-mayokka sawanu.

³ Israel nu saibo pilmba Yosef te-pilna tukunu nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna. Kiŋo kame ŋakmba tuku nzalina ta liniŋgina. Taŋamba Israel nu Yosef tuku tawi kuen wainu kuennu ŋak mindepiye yeki yeki ŋak wakeimba tuna. ⁴ Taŋana le Yosef tuku aba kat nuŋe mam naŋgine nu Yosef make pilmba nu tuku kume purna ta kaŋgermba nane Yosef kasurnaig sulumba gulab mayenu taŋaŋ nu ndoŋ pasate ndakinaig.

⁵ Furir ande Yosef nu kiŋatina sulumba mafena le maratukuk tiŋga nu kumba ka aba kat nuŋe kubeu niŋgina sulumba ⁶ saniŋgina: Tane ye kiŋatit te kubewi le isap. ⁷ Sine ŋakmba wit ndaleke likig ta ye tuku ndale ta tiŋreknu tiŋgat le tane tuku ndale ta ye tuku ndale ta laipmba loke likaig le kaŋgerkit ŋgina. ⁸ Taŋakina le aba kat nuŋe ndek nu kusnanaig: Ne iduste neŋge ndo gabat suŋgo mina le sine ŋakmba ne kumnemŋge minbe ŋga iduste e ŋginaig. Taŋamba nane Yosef kiŋatina pasa ta tuku nane gubra lato suŋgomba tumba nu kasur mayenaig.

⁹ Ngumneŋga Yosef nu maŋ kiŋatina sulumba aba

kat nuŋe tugumŋge maŋ kiŋa ta kubeu niŋmba saninŋina: Ye maŋ kiŋatit sulumba ki tambun mbai 11 ŋakmba ye tugumŋge lokaig le ye kaŋgerkit ŋgina. ¹⁰ Taŋamba nu kumba ka kiŋa ta mam nuŋe ndoŋ mata sakina le mam nuŋeŋge nu sigair-sigairmba kusnana: Anikok kiŋa taŋaŋ. Ne iduste ye, ina naŋe, aba kat naŋe sine ŋakmba ne tugumŋge lokamŋgig ŋga iduste e ŋgina.

¹¹ Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane Yosef ndoŋ tironaig. Mam nuŋe nu Yosef tuku kiŋa ta idus timba minna.

Nane Yosef piyanaig le tumba Isip kinaig

¹² Mara ande Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane agaŋmor kulatkam tuku Sekem tumbraŋ kinaig. ¹³ Taŋanaig le Israel nu kiŋo nuŋe Yosef sana: Ne kaye sulumba kumba ka Sekemŋge aba kat naŋe agaŋmor kulatkade ta kaŋgerka ŋgina le nu lafumba sakina: Ta maye. Ye kaŋgit ŋgina le ¹⁴ Israel nu ndek sana: Ne kaye sulumba aba kat naŋe tuku mine agaŋmor tuku mine kaŋgerka nane mage minwaig kande luka promba ye saya le isi ŋgina. Taŋamba Israel nu Yosef kukulna le nu Hebron ma gutoŋ ta kusremba kina ka Sekem tumbraŋ prona. ¹⁵ Pro taŋge nu kine promba minna le taŋgo andeŋge nu kaŋgermba kusnana: Ne ima sota te prote ŋgina le ¹⁶ nu lafumba sana: Ye yiŋe aba kame sotet. Nane agaŋmor kulatka tembi ndekinaig ŋgina. Taŋakina sulumba nu ndek taŋgo ta kusnana: Ne nane kaŋgerkat e ŋgina le ¹⁷ taŋgo taŋge nu sana: Nane buk ma te kusremba Dotan kambim sakinaig le ye isen ŋgina. Taŋakina

le Yosef nu aba kat nuŋe ŋgumnem dubika kina ka Dotanŋe nane kile-siglikina.

¹⁸ Yosef nu maskenŋe ilmba minna le nane nu kaŋgernaig sulumba Yosef balewam tuku pasa katmba ¹⁹ naŋgine naŋgine sakinaig: Ai si. Kiŋa tugu taŋgo prote si. ²⁰ Kile sine nu balemba mindesiŋ nuŋe tumba kule kugatok sambu ande sinamŋe bukŋgube. Taŋamba sine teŋenmba mam sabe: Nu agaŋmor ŋguikok andenŋe balemba nyina ŋgube. Taŋamba sine nu tuku kiŋa alonu prowa le kaŋgerbe ŋginaig.

²¹ Nane taŋamba sakinaig ta Ruben nu isendo ka ismba nu Yosef mapewam idusmba nane saniŋgina: Sine nu balemba ²² ake sinaŋ nu tuku ndare kutu ndabe. Ake nu biye timba tumba sambuk teŋge bukŋgube le ma ŋgamu teŋge minwa ŋgina. Ruben nu Yosef turmba maŋ luka mam nuŋe sota kukulam tuku ŋga taŋakina.

²³ Kile Yosef nu aba kat nuŋe tugum ta prona le nane nu biye timba tawi kuen wainu kuennu ŋak ta biymba sambrinaig sulumba ²⁴ nu tumba kumba ka sambu sakina ta sinamŋe bukŋginaig le minna. Sambu ta kule buk parakina tuku. ²⁵ Taŋamba nane isukusmba minnaig le kile ndo Ismael kuasmbi ande Gileadŋe Isip kambim tuku pronaig le kaŋgerkinaig. Nane agaŋ ndende sunŋomba gureŋ magenu afu kilmba kamel mbol patike likinaig.

²⁶ Kile Yuda ndek aba kat nuŋe saniŋgina: Sine Yosef balemba yubengube wam ta mayenu kuga. ²⁷ Sine nu ŋayo sili ndamba nu tumba Ismael mbal prode si nane mbol piyabe. Nu mata sine tuku

maib. Sine ndare ndui ta ndo ŋgina. Taŋakina le nane wokinaig le ²⁸ Midian mbal pronaig le nane Yosef sambuk sinam taŋge tumba silwa ndametiŋ soŋ armbambi nane mbolŋge piyanaig le tumba Isip kinaig.

²⁹ Taŋanaig le Ruben nu luka sambu miŋge ta tugum promba mambilna kande Yosef sambu sinam ta mine ndakina le nu nuŋe tawi silikina ta fetfetna sulumba ³⁰ luka mambo kat nuŋe sota kumba saniŋgina: Kiŋo ta siŋge mine ndakate. Ye kile ndaŋamŋgit e ŋgina.

³¹ Taŋakina le nane meme ande tumba balemba Yosef tuku tawi ta tumba meme ndarenu pisne-naig sulumba ³² tawi ta tumba kumba ka mam naŋgine tumnaig sulumba sanaig: Sine agaŋ te-silikig te kiŋo naŋe tuku tawi e ŋginaig le ³³ Yakob nu tawi ta kaŋgermba katesemba sakina: Son. Tawi te nu tuku tawi. Yiŋe kiŋo ta agaŋmor ŋguikok andeŋge balemba make purpurmba nyina ŋgina.

³⁴ Taŋakina sulumba Yakob nu sina suŋgona sulumba nuŋe tawi kat fetfetmba tawi ŋayonu ande tumba silikina. Taŋamba nu ait kuen ŋayo kiŋo nuŋe tuku malmbika minna le ³⁵ nu tuku kiŋo kat nuŋe kulim kat nuŋe nane ŋakmba mam naŋgine wamdus te-ibeŋam tuku pronaig ta nu nane ise ndakina sulumba sakina: Ye yiŋe kiŋo tuku ninanka malmbika ma ma kumi sulumba kumanu mbal tuku ma mbolŋge nu ndoŋ minamkik ŋgina. Taŋakina sulumba Yakob nu kiŋo nuŋe Yosef tuku wamdus tatrakina le ninanka minna.

³⁶ Yakob nu kiŋo nuŋe tuku ninanka minna le Midian mbal ta nane Yosef tumba pro Isipŋge

taŋgo ande nyunu Potifar nu mbol piyanaig. Potifar nu Farao tuku gabat suŋgo ande. Nu Farao tuku wande kulatkanu gabat minna.

38

Yuda le Tamar tuku wam kube

¹ Ait ta mbolŋge Yuda nu aba kat nuŋe kusreka Adulamnu taŋgo ande nyunu Hira sota kumba nu ndoŋ minnaik. ² Minnaik ma ma nu Kanan kulim ande kaŋgermba pinonu tina. Pino ta mam nuŋe nyunu Sua.

³ Minnaig ma ma pino ta nu fuŋgul ŋakna sulumba Yuda tuku kiŋo ande te-pilmba nyunu Er ŋgina. ⁴ Taŋamba nu maŋ fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande te-pilmba nyunu Onan ŋgina. ⁵ Nu maŋ lato fuŋgul ŋakna sulumba kiŋo ande nyunu Sela te-pilna. Yuda nu Kesibŋge minna le piyo nuŋe kiŋo ta te-pilna.

⁶ Er nu suŋgokina le mam nuŋe Yuda nu kiŋo nuŋe mulum ta tuku pino ande nyunu Tamar tumba tuna. ⁷ Er tuku mine ŋayonu ta Suŋgo nu kaŋgermba ndagarina le Suŋgoŋge nu balena le kumna. ⁸ Taŋana le Yuda nu kiŋo nuŋe Onan sana: Ne kumba ka siŋgine maŋau ta dubimba aba naŋe tuku pino pinonu tumba nu ndoŋ kinya le aba naŋe tuku kiŋo te-pilwa ŋgina.

⁹ Taŋakina le Onan nu kiŋo ta ye tuku kiŋo kuga ŋga idusna sulumba pino ta aba nuŋe tuku kiŋo ande nda te-pilwa ŋga nu pino ta ndoŋ kinymba nuŋe minde kule ta ake kilke mbolŋge kutuna. ¹⁰ Taŋana le Suŋgo nu maŋau ta kaŋgermba nu gare ndana le nu mata balena le kumna. ¹¹ Taŋana le

Yuda nu rugan nuje Tamar sana: Ne luka mam naje sota kaye sulumba pino kuembol tana mina le yije kiyo Sela nu sunjokuwa le ne tini ngina. Sela nu mata kumikat nga mam nuje nu tanakina. Tanakina le Tamar nu luka mam nuje sota kina.

¹² Tanamba minnaig ma ma Yuda piyo nuje kumna. Nu tuku kuamel kugana le Yuda ndek nuje Adulamnu gulab Hira ndon nuje sipsip nguenu kugerkam Timna tumbran kinaik.

¹³ Tananaik le tango ande pro Tamar sana: Rugan naje sipsip nguenu kugerkam tuku Timna ket ngina.

¹⁴ Yuda tuku kiyo ngimbik ta buk sunjokina ta Yuda nu kiyo ta ngailka Tamar nda tuna. Ta tuku Tamar nu kuembol tawi o buk silikina ta paska tawi kitek silika tumail pasi tawimbi songina sulumba kumba ka Timna kambim tuku ndin Enaim tumbran tuku fonde malanga ta tugumnge minyok minna.

¹⁵ Pino ta tumail pasi songina le Yuda nu kanjermba ndin ngamukok pino ande nga idusmba

¹⁶ nu tugum ndin dabil inum kumba pino ta rugan nuje ta katese ndamba sana: Ye ne ndon kinyamngit ngina le nu ndek sakina: Ne ame aganj ye samngat ngina.

¹⁷ Tanakina le nu sakina: Ye yije meme fatnu inum tumba tango ande tuwi le tumba ilmba ne tanmbimngat ngina le nu sakina: Ta maye. Naje aganj inum ye sa le meme fatnu ta prowa le naje aganj ta man luka tini ngina le

¹⁸ Yuda nu kusnana: Ye ame aganj ne tini ngina le nu sakina: Naje sikor muli nak naje ndumndum ta turmba ye sa ngina le nu aganj ndende ta pino ta kile tuna. Tanamba nu nu ndon kinyana le nu kiyo konna.

¹⁹ Tanamba Tamar nu luka nuje tumbran

kina sulumba tumail pasi songina tawi ta paska kuembol tawi maŋ silikina.

²⁰ Kile Yuda nu gulab nuŋe Hira kukulna le meme ande pino ta tambim tuku tumba kina ta nu pino ta kaŋger ndana sulumba agaŋ ndende pino ta kilna ta mata luka kile ndakina. ²¹ Tanjamba nu tumbraŋ ta tuku taŋgo afu kaŋgerka kusnaningina: Pino ande ndin teŋge minyok minna ta kile ani taŋge minit ŋgina kande nane nu sanaig: i ... Pino ande ndin teŋge mine ndakate ŋginaig. ²² Tanjamba sanaig le Hira nu luka Yuda tugum kumba sana: Ye pino ta te-sili ndakit. Tumbraŋ ta tuku taŋgo kame nane pino ande kaŋger ndanaig ŋga sakaig ŋgina le ²³ Yuda nu ndek sakina: Taŋgo kame sine nzumilsinbekaig ŋga agaŋ ndende ta nuŋe kilwa ŋgina. Nu nuŋe piya ye tambim tuku sakit ta ne nu te-sili ndakat ŋgina.

²⁴ Tanjamba minnaig ma ma tambun keŋmba kinaig le nane afu pro Yuda sanaig: Rugan naŋe Tamar nu fare-farekina sulumba kile nu fungul ŋak minit ŋginaig le Yuda ndek nane saningina: Tane kumba ka pino ta tumba te-kilimba pambi piyap le kumwa ŋgina.

²⁵ Nane nu tumba te-kilimam bafunaig le Tamar nu pino ande kukulna le rugan nuŋe Yuda sota kumba sana: Rugan naŋe teŋenmba sakate. Taŋgo nu fungul ye sina ta nu tuku agaŋ ndende noten. Ne sikor muli ŋak te ndumndum te turmba kaŋgerka ŋga sakate ŋgina. ²⁶ Tanjakina le Yuda nu agaŋ ndende ta kaŋgerka katesena sulumba sakina: Pino ta nu son sakate. Ye mbaren. Ye yiŋe kiŋo Sela nu tambim tuku ta tuwe ndaken

ngina. Tanjamba Yuda nu maŋ Tamar ndoŋ kinye ndakina.

²⁷ Tamar nu kiŋo te-palmbim tuku ait kumungina le nu kiŋo armba kile-patikam tuku ngaro kamusna. ²⁸ Nu kutumba minna le kiŋo ande tuku wai prona le kulat pino tanje wai ta tumba muli ande gurgur wai mbol kusna sulumba sakina: Te ta mulum ngina kande ²⁹ kiŋo ta wai te-lukina le kiŋo inum ta ambonga prona. Tanjana le kulat pino ta nu sakina: Ne sonndo sambrimba prote ngina. Ta tuku nane kiŋo ta nyunu Peres* nginaig. ³⁰ Tanjakinaig le maib nuŋe wainu muli gurgur ŋak ta prona le nyunu Sera† nginaig.

39

Yosef nu Potifar tuku piro tanjo minna

¹ Ismael mbal nane Yosef tumba Isip pronaig le Isipnu tanjo Potifar nu Isip tuku gabat sunjo kumnemnge nuŋe wande kulatkade mbal ta kulatka minna ta nuŋe Yosef piyamba tina.

² Yosef nu nuŋe kulat tanjo tuku wandekŋge minna le Sunjo nu Yosef sinzanja le nu tuku mine mayenu ndo mayok kina le ³ nuŋe kulat tanjo ta nu tuku piro mayenu ta kaŋgerna sulumba ⁴ nu Yosef tuku garena le Yosef nu nu kumnemnge pirokina. Tanjamba nu nu tuku wande, wande mbolŋge agaŋ ndende, nu tuku tanjo kame ta ŋakmba Yosef tuku wai mbolŋge patikina le nuŋe nane kulatkina. ⁵ Tanjana le Sunjo nu Isip tanjo ta tuku agaŋ ŋakmba wandekŋge piro mbolŋge nyaro

* **38:29:** Peres nyu ta tugunu: Sambrimba prote † **38:30:** Sera nyu ta tugunu: Ma tuguramte

niŋgina le mine mayemba minnaig. ⁶ Tanjamba Yosefŋge nu tuku agaŋ ndende ŋakmba kulatka minna le nuŋe kulat tango ta nu nuŋe agaŋ ndende ta tuku idus ndana. Nu isukusam tuku ta ndo idusmba minna.

Yosef tuku ŋgarosu tumail pasi maditaknu ndo. ⁷ Mara ande Potifar piyo nuŋe nu Yosef kaŋgermba am kikoŋ tiŋgina le Yosef sana: Ne ilmba ye ndoŋ karpe ŋgina ta ⁸ nu mbulmba wo ndamba nuŋe kulat tango tuku piyo nuŋe ta teŋemba sana: Yiŋe kulat tango nu wande te mbolŋge agaŋ ndende ŋakmba ye tuku wai mbolŋge patikina le ye kulatka minet. Nu agaŋ ande tuku idus ndate. ⁹ Wande te mbolŋge tango ande ye li ndayate. Agaŋ inum ye ŋgail ndayina. Nenge ndo nu tuku piyo nuŋe ye ne kulat ndaket. Ta tuku ye ndaŋmba maŋau ŋayonu sungo te ki? Ye siŋka Kuate tuku miŋge lukamba une te kam kumuŋ kuga ŋgina. ¹⁰ Pino ta mara mindek Yosef te-saimba minanu ta Yosef nu nda womba nu ndoŋ minam mbulanu.

¹¹ Tanjamba minnaig ma ma mara ande Yosef nu pirokam wandek sinam kina. Ait ta mbolŋge piro tango ande mine ndakina le ¹² pino ta maŋ pro Yosef tuku tawi kuennu silikina ta pakarka biymba sana: Sile karpe ŋgina kande Yosef nu mbulmba nuŋe tawi kuennu ta pino ta tuku wai mbolŋge kusremba kua ka mayok kina. ¹³ Tanjana le pino ta tawi kuen nu tuku wai mbolŋge kusrena ta kaŋgermba ¹⁴ nuŋe piro tango kame wike lika saniŋgina: Ai te. Hibru tango ta sine kiko pile-siŋgam tuku sine tugum prona. Nu ye ndoŋ minam tuku ye tugum prowat le ye sungomba witiwit le ¹⁵ nu ye tuku wi ismba tawi kusremba kua ka

mayok ket ngina. ¹⁶ Tanjamba saniṅmba nu tawi ta pilna le minna.

Tango nuṅe luka prona le ¹⁷ nu wam kubeu tumba sana: Ne Hibru tango tumba sine tugum prona ta nu ye kiko pileyam tuku ye tugum prowat le ¹⁸ sunḡomba witiwit le ismba nu tawi kusremba kua ka mayok ket nga sana le ¹⁹ Yosef tuku kulat tango nu piyo nuṅe tuku pasa ta ismba gubra mayena le ²⁰ nu Yosef muliṅtumba wandekṅge pilna le minna. Muli wande ta Farao tuku tango muliṅ kilanu le nane kilmba wandek sinam tanḡe patikanu le minanu.

²¹ Yosef nu muli wandek sinam tanḡe minna le Sunḡo nu mara mindek nu sinzanḡmba nyaro mayenu tambinu. Ta tuku muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef tuku garena le ²² muliṅ kilanu tanḡo ṅakmba nu tuku wai mbolṅge patikina le nu piro ṅakmba kulatka minna. ²³ Sunḡo nu Yosef sinzanḡna tukunu muli wande tuku kulat tango ta nu Yosef agaṅ ndende kulatkina ta nu idus ndaniṅgina. Agaṅ ndende ṅakmba nu kulatkina ta mine magenaig.

40

Yosef nu kiṅa tugu kukliniṅgina

¹ Mara afu kuganaig le Isip tuku gabat sunḡo tuku grep kule kulatkanu gabat nale bret pasokanu gabat ndoṅ nale nakile gabat sunḡo Farao tugumṅge maṅau ande mbarnaik le ² Farao nu piro gabat ar ta tuku gubra sunḡo tina sulumba ³ nale muliṅ kilmba kame gabat tuku wandekṅge patikina le minnaik. Yosef nu mata muli wande

ndui ta sinamŋge minna. ⁴ Tanjamba minnaig ma ma kame gabat sunŋo ta Yosef nale tuku kulat tanŋo minwa ŋga madina.

⁵ Furir ait ande Farao tuku bret pasokanu gabat nale grep kule kulatkanu gabat ndoŋ nale kiŋatinaik ta kiŋa ta tugunu yimyam. ⁶ Mafena le maratukuk Yosef nu nale tugum prona le nale wamduŋ sulumba minnaik le nu katesemba ⁷ nale kusnanikina: Tale ndaŋam tumail pasi kume ŋgurnŋurka minik ŋgina le ⁸ nale ndek sanaik: Sile kiŋatik ta andeŋge sile tuku kiŋa tugu ta bitekŋgam tuku mine ndakate ŋginaik. Tanjakinaik le Yosef ndek nale sanikina: Kuatenŋge ndo nu sine tuku kiŋa tugu bitekŋgam kumuŋ. Tane ye ndoŋ kube-wap le ye isi ŋgina le ⁹ grep kule kulatkanu gabat ta nu nuŋe kiŋatina ta ndek Yosef kubeu tuna sulumba sana: Ye kiŋatumba grep muli ande ye tugumŋge minat le kaŋgerit. ¹⁰ Grep muli ta wainu keŋmba. Nu pitik ndo nzumba silo promba alonu mayok ka pitik ndo manderke suluwaig le kaŋgerkit. ¹¹ Tanjamba ye ndek Farao tuku murko biye ŋak grep muli alonu afu kilmba waimbi piske likit le kulenu murko sinam ket le murko ŋak tumba ka Farao tuwit ŋga Yosef sana.

¹² Tanjaka sana le Yosef nu ismba sakina: Ne tuku kiŋa tugunu ta teŋenmba. Grep muli wainu keŋmba kaŋgerkat ta mara keŋmba tuku. ¹³ Mara keŋmba ta kuwaig le Farao nu ne maŋ te-luka tamŋgat. Tanjamba nu ne maŋ nane piro mbolŋge palmbimŋgat. Tanjawa le ne buk Farao tuku grep kule murko ŋak Farao tumba minna ta ne maŋ piro ta kamŋgat. ¹⁴ Ta tuku ne isa. Ne tanjamba mine mayewa sulumba ye idusyumba mina. Ne

ye tuku nga Farao sawa le ye muli wandek sinam tenge minet ta ye te-kilimyuwa. ¹⁵ O buk nane ye Hibru mbal tuku kilke mbolnge ye sanzal tanjo tana kuayar tumba te pronaig. Ye Isip kilke te mbolnge minen ta ye manau ande mbar ndawen. Nane ye ake sinan mulintumba wande te sinamnge pilnaig le ye minet ngina.

¹⁶ Tanakina le bret pasokanu gabat ta kinja tuginu mayenu ta ismba nu suk ndek Yosef sana: Ye mata kinja ande tit ta tenenmba. Ye sambe kenmba kilmba babokit ta sinamnge bret yeki yeki sambe ta liganu nak. ¹⁷ Sambe ken nu mbolmba babowit ta Farao tuku bret kikon nu fonfon yeki yeki minaig le sar umannge pro nye suglukaig le kangerkit ngina.

¹⁸ Tanakina le Yosef nu kinja ta isna sulumba sana: Kinja ta tugunu tenenmba. Sambe kenmba ta mara kenmba tana. ¹⁹ Mara kenmba kugawaig le Farao ne tumba te-kilimnuwa le nane ne tuku njinfok kat puramngaig. Tanawaig sulumba ne tuku mindesin ta tumba ail darok ande mbolnge taikuwaig le sar umannge pro ne tuku ndem paska nyamngaig ngina.

²⁰ Mara kenmba kuganaig le Farao te-pilna tuku pagumba nye sungo ait ta mbolnge nu nuje gabat kame ta nakmba wike likina. Tanamba nu mulin kilanu tanjo ar ta turmba kile-kilimka nuje gabat kame tumailamnge kile-tidingina sulumba ²¹ nu grep kule kulatkanu gabat ta man luka tumba nuje piro mbolnge pilna sulumba ²² bret pasokanu gabat ta ndo tumba nuje kame mbal ningina le nanenge nu tuku njinfok kat purnaig le kumna. Yosef nu nale tuku kinja tugu kukliningina

ta taɲamba ndo kumuŋgina. ²³ Taɲana le grep kule kulatkanu gabat ta nu Yosef idus ndamba ndo gilai mayena.

41

Yosef nu Farao tuku kiɲa tugu kukliwe tuna

¹ Bret pasokanu gabat ta balenaig le yar armba kinaig le Farao nu kiɲatina sulumba nu Nail kule make mbiŋge tiɲ minna. ² Nu taɲge tiɲ minna le makau butuknu 7 kule sinam taɲge pron-aig sulumba pibi nyumba minnaig le kaɲgerkina. ³ Kaɲgerka minna le makau nzironɲu prowanu 7 kule sinam taɲge pron-aig sulumba kuasmbi amboŋga prona ta tugumɲge kule make mbiŋge tiɲginaig. ⁴ Taɲamba makau nzironɲu prowanu kame taɲge makau butuknu ta kile-ɲinke sugluk-inaig. Taɲanaig le Farao nu birtekɲga aboŋgina.

⁵ Taɲamba nu maɲ kinyna sulumba maɲ lato kiɲatumba wit tugu ndindo ta mbolɲge alonu 7 kaɲgerkina. Nane alonu tikɲganu magekinaig. ⁶ Wit tugu ndui ta mbolɲge maɲ alonu 7 pron-aig ta nane alo pirik-parak ndo ma paknu tuku bubrenuŋge fruɲɲiɲgina tuku. ⁷ Taɲamba wit alo pirik-parak taɲge wit alo tikɲganu ta ɲakmba kile-ɲinke suglukinaig. Taɲanaig le Farao nu aboŋga kiɲatina ta idusmba minna.

⁸ Mafena le nu kiɲa ta tuku wamdus sulumba minna. Taɲamba nu Isipnu kila taɲgo kagmaikanu mbal ta ɲakmba wike likina le nane promba maɲgurkinaig le nu ndek kiɲa kilna ta kubeu niɲgina ta ande nu kiɲa ta tugunu kukliwam tuku mine ndakina.

⁹ Tanjamba minnaig le grep kule kulatkanu gabat ta nu ndek Farao sana: Kile ye mbaren ta ne ndon sanungit. ¹⁰ O buk ne tuku piro tango ar sile bret pasokanu gabat ndon ne sile tuku gubra tina sulumba ne sile mulin kilmba ka kame gabat tuku wandeknge patikina le sile minkeŋ. ¹¹ Tanje minkeŋ sulumba furir ande mbolnge sile kinatikeŋ. Kinatikeŋ ta tugunu yimyam. ¹² Hibru tango mbanzo ande nu kame gabat tuku piro tango nu sile ŋak minna le sile kinatikeŋ ta nu kubeu tukeŋ le nunge kinja tugunu kuklininmba sasikina. ¹³ Sasikina ta kumumba mayok kina. Ne ye luka tina sulumba yiŋe piro mbolnge pilna. Bret pasokanu gabat ta ne tumba ŋinfok kuerka ail mbolnge taikina ŋgina.

¹⁴ Tanjakina le Farao ndek tango afu kukulinŋina le nane pitik ndo kinaig ka muli wandek sinamnge Yosef te-mayoknaig. Tanjanaig le Yosef ndek gigloka tawi mayenu tinmba Farao tugum prona. ¹⁵ Prona le Farao ndek nu sana: Ye kinja ande ten ta tango ŋakmba nane kinja tugunu bitekngam kumuŋ kuga le tango ande teŋenmba ye sayat: Ne kinja ismba ta ne tugunu bitekngam kumuŋ ngat le ye isit ŋgina. ¹⁶ Tanjakina le Yosef ndek sakina: O tango sungo, yeŋe kumuŋ kuga. Kuate nunge ndo ne tuku kinja tugu bitek mayewam kumuŋ ŋgina le ¹⁷ Farao nu sana: Ye kinaten ta teŋenmba. Ye Nail kule make mbinje tin minen le ¹⁸ makau butuknu 7 kule sinam tanje promba kule make mbinje pibi nyumba minnaig le kangerken. ¹⁹ Ngumneŋga maŋ makau 7 nzironŋsu prowanu kule sinam tanje pronaig. Ye

buk Isip ma te mbolŋge makau taŋaŋ ande kaŋger ndawen. ²⁰ Makau nzironŋsu prowanu taŋge ndek makau butuknu ta ŋakmba kile-ŋinkinaig. ²¹ Nane kile-ŋinkinaig ta nane ndanyanu sukmba nane nzironŋsu prowanu taŋamba ndo minmba minnaig. Taŋamba kaŋgerken sulumba ye aboŋgen. ²² Kile ye maŋ kinyen sulumba maŋ kiŋaten. Ye wit tugu ndindo mbolŋge alonu 7 kaŋgerken ta alonu sugokanu tikŋganu. ²³ Tugu ndui ta mbolŋge maŋ alonu 7 pronaig ta alonu pirik-parak ndo ma paknu tuku bubreŋge fruŋŋina tuku. ²⁴ Kile wit alo pirik-parak taŋge wit alo tikŋganu ta ŋakmba kilmba kile-ŋinke suglukinaig. Ye taŋamba kaŋgeren sulumba kiŋa ta kagmaikade mbal saniŋgen ta nane ŋgamukŋge ande kiŋa tugunu kuklimba sa ndayina ŋgina.

²⁵ Taŋaka sakina le Yosef ndek Farao sana: Kiŋa armba ta tugunu ndindo ndo. Kuate nu maŋau kam bafute ta ne tumnina. ²⁶ Makau butuknu 7 ta yar 7 taŋaŋ. Wit alo tikŋganu 7 ta mata yar 7 taŋaŋ. Kiŋa ar ta tugunu ndui ta ndo. ²⁷ Makau 7 nzironŋsu prowanu ŋgumneŋga pronaig le wit alonu pirik-parak ndo 7 bubre paknuŋge fruŋŋinge likina tuku ta teŋenmba. Yar 7 guba suŋgo tuku ait prowamŋgat. ²⁸ Ye buk ne sanit taŋamba ndo Kuate maŋau kam bafute ta ne tumnina. ²⁹ Yar 7 ta sinamŋge Isip kilke te mbolŋge nyamagaŋŋge ndo kumuŋgamŋgat. ³⁰ Yar 7 ta kugawaig le maŋ yar 7 guba suŋgo prowamŋgat. Isip kilke ŋakmba gubak minwaig sulumba nyamagaŋ ŋak ait ta iduse nda. Nane gilaingaŋgaig. Guba ait suŋgoŋge kilke tugu te ŋayo siliwamŋgat. ³¹ Guba ait ta sonndo ait

ņayonu tukunu tanġo pino nane maro sunġo te-silikuwaig sulumba nyamagan ģak ait ta iduse nda. ³² Kuate nu o buk wam ta kam tuku wamdus kuyarkina. Nu sinġa maņau ta kamņgat. Ta tuku ne kiņa ta tam arna. Mine minemba Kuate nu wam kame ta kile-mayokkamņgat. ³³ Ta tuku ne tanġo ande wamdus kuyar mayenu ģak te-silika le nunġe Isip ma tugu te ģakmba kulatkuwa. ³⁴ Gabat kame afu turmba madinġa le nane yar 7 nyamagan sunġomba ģak ta sinamņge nane Isip mbal tuku nyamagan ģakmba walmba patike likuwaig. Bailkamba tanġo pino nyam tuku ndindo minam tuku. ³⁵ Ne gabat kame ta sanġa le nane yar magenu 7 ta tuku wit ta ģakmba kile-maņgurka patikuwaig sulumba kulat magekuwaig. ³⁶ Guba tuku yar 7 ta Isip kilke mbolņge prowa le Isip tanġo pino nane nyamagan maņgurkuwaig ta nyumba nane gubanu kume nda ģa Farao sana.

Farao nu Yosef tumba Isip tuku gabat sunġo pilna

³⁷ Farao nu nunġe gabat sugo ta ndoņ pasa ta ismba maye ģginaig sulumba ³⁸ nu ndek nane sanġina: Tanġo te nu Kuate tuku Guwa ģak. Sine tanġo teņen inum animņge te-silikube ģgina.

³⁹ Tanġamba nu ndek Yosef sana: Kuate nu nunġe miroņ wam kame te tumnat. Ta tuku tanġo ande wamdus kuyar mayenu ģak ne minit taņaņ mine ndakate. ⁴⁰ Kile ye ne tumba yiņe kilke tugu te tuku gabat sunġo palmbimņgit. Yiņe kuasmbi ģakmba nane ne tuku miņge kumnemņge minamņgaig. Yeņge ndo ye gabat sunġo minmba nyu ģak mbolņge minamņgit. ⁴¹ Kile ye ne tumba

Isip kilke tugu te njakmba tuku gabat sungo madinet ngina. ⁴² Tanjakina sulumba Farao nu nuñe waitok yubi ta paska Yosef tuku waitok mbolñge pilna. (Waitok yubi ta gabat sungo tuku waitok yubi ndo. Farao tuku kuyar njak). Tanjamba nu ndek tawi mayenu ande tumba Yosef siluk tuna sulumba kalolai mayenu ande golmbi wakeinaig tuku tumba nu tuku njinfok mbolñge birñeñ tuna sulumba ⁴³ nu ndek Farao dubiknu tuku karis mayenu ta tumba Yosef tuna le nu tambi likina. Kame mbal nane ngumbeyumba kumbañge saki-naig: Ndin kusrewap o, ndin kusrewap o nginaig. Manjau ta mbolñge Farao nu Yosef tumba Isip kilke njakmba tuku gabat sungo pilna.

⁴⁴ Kile Farao nu ndek Yosef sana: Ye gabat sungo Farao ye ne sanet. Isipnu tanjo kame nane nanjine nzalimbi manjau afu ke nda. Nane manjau ande kam idusmba ne kusnanuwaig le ne woka ta nane manjau ta kamñgaig ngina. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tanjamba nu Yosef tuku nyu kitek tuna ta Safenat-Paneyana ngina sulumba nu pino ande tumba Yosef tuna le tina. Pino ta nyunu Asenat. Mam nuñe nyunu Potifera. Nu Heliopolis tumbran sungo tuku pris minna. Yosef nu yar 30 njak minna sulumba Farao tuku piro tugu pilna. Nu Farao kusremba Isip tuku ma tugu njakmba mbol likina.

⁴⁷ Yar magenu 7 ta sinamñge kilke nyamaganñge ndo kumunñgina le ⁴⁸ nu nyamagan ta kilmba tumbran njakmba tuku nyamagan wandek sinamñge patike likina sulumba tumbran mindek sinamñge wit yeki yeki kile-wandek ke likina. ⁴⁹ Yosef nu wit sunjomba manjurkina ta burnu kumuñ kuga piyalñge fulbul minig tanjan.

⁵⁰ Guba tuku ait ta pro ndamba minna le Yosef piyo nuñe Asenat nu kiño armba kile-patikina.

⁵¹ Tanjana le Yosef ndek sakina: Kuate nu ye sinzanyina le ye yiñe piti ñakmba yiñe ndare tuma tuku mañau ñaigonu ta ñakmba gilaingen ñgina. Ta tuku nu nuñe kiño mulum ta nyunu Manase* ñgina.

⁵² Tanjamba nu mañ lato sakina: Ye kilke piti ten te mbolñge Kuate nu kiño te ye sat ñgina sulumba kiño arnu ta nyunu Efraim† ñgina.

⁵³ Kile yar 7 nyamagan ñak ta kuganaig le ⁵⁴ yar 7 guba tuku ait Yosef tuku pasa kumumba tugu pilna le kilke ñakmba guba sungo te-silikinaig. Isip kilke mbolñge ndo nane nyamagan ñak minnaig.

⁵⁵ Tanjamba minnaig ma ma Isip mbal nane mata guba sungo tinaig sulumba Farao tugum kumba sanaig: Sine nyamaganmbi turka ñginaig le nu ndek nane saningina: Tane Yosef tugum kape le ndañmba satinguwa ndeta tanjamba kap ñgina.

⁵⁶ Guba ta kile sungo ñayomba Isip ma tugu ñakmba kumungina le Yosef nu ndek nyamagan wande ñakmba talke likina le Isip mbal nane pro wit piyawe likinaig. ⁵⁷ Kilke ñakmba guba sungo tinaig tukunu kilke tugu ñakmba nane mata wit piyawam tuku Isip kilke mbol Yosef tugum prowe likinaig.

42

Yosef aba kat nuñe wit piyawam Isip kilke mbol kinaig

* **41:51:** Manase nyu ta tugunu: Mbar gilaingen † **41:52:** Efraim nyu ta tugunu: Kiño ye sina

¹ Kile Yakob Isipn̄ge wit minnaig ta isna sulumba nuñe kiño kat nuñe saningina: Ndanam saka tane guba tuku ri ndamba ake minig? ² Isipn̄ge wit minig n̄ga sakade le iset. Tane kumba ka afu piyawap. Kuga ta sine gubanu kumamngig ngina. ³ Tanakina le Yosef tuku aba kat nuñe 10 ta tin̄ga wit piyawam tuku Isip kilke mbol kinaig ta ⁴ Yakob nu Yosef tuku mambo nuñe ndinok Benyamin piti ande te-silikikat n̄ga nane ndon̄ pilna le ndakina.

⁵ Kanan̄ge guba sun̄go prona tukunu Israel tuku kiño kat nuñe mbal afu ndon̄ wit piyawam Isip kilke mbol pronaig. ⁶ Yosef nu Isip tuku gabat sun̄go minna tukunu nuñge wit njakmba kulatka piyamba minna. Ta tuku nuñe aba kat nuñe nane pro nu tumailam̄ge dagol tidron̄ga lokinaig le ⁷ Yosef nu nuñe aba kat nuñe kan̄gerka katesena sulumba nu ndek nane-naneniñmba n̄erñerka pasa san̄grimbi nane kusnaniñgina: Tane aninḡge prowaig ngina le nane nu sanaig: Sine Kanan̄ge nyamagan̄ piyawam tuku te prowig nginaig.

⁸ Yosef nu aba kat nuñe kateseniñgina ta nane nu kan̄germba wam lislisnaig le ⁹ nu o buk kin̄atina ta kile idusmba saningina: Tane ma wam katesewam tuku likade. Tumbran̄ ndan̄ ndan̄ nu kame buwam tuku san̄gri kuga ta kan̄germba likade ngina le ¹⁰ nane nu sanaig: O tan̄go sun̄go, tan̄amba kuga. Sine ne tuku piro tan̄go ndo. Sine nyamagan̄ piyawam prowig. ¹¹ Sine tugu ndindo ndo. Sine ma wam katesewam tuku li ndakeg. Sine yabri pasa sa ndaka son pasa sakeg nginaig kande ¹² Yosef ndek nane saningina: Kuga. Tane sine tuku kilke tugu te ndan̄ ndan̄ nu kame buwam tuku

sanjri kuga ta kanjeram prowaig ngina. ¹³ Tanjakina le nane ndek sakinaig: O tanjo sunjo, sine tanjo ndindo tuku kutu. Mam nu Kanannu. Sine njakmba tanjo 12 ta sine tuku mambo ande kumna. Singine maib fudin kusregen le mam ndonj minit nginaig kande ¹⁴ Yosef ndek nane saningina: Ye sakit not ndo. Tane ma wam katesewam tuku likade. ¹⁵ Ye katesewam tuku tane tenjmba tagotingamngit. Ye sonndo Farao tuku nyu mbolnje pasa sanjri pilewet. Tane tuku maib tanjine te nda prowa ta tane njakmba man luka tanjine tumbranj kine nda. ¹⁶ Tane tuku ande luka kumba ka maib tanjine tumba te prowa. Tane afu njakmba muli wande kape le tane son sakade e ko yabrikade ta ye kanjeramngit. Ye sinjka Farao tuku nyu mbolnje saket. Maib tanjine nda prowa ta ye kila tane ma wam katesewam tuku likade ngina. ¹⁷ Nu tanjamba sake denjpurmba nane kilmba muli wandek sinamnje patikina le ait kenjmba minnaig.

¹⁸ Ait kenjnu mbolnje Yosef ndek nane saningina: Ye Kuate kumnemnje minmba nu tuku nyu kurauket tuku. Tane ye tuku minje dubiwap ta tane maye minamngaig. ¹⁹ Tane son pasa sakade ndeta tane tuku ande muli wandek sinam tenje minwa le tane afu njakmba tanjine wit piyanaig ta kilmba ka tanjine kuasmbi gubak tawondo minig ta ningap. ²⁰ Tanjamba tanjine maib tanjine fudin ta tumba ye tugum prowap. Tanjawap le ye tane son sakade ta kanjermba ye tane baletinje nda ngina.

²¹ Tanjakina le Yosef aba kat nune nangine nangine tenjmba sakinaig: Son. Sine sinjine mironj sinjine maib tumba njayo siligenj le nu wamdus fagka sarsarka ye turyap e ngina ta sine ismba nda isanu

sukgeŋ. Wam ta tuku kile sine piti teg ŋginaig. ²² Tanakinaig le Ruben ndek sakina: Ye o buk satinŋen: Singine maib ŋayo sili ndawap ŋgen ta tane ye tuku pasa nda isnaig. Kile ndare ta lafunu piti teg ŋgina.

²³ Yosef nu nane tuku pasa ta kagmanŋa minna ta aba kat nuŋe nane katese ndanaig. Ta ndaŋam? Yosef nu nane ndoŋ Hibu ru pasa ndatina. Nane pasatanu le pasa mbilam tanŋo andeŋge pasa mbilmba Yosef aba kat nuŋe saninŋanu.

²⁴ Kile Yosef nu nane kusreka ka malmbikina. Nu malmbi deŋpurmba maŋ pro nane ndoŋ pasatumba minna sulumba Simeon madimba aba kat nuŋe tumailamŋe ndaleka kusnaig.

Yosef aba kat nuŋe luka Kanan kinaig

²⁵ Kile Yosef ndek nane afu wam pagukina le nu tuku pasa dubimba aba kat nuŋe tuku bek ta wit fuluknye likinaig sulumba nane tuku ndametiŋ mata luka wit bek sinam tanŋe sigrikaig. Tananaig sulumba nyamagan afu ndinŋe nyam tuku turmba ninŋinaig. ²⁶ Tananaig le aba kat nuŋe nane wit piyanaig ta kilmba nanŋine doŋki kame mbolŋge patikinaig sulumba kinaig kumba ka ²⁷ furirna le kinyanu ma ande mbol promba nane tuku ande nuŋe doŋki tuku nyamagan kilam saka nuŋe bek talka mambilna kande nuŋe ndametiŋ bek sinam tanŋe minnaig le kanŋerkina. ²⁸ Kanŋerkina sulumba aba kat nuŋe wika saninŋina: Ai te. Ye tuku ndametiŋ luka sigrikaig te ŋgina. Tanakina le nane wamdus fulilka kuru-kuruka nanŋine nanŋine sakinaig: i ... Kuate nu ame maŋau sine mbolŋge teŋenmba kat ŋginaig.

²⁹ Nane ndek kumba ka Kanan kilke mbol promba mam nanjine tugum kinaig sulumba wam njakmba ta nu kubeu tumba sakinaig: ³⁰ Isip tuku gabat sunjo ta njernjerkaka pasa sanjrimbi sine ndon pasatina sulumba tane ma wam katesewam tuku likade njina le ³¹ sine lafumba sakigenj: Sine ma katesewam tuku mbal kuga. Sine son pasa ndo sakeg. ³² Sine tanjo ndindo tuku kutu. Sine njakmba tanjo 12 ta mambo ande kumna le sine tuku maib fudinj kile mam ndon Kanannje minit nga sagenj le ³³ tanjo ta nu sakina: Tane son sakade e ko kuga ta ye kanjeramngit. Tane ande ye ndon minwa le tane afu njakmba wit kilmba ka tanjine kuasmibi gubak tawondo minig ta ninjap. ³⁴ Tanjamba tanjine maib tanjine tumba ye tugum prowap le tane ma katesewam tuku mbal kuga tane son pasa sakade ta ye kanjeramngit. Tane tanjapawap le ye tanjine aba tanjine paska luka tane tinji le tane tenje ndo nyamaganj piyamba minap nga sasinjina njinaig.

³⁵ Nane tanjamba mam nanjine sanaig sulumba nanjine bek wit njak ta kutuninjmba nanjine pale fat yimyam ndametinj njak njak ta kanjerka mam nanjine ndon kuru kuru sunjo tinaig sulumba ³⁶ mam nanjine ndek saninjina: Tane ndanjam saka yinje kinjo kame njakmba kile-njisikade e? Yosef buk njisikina. Simeon kile manj njisikat. Kile tane manj Benyamin tumba kambim tuku sakade. Ye sonndo piti sunjomba kile-sigliket njina.

³⁷ Tanjakina le Ruben ndek mam nuje sana: O mam, ne isa. Ye Benyamin nda tumba ne tugum luka prowi ndeta ne yinje kinjo ar ta bale fara. Sine kumba yenje Benyamin kulatki sulumba manj

luka ne tugum prowamngit ngina le ³⁸ Yakob nu sana: Yinje kiŋo ta tane ndoŋ kine nda. Aba nuŋe buk kumna. Kile nu nuŋe ndo minit. Nu mata ndinŋe piti ande te-silikikat. Ye buk saibo pilen. Nu kumwa ta tane ye tuku ngamuŋgal kuerkap le ye wamdus tatrukuwa le kumamngit ngina.

43

Yosef aba kat nuŋe nane Benjamin tumba luka Isip kilke mbol kinaig

¹ Kile Kananŋe guba ait ta sunŋokina le ² Yakob tuku kuasmbi wit Isipŋe kilnaig ta buk nye suglukinaig sulumba Yakobŋe kiŋo kat nuŋe kukulinŋina le maŋ luka nyamagan piyawam tuku Isip kuwaig ngina. ³ Tanakina le Yudanŋe nu sana: Mam, sine buk ne pasa sanigen ta Isip tuku gabat sunŋo ta nu sine kanŋerka ŋerŋerka pasa sangrinu sasiŋina. Nu sakina sine maib tumba kine ndakube ta nu sonndo sine kanŋerke nda. ⁴ Ne siŋine maib fudiŋ ta ngail ndaka ta sine maŋ kumba ka ne tuku nyamagan afu piyaningamngig. ⁵ Kuga ta sine kine nda. Isip tuku gabat ta nu buk sakina sine maib nda tumba kab ta nu sine kanŋerke nda nga mam nuŋe sana.

⁶ Tanakina le Israel ndek sakina: Tane ndaŋam tuku gabat sunŋo ta mambo tanŋine tuku sanaig le ye kile piti sunŋoyate ngina le ⁷ nane ndek nu sanaig: Tango ta nu sine kusnasiŋmba lok ndeka minna sulumba nu sine tuku tugu mata kusnanŋina le sine maŋau ke fugugen. Ne tuku mata kusnanŋina. Nu tenenmba sakina. Tane mambo tanŋine ande minit e ko kuga ngina. Tanakina le

sine nu sagen. Nu singine mambo tumba nu tugum kambim tuku ta sine kila kande nu sa ndagen kande nginaig.

⁸ Tanakinaig sulumba Yuda nu man mam nuje sana: Mam, Benyamin sine ndon kukula le yenje kulatki. Ne tanawa le sine kile ndo kangig. Tanamba sine gubanu kume nda. ⁹ Ye nu kulat maye ndamba luka tumba pro ndawi ndeta piti ta ye mbolnge minmba minamngat. ¹⁰ Sine dal ndakigen kande sine buk Isip kilke mbol kumba lukam argen kande ngina.

¹¹ Tanamba sana le Mam nanginenge nane saningina: Tanamba ndeta tane singine nyamagan magenu kikonu afu kilmba sigrika gabat sungo ta tambim tuku kilmba kape. Grep alonu pagranu, nguimzan kulenu, agan ndende mundur magenu afu ta njakmba kilmba kape sulumba kanair alonu pistasio le amon afu turmba kilmba kumba nu tape. ¹² Tane ndametin son ambonga nyamagan tuku kilnaig ta kilmba man nyamagan kitek tuku ta ulendimba kilmba man luka kape. Nane mbarmba ndametin ta luka sigrikinaig inde. ¹³ Mambo tangine te tap sulumba pitik tango ta sota luka kape. ¹⁴ Kuate Sangri Nayo nuje tango ta wamdus biye mbilwa le nu tane sinatinmba Benyamin nale aba tangine ande ta turmba man patikuwa le luka prowap. Yinje kinjo kame njakmba ngisikuwaig ndeta tanaig ta Kuate nuje agan ngina.

¹⁵ Tanakina le Israel tuku kuasmbi nane Isip gabat tuku gare tambim tuku agan ndende ta kilmba ndametin armba ta turmba kilmba Benyamin tumba Isip kilke mbol kinaig ka

tange Yosef tugum pronaig. ¹⁶ Yosef nu ndek mambilmba aba kat nuñe Benjamin turmba kañgerka nuñe wande kulatkanu tango ta sana: Ne tango kame te kilmba yiñe wande mbol kaye. Nane ki mbol ye ndon isukusamngig. Ne kumba ka agañmor ande balemba kuapika ngina. ¹⁷ Tanakina le piro tango ta Yosef pasatina ta kumumba kina. Nu nane ta kilmba Yosef tuku wande mbol kinaig le ¹⁸ nane kuru-kuruka teñenmba idusnaig: Ndametiñ buk nyamagan piyagen ta luka sigrikinaig ta tuku sine kilmba wande te mbolñge patikate inde. Ngilainge nane sine ndon kame bumba sine tuku donki kilamngig. Tanawaig le sine nane tuku piro tango tanan minamngig nga idusnaig.

¹⁹ Tanamba idusmba nane kumba ka Yosef tuku wande kulatkanu gabat ta tugum kumba sanaig: ²⁰ O tango sungo, sine buk pro teñge nyamagan piyagen sulumba ²¹ kumba ka furirna le kinyam saka ndinñge sine bek mingenu talka sine siñgine ndametiñ ta ñakmba kañgerkigen. Kile sine ndametiñ ta mañ kilmba lukig sulumba ²² ndametiñ kitek afu turmba nyamagan piyawam tuku kilmba prowig. Imange ndametiñ ta luka sigrikina ta sine gilai nginaig. ²³ Tanakinaig le piro tango tange ndek nane saningina: Tane ta tuku kuru-kuruka wamdus sungo te ndakap. Tane tuku Mbara, mam tanjine tuku Mbarange manau ta kina kande. Tane tuku ndametiñ ambokok ta yeñge buk kilen ngina. Tanamba nu kumba ka Simeon tumba prona.

²⁴ Kile nu ndek nane kilmba Yosef tuku wandek sinam kina sulumba nu kule kilmba nane niñgina

le kupe minyanginaig. Tanjanaig le nu donji kame ta nyamagan ninge likina le nyinaig. ²⁵ Tanamba nane ki mbol Yosef ndon isukusam tuku pasa ta ismba nane Yosef gare tambim tuku agan ndende kilmba pronaig ta kilmba kuaneka ²⁶ wande mbol tanje minnaig le Yosef prona le nane gare tambim tuku agan ndende ta kilmba Yosef tugum kinaig sulumba nu tugumnge dagol tidronga lokinaig le ²⁷ Yosef ndek nane kusnaningina: Tane njakmba mage minig e ko kuga ngina sulumba man lato kusnaningina: Mam saibo tanjine buk ye sayinaig ta nu maye minit e ngina le ²⁸ nane nu sanaig: Ne tuku piro tango sine tuku mam ta maye minit nginaig sulumba man dagol tidronga nu tugum tanje lokinaig.

²⁹ Kile Yosef nu mambilmba mambo nuje Benjamin kanjermba sakina: Tane tuku mambo fudin tane buk ye sayinaig ta not e ngina sulumba man sakina: O kinjo, Kuate nu ne make pilmba sinzanuwa ngina. ³⁰ Tanakina sulumba Yosef nu mambo nuje tuku wamdus tatruka nin tugu malmbi prona le nu nane kusreka nuje wandek sinam kumba kuirka malmbikina. ³¹ Malmbike denpurmba nu tumail pasi minyangina sulumba ngamungal wamdus tatrunkina ta tomba luka nane tugum prona sulumba nuje piro tango kame ta saningina le nyamagan wakeika patikinaig. ³² Nane Yosef tuku nyamagan kilmba mbain inum mbolnge patikinaig sulumba aba kat nuje tuku nyamagan ta mbain inum mbolnge patikinaig. Isip mbal afu Yosef ndon minnaig ta nane mata mbain yamoknge isukusnaig. Ta ndanam? Isip mbal nane Hibu mbal talaninmba ake agan tanan

nga nane ndon tuma isukuse ndakanu.

³³ Yosef tuku aba kat nuŋe ta nane isukusam tuku mbili mbolŋge ina kat nanŋineŋge kile-patike likinaig ta kumumba nane kile-minyokinaig. Kiŋo mulum mbolŋge kumba ka kiŋo ŋgrimbik mbolŋge tiŋgina. Taŋanaig le nane maŋau kinaig ta kaŋgermba nane nanŋine nanŋine muŋgu kaŋgerka wamduŋ sulumba minnaig. ³⁴ Taŋamba minnaig le piro taŋgo kame ta nane nyamagaŋ afu Yosef tuku isukusanu mbili mbolŋge patikinaig ta kilmba pro nane niŋginaig sulumba nane Benyamin tuku nyamagaŋ sunŋomba taŋgo 5 tuku nyamagaŋ taŋaŋ patikinaig. Taŋamba nane Yosef ndon isukusmba kule nyumba gare-gareka minnaig.

44

Murko ŋgisikina

¹ Nane isukuse denpurnaig sulumba Yosef nu wande kulatkanu gabat ta wam pagumba sana: Nane kambim tuku ta idusmba nyamagaŋ fuluknye niŋmba nane tuku bek nduik nduik sinamŋge ndametiŋ ta mata luka sigrika. ² Taŋawa sulumba ye tuku murko silwa ta tumba kiŋo ŋgrimbik ta tuku bek sinam siriwa sulumba ndametiŋ wit piyawam tuku ta turmba sigrika ŋgina. Taŋakina le Yosef tuku piro taŋgo ta nu taŋamba ndo kina.

³ Mafena le maratukuk tiŋga piro taŋgo taŋge nane kukulniŋgina le nane donki kilmba kinaig.

⁴ Nane tumbraŋ sunŋo ta kusremba masken ndakumba minnaig le Yosef nu wande kulatkanu gabat ta kukulmba sana: Ne paten tiŋga nane

kuasmbi kagig ta ngumnem dubika kaye. Ne kumba ndinnye nane kanjerkumba ndeta tenjamba saninga: Ndanjam tuku tane manjau mayenu kig ta idus ndamba manjau njayonu kaig? ⁵ Tane ndanjam saka yije gabat tuku murko silwa ta kuayar taig? Nu murko tamba kule nyate tuku. Murko tamba manjau ngumnye nga prowam tuku katesete. Ne ka tanjamba nane saninga ngina.

⁶ Yosef tuku piro tango ta kumba ka ndinnye nane kanjerkina sulumba nu Yosef tuku pasa ta nane saningina le ⁷ nane ndek sakinaig: O gabat sungo, ne ndanjam tuku njernjerkate? Sine manjau ande tanjawan kumun kuga. ⁸ Sine ndametin o buk bek sinamnye kanjerkigen ta kilmba luka Kanan kilke mbolnye progen ta ne kila. Ne ndanjam sine gabat nane tuku silwa ko gol kuayarig nga iduste? ⁹ O gabat sungo, ne murko ta ima tuku bek sinamnye kanjermba tumba ndeta nunye ndo kumwa le sine njakmba ne tuku piro tango tanjan minbe nginaig. ¹⁰ Tanjakina le piro tango ta lafumba saningina: Tane sakade ta maye ta ye ima tuku bek sinamnye murko ta te-siliki ta nunye ndo ye tuku piro tango minwa le tane afu njakmba luka kape ngina.

¹¹ Tanjakina le nane pitik ndo nanjine bek kame ta paska ibennye patike likinaig sulumba nane bek minjenu talke likinaig. ¹² Tanjanaig le Yosef tuku piro tango ta nu murko ta bek mindek sinamnye sotina. Nu kinjo mulum ta tuku bek sinamnye tugu pilmba kumba ka kinjo njgrimbik mbolnye tingina. Tanjamba Benyamin tuku bek sinamnye murko ta te-silikina. ¹³ Tanjana le aba kat nuje ta nane ndek wamdus pitiningina le nane nanjine tawi ta

ɲakmba kat fetfetmba agan ndende ɲakmba donki mbol patika luka Isip kinaig.

¹⁴ Tanɲamba Yuda nane luka kumba ka Yosef tuku wande mbol pronaig. Yosef nu wande mbol tanɲe minna le nane kumba ka nu tugum promba nu tuku tumailamɲe lokinaig le ¹⁵ Yosef nu nane saningina: Tane ndaɲaig? Tane idusde ye wam kurok minig ta ye kila palmbim kumun kuga ɲa idusde e ɲgina. ¹⁶ Tanɲakina le Yuda lafumba nu sana: O gabat sunɲo, sine ndaɲmba pasa lafube? Sine ndaɲmba mbar te lafumba wakeibe? Ku-atenɲe sine tuku une ta buk te-mayokat. Ta tuku o gabat sunɲo, tanɲo murko tat tanɲe ndo nu ne tuku sanzal mine nda. Sine ɲakmba ne tuku piro tanɲo tanɲan minamɲigig ɲgina. ¹⁷ Tanɲamba sana le Yosef ndek sakina: Kuga. Ye tanɲamba ke nda. Tanɲo murko tat ta nunɲe ndo ye tuku sanzal minwa le tane afu ɲakmba luka mam tanɲine sota kape. Ye tane ndonɲ pasa kuga ɲgina.

Yuda nu Benyamin tuku ma tumba sanzal minam tuku sakina

¹⁸ Tanɲakina le Yuda ndek Yosef tugum kina sulumba sana: O gabat sunɲo, ne Farao suk minit. Ne ye tuku gubra te ndaka ye tuku pasa te isa. ¹⁹ Ne o buk tenɲemba sine kusnasingina: Tane mam ɲak e ko mambo tanɲine ande ɲak e ɲa kusnasingina le ²⁰ sine lafumba sanigenɲ: Sine mam ɲak. Mam nu saibonu. Maib mbanzonu mata minit. Mam buk saibo pilna sulumba kiɲo ɲgrimbik ta te-pilna. Aba nuɲe ta nu o buk kumna. Kile nu nuɲe ndo ina nuɲe tuku kiɲo minit. Mam nu tuku kume purte ɲa sanigenɲ. ²¹ O gabat sunɲo, ne tenɲemba sine

sasiŋgina: Tane taŋgine mambo fudiŋ ta tumba prowap le ye kaŋgeri ŋgina le ²² sine ne tuku pasa teŋenmba lafugeŋ: Kiŋo ta nu mam kusrewam kumuŋ kuga. Nu mam kusrewa ta mam nu kumamŋgat ŋgigen le ²³ ne ndek sakina: Mambo taŋgine ndaprowa ta ye maŋ tane kaŋgertiŋge nda ŋga sakina. ²⁴ Ne taŋakina le sine maŋ luka mam sota kageŋ sulumba maŋau ne sakina ta ŋakmba mam ndoŋ wam kubegeŋ le nu isna.

²⁵ Taŋamba ŋgumneŋga mam ndek sasiŋgina: Tane maŋ luka kape sulumba nyamagaŋ fudiŋdo piyamba kilmba luka te prowap ŋgina le ²⁶ sine nu sagen: O mam, sine maŋ luka kambim kumuŋ kuga. Siŋgine maib fudiŋ te nu sine ndoŋ ndakuwa ta sine gabat ta tuku am mbol prowam kumuŋ kuga. Maib fudiŋ te sine ndoŋ kuwa ta sine kaŋgig ŋgigen le ²⁷ mam nu teŋenmba sasiŋgina: Yiŋe pino ta nu kiŋo armba ndo kile-patikina ta tane kila. ²⁸ Ande buk ye kusreyina le kile ye nu ndakaŋgeret. Agaŋmor ŋguikokŋge balena le kumna. ²⁹ Tane kile ande te tumba kape le nu kumwa ta tane ye tuku ŋgamuŋgal kuerkap le wamdus tatrukuwa le ye kumamŋgit. Ye buk saibo pile mayewit ŋga sasiŋgina.

³⁰⁻³¹ O taŋgo suŋgo, ye kiŋo te kusremba ake luka mam tugum prowi ta nu maib fudiŋ te ndakaŋgerwa sulumba kumamŋgat. Nu tuku ŋgamuŋgal ta ŋakmba kiŋo te mbolŋge ndo kume pur mayete. Sine tuku mam nu saibo pile mayena. Sine kiŋo te ndoŋ ndakab ta mam tuku wamdus kuerkube le nu wamdus tatrukuwa le kumamŋgat. ³² Ye mata teŋenmba mam sawen: Ye kiŋo te tumba luka ne tugum pro ndawi ndeta

piti ta ye mbol minmba minwa le kumamngit nga nu sawen. ³³ Ta tuku ye kiŋo te tuku ma tumba tenge ne tuku sanzal mini le ne nu ndo pitaiwa le aba kat nuŋe ndoŋ luka mam sota kuwaig. ³⁴ Kiŋo te ye ndoŋ luka ndakuwa ta ye luka mam tugum kambim kumuŋ kuga. Piti ta ye mam mbol kaŋgeram mbulit nga Yosef sana.

45

Yosef nu nuŋe ngaro te-mayokna

¹ Yosef nu Yuda pasatina ta ismba ngamuŋgal taturukina le nuŋe piro mbal am mbolŋge parewam fugumba nu ndek wi kuenka sakina: Tane piro taŋgo ŋakmba kilmba kilim kape ngina. Taŋamba nu nuŋe ndo aba kat nuŋe ndoŋ minna sulumba nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefŋge. Tane tuku maib taŋgineŋge ngina. ² Taŋakina sulumba Yosef ndek malmbi suŋgona le Isip mbal malmbi ta isnaig sulumba ka Farao tuku wande tuma mbal kubeu niŋginaig le isnaig.

³ Kile Yosef ndek aba kat nuŋe saniŋgina: Ye Yosefŋge. Ye tuku mam minit e ko kumna ngina kande aba kat nuŋe nane kuru-kuruka wamdus fagka nu tuku pasa lafuwam fugunaig le ⁴ Yosef maŋ lato saniŋgina: Tane dirka ye tugum te yalpe ngina le nane dirka nu tugum kinaig le nu ndek nane saniŋgina: Ye Yosefŋge. Ye tane tuku maib taŋgineŋge. O buk tane ye tumba Midian mbal tugumŋge ye piyayinaig le tumba Isip pronaig ta ⁵ kile tane wam o buk ye mbolŋge kinaig ta tuku wamdus piti ndatiŋguwa. Taŋgine taŋgine wamdus

ndagari ndatinguwa. Tane kumbekaig nga Ku-
 atenge ye tumba te-amboyina. ⁶ Kile yar arnu
 guba ait sungo ma tugu te biyit ta guba tuku yar 5
 turmba minig. Tanawa le tanjo piro mbolnge nya-
 magan ande tumba nye nda. ⁷ Kuate nu tane kum-
 bekaig nga ye tane tugumnge te-amboyina. Tane
 ngamuknge sungomba abo nak minap nga nu tanana.
⁸ Ta tuku tanenge ye pilnaig le ye tumbran te pro
 ndawen. Kuga. Kuatenge ye pilna le ye te prowen.
 Nunge ndo kina le ye Farao tuku mam nuje tanan
 minet. Yenge ndo nu tuku piro mbal nuje wande
 mbolnge mine likade ta kulatket. Yenge ndo ye Isip
 ma tugu nakmba tuku gabat sungo. ⁹ Ta tuku kile
 tane pitik ndo luka kape ka mam tenemba sawap:
 Kinjo naje Yosef tuku pasa ta tenemba. Kuatenge
 ye Isip ma nakmba tuku gabat madiyina tukunu
 ne dal ndaka brain ndo ye tugum te prowa. ¹⁰ Ne
 pro Gosen ma tugu tenge ye patuyumba minyoka.
 Ne, naje kinjo kame, naje wa kat naje, naje sipsip
 meme makau naje agan ndende nakmba turmba
 kilmba ye tugum prowa. ¹¹ Ne Gosen ma tugu
 tenge minyoka le ye ne kulatkamngit. Guba tuku
 yar 5 turmba minig ta ye ne, naje kuasmbi, naje
 aganmor nakmba gubanu ndakumwaig nga iduset.
 Tane tanamba ka mam sawap ngina.

¹² Tanakina sulumba Yosef man lato nane
 saningina: Tane nakmba yije aba kame yije maib
 Benjamin kile tane ye kateseyade. Ye Yosefenge,
 ye kile tane ndon pasatet te ka mam sawap.
¹³ Tane ka mam tenemba sawap. Ye kile Isip
 mbal ngamuknge nyu sungo nak minet. Wam
 nakmba tane kanjerkaig ta turmba mam sawap.

Tane brainj kape ka nu tumba luka te prowap nga saningina.

¹⁴ Tanjaka saningina sulumba Yosef ndek mambo nuje Benyamin bagailmba malmbikina le Benyamin mata aba nuje bagail ndinjmba malmbikina. ¹⁵ Tanjamba Yosef nu ndek aba kat nuje njakmba bagailnijmba mumuninjmba nane ndonj malmbikina. Malmbi denjurna le nane nu ndonj pasa-pasakinaig.

¹⁶ Yosef tuku aba kat nuje pronaig pasa ta nane afu ismba ka Farao tuku wande mbolnje sakinaig le Farao nuje gabat sugo nane njakmba pasa ta ismba gareningina le ¹⁷ Farao ndek Yosef wika sana: Ne naje aba kat naje saninga le nangine aganj ndende kilmba donji mbol patika luka Kanan kilke mbol kuwaig. ¹⁸ Nane ka nangine mam nangine tumba nangine kuasmbi njakmba kilmba ye tugum te prowaig. Yenje nane kilke ande mayenu ndo Isipnje serningamngit. Tanjawi le nane ma ta mbolnje minmba nyamaganj magenu sunjgomba kilmba nyumba minamngaig. ¹⁹ Ne nane saninga le Isip tuku karis afu nangine pino kutu kilmba yalmbim tuku turmba kilmba kuwaig sulumba mam nangine tumba te prowaig. ²⁰ Nane aganj ndende Kanan kilke mbolnje kusrekamngaig ta tuku wamdus piti ndaninguwa. Ye nane kilke mayenu ande Isipnje serningamngit nga Yosef sana.

²¹ Israel tuku kinjo kat nuje nane Farao sakina tanjamba ndo kinaig le Yosef ndek Farao tuku minge dubimba karis afu ningina. Tanjamba nu nyamaganj afu ndinje nyam tuku turmba nane

niŋmba ²² tawi magenu ndui ndui aba kat nuŋe niŋgina sulumba nuŋe mambo nuŋe Benyamin ndametiŋ soŋ 30 tuna sulumba tawi magenu 5 turmba kile-tuna. ²³ Taŋamba Yosef nu ndek Isip tuku agaŋ ndende mage mage mam nuŋe tambim tuku kilmba doŋki 10 ta mbolŋge patikina sulumba doŋki 10 afu ta mbolŋge wit bret nyamagaŋ yeki yeki ndinŋge nyam tuku patikina le turmba kilmba kinaig. ²⁴ Taŋamba Yosef nu aba kat nuŋe kukulniŋgina le kambim bafunaig le nu ndek wam paguka saniŋgina: Tane kumba ka ndinŋge kua-leyau ndakap ŋgina.

²⁵ Nane Isip kusremba kumba ka ka mam naŋgine Yakob tugum Kanan kilke mbol pronaig sulumba ²⁶ sanaig: Yosef kume ndakina. Kile nu minit. Isip ma tugu ŋakmba nuŋge kulatkate ŋginaig. Taŋakinaig ta pasa ta mam naŋgine tuku wamdus ulmba sili ndana. ²⁷ Taŋana le nane Yosef pasa sakina ta ŋakmba nu kubeu tunaig le nu ismba karis afu nu tumba Isip kambim tuku Yosefŋge patikina ta kaŋgerkina sulumba nu ndek gare-gareka sakina: ²⁸ Sonndo. Ye tuku kiŋo Yosef abo minit. Kile ye piti kugatok. Ye kumba ka nu kaŋgeri sulumba ndo kumamŋgit ŋgina.

46

Yakob nuŋe gageu kilmba Isip kilke mbol kina

¹ Israel nu agaŋ ndende ŋakmba kuane denpurna sulumba mam nuŋe Isak tuku Mbara atraukam Berseba tumbraŋ kina. ² Furir ta mbolŋge nu kiŋatanu suk Kuatenŋge Yakob tugum promba wika sana: Yakob, Yakob ŋgina le nu woka sakina: Ye

minet te ngina. ³ Tanakina le Kuate nu ndek sana: Ye Kuate. Ye mam naje tuku Mbara. Ne Isip kilke mbol kambim tuku kuru kuru ndaka. Yenge ki le ne tuku wa kat naje tuku kuasmbi tugekamngaig. ⁴Ye ne ndon Isip kangik. Tanamba ngumnga ye ne tuku wa kat naje tuku kuasmbi kilmba man luka te prowamngit. Yosef nu ne ndon minmba ka ne kuma le nunge ne tuku am tukulningamngat ngina.

⁵ Yakob nu Berseba tumbra kusrena le nuje kiyo kat nuje nu tumba nangine kutu kame fonfon nangine pino kame njakmba kilmba karis nane kilam tuku Faraonge patikina ta mbolnge patikinaig. ⁶Tanamba nane makau kilmba agan ndende afu Kananngge kilnaig ta turmba kilmba Isip kinaig. Yakob nu nuje kutu kame ⁷wa kat nuje ta njakmba kilmba kina.

Yakob tuku kuasmbi 70

⁸ Israel nuje kuasmbi kilmba Isip kilke mbol kina ta nane tuku nyu nangine ta tejenmba.

Kiyo mulum ta nyunu Ruben. ⁹Ruben tuku kiyo kame ta Hanok, Palu, Hesron, Karmi.

¹⁰ Simeon tuku kiyo kame ta Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Sohar, Saul. Saul nu Kanannu pino ande ndon tinaik.

¹¹ Levi tuku kiyo kame ta Gesron, Koat, Merari.

¹² Yuda tuku kiyo kame ta Er, Onan, Sila, Peres, Sera. (Er le Onan nale Kananngge kumnaik). Peres tuku kiyo armba. Ande nyunu Hesron ande Hamul.

¹³ Isakar tuku kiyo kame ta Tola, Pua, Yasub (nyunu ande Yob), Simron.

¹⁴ Sebulun tuku kiyo kame ta Seret, Elon, Yalel.

¹⁵ Yakob tuku kiŋo kame 6 ta ŋakmba Lea ndoŋ Mesopotamia kilke mbolŋge minmba kile-patikinaik. Nu kulim ande turmba te-pilna ta nyunu Dina. Lea tuku kiŋo kame wa kat nuŋe ta ulendimba 33.

¹⁶ Gat tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Sefon, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arod, Areli.

¹⁷ Aser tuku kiŋo kame ta Imna, Iswa, Iswi, Beria. Kulim naŋgine nyunu Sera. Beria tuku kiŋo kat nuŋe ta Heber le Malkiel.

¹⁸ Nane 16 ta ŋakmba Yakob tuku ndare. Yakob nu Zilpa ndoŋ Gat le Aser kile-patikinaik. (Zilpa nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Lea tuna tuku).

¹⁹ Yakob piyo nuŋe Rahel tuku kiŋo armba ta Yosef le Benyamin.

²⁰ Yosef nu Isipnu pino Asenat tina sulumba kiŋo armba kile-patikina ta Manase le Efraim. (Asenat nu Potifera tuku kulim nuŋe. Potifera nu Heliopolis tuku pris gabat).

²¹ Benyamin tuku kiŋo kat nuŋe ta teŋenmba. Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Art.

²² Nane 14 ta ŋakmba Yakob le Rahel tuku ndare.

²³ Dan tuku kiŋo ta nyunu Husim.

²⁴ Naftali tuku kiŋo kat nuŋe ta Yasel, Guni, Yeser, Silem.

²⁵ Nane 7 ta Yakob tuku ndare. Yakob nu Bila ndoŋ Dan le Naftali kile-patikinaik. (Bila nu piro pino ande Labanŋge kulim nuŋe Rahel tuna tuku).

²⁶ Yakob nuŋe ndare ŋakmba kilmba Isip kina ta ulendimba 66. Nuŋe rukan kat nuŋe ta turmba kilmba kina. ²⁷ Yosef nu kiŋo armba Isipŋge

kile-patikina. Ta tuku Yakob tuku kuasmbi ta ulendimba 70 kile Isipnge minnaig.

Yakob nu nuŋe gageu ndoŋ Isipnge minnaig

²⁸ Yakob nu Yuda kukulna le nu ambonga kumba ka Yosef sawa le pro Gosenŋe mam nuŋe kaŋeram tuku ŋgina. Taŋakina le Yakob tuku kuasmbi ka Gosenŋe pronaig le ²⁹ Yosef nu ismba karis poŋga kumba ka Gosenŋe mam nuŋe te-silikina sulumba nu mam nuŋe tugum promba pitik ndo mam nuŋe bagailmba malmbi didika mine kuenna. ³⁰ Malmbi denjurna le Israel ndek Yosef sana: Ye ne abo minit ta kaŋgernet. Kile ye kumi ndeta maye ŋgina.

³¹ Kile Yosef ndek aba kat nuŋe mam nuŋe tuku kuasmbi ŋakmba wam paguka saninŋina: Ye kile ka Farao teŋenmba sawamŋgit. Yiŋe aba kame mam tuku kuasmbi Kananŋe minnaig ta kile prowaig. ³² Nane sipsip makau kulatkade tuku. Nane naŋgine sipsip makau agaŋ ndende ŋakmba kilmba prowaig ŋga nu sawamŋgit. ³³ Farao ndek tane wika kusnatiŋmba tane ame piro kade tuku ŋguwa ndeta ³⁴ tane nu teŋenmba sawap: O gabat sunjo, sine buk fonfoŋ ndo agaŋmor kulatka pirokigen ta kile mata sine taŋamba ndo piroka minmba mineg. O buk sinjine wa mbuŋ kame pirokinaig taŋamba keg. Tane taŋamba sawap ta nu tane mapekuwa le Gosen ma mbolŋge minyokamŋgaig ŋga saninŋina. Ta ndaŋam? Nane Isip mbal agaŋmor kulatkanu mbal ndoŋ ulendika minam mbulnaig. Ta tuku Yosef nu aba kat nuŋe taŋamba wam pagukina.

47

¹ Kile Yosef ndek aba kat nuŋe 5 kilmba kumba ka Farao teŋenmba sana: Yiŋe mam yiŋe aba kame nane ŋakmba kile Kananŋge Isip prowaig. Nane nanŋine sipsip makau nanŋine agaŋ ndende ŋakmba kilmba prowaig. Kile nane Gosenŋge minig ŋgina. ² Tanakina sulumba Yosef ndek aba kat nuŋe 5 ta Farao tuku tumailamŋge kile-tidingina le ³ Farao ndek nane kusnaningina: Tane ame pirokade tuku ŋgina le nane lafumba sanaig: O gabat sunŋo, sine agaŋmor kulatkeg tuku. Singine wa mbuŋ kame nane kinaig tanamba ndo sine tuturmba keg. ⁴ Guba sunŋo Kanan kilke mbolŋge prona le singine agaŋmor isukusam tuku nyamagan mata kuga tukunu sine kilke te mbolŋge minyoka pironu tuku prowig. Ta tuku ne woka le sine Gosenŋge minyokube ŋginaig.

⁵ Tanaka sanaig le Farao ndek Yosef sana: Mam naŋe aba kat naŋe kile ne tugum prowaig. ⁶ Ma magenu sunŋomba Isipŋge minig. Ne inum tesilika nane serniŋga le tanŋe minyokuwaig. Nane Gosenŋge minyokuwaig ta mata maye. Nane afu agaŋmor kulatkam tuku kila magenu ŋak kanŋerkumba ndeta ne nane madiniŋga le ye tuku agaŋmor kuaŋ kulatkam tuku gabat minwaig ŋgina.

⁷ Tanakina le Yosef ndek mam nuŋe tumba Farao tugum kina le kanŋerna. Tanana le Yakobŋge Farao nyaro tuna le ⁸ nu ndek nu kusnana: Ne kile yar giganmba ŋak e ŋgina le ⁹ Yakob nu sana: Ye buk ma tugu sunŋomba mbolŋge rawe tanŋo tanŋ kinenumba piti sunŋomba ŋak yar 130 kusreken. Yar ta sunŋomba ndo kuga. Ye tuku yar te yiŋe wa

le mam tuku yar sunḡomba nane buk rawe taṅgo taṅaṅ minmba likinaik taṅamba kuga ṅga Farao sana. ¹⁰ Taṅakina sulumba Yakob nu Farao maṅ lato nyaro tumba nu kusremba kina.

¹¹ Kile Yosef nu mam nuṅe aba kat nuṅe turniṅgina sulumba kilke ande Rameses ma tugu mbolṅge niṅgina le nane ka taṅge minyokinaig. Kilke ta mayenu ndo Isip ma tugu ṅakmba liniṅgina. Taṅamba Yosef nu Farao buk sakina ta kumu-kumumba kina. ¹² Yosef nu mara mindek nyamagan mam nuṅe, aba kat nuṅe, naṅgine kuasmbi nane ṅakmba tuku kumumbi patika niṅmba minanu.

Guba tuku ait ta buk sunḡokina

¹³ Guba tuku ait ta kile sunḡokina le ma tugu ṅakmba nyamagan kugana tukunu Isip mbal Kanan mbal nane saṅgri kugatok minnaig. ¹⁴ Taṅanaig le Yosef nu ndametiṅ Isip taṅgo kame Kanan taṅgo kameṅge wit piyawe likinaig ta ṅakmba maṅgurka kilmba Farao tuku wande mbol kina.

¹⁵ Isip mbal Kanan mbal kile ṅakmba ndametiṅ kuganaig le Isip taṅgo pino ṅakmba Yosef tugum promba sanaig: Ne sine nyamaganmbi turka. Kuga ta sine gubanu kumamṅgig. Ne sine turnu tuku ndin ande sota. Sine ndametiṅ mata buk kuganaig ṅginaig le ¹⁶ Yosef ndek nane sanṅgina: Tane sonndo ndametiṅ kuganaig ndeta taṅgine agammor kilmba ye tugum prowap. Taṅawap le ye tane nyamagan tiṅgamṅgit ṅgina. ¹⁷ Taṅakina le nane ndek hos sipsip meme makau donki kilmba Yosef tugum kinaig le nu ndek nane nyamagan

ningina. Yosef nu taɲamba minna le ka ka yar ta kugana.

¹⁸ Yar bailkanu mbolɲge nane maɲ Yosef tugum kumba sanaig: O gabat sunɲo, sine siɲgine piti ne tugumɲge yabune nda. Siɲgine ndametiɲ ɲakmba kuganaig. Siɲgine agaɲmor mata ne buk ɲakmba kilna. Sine kile ne agaɲ inum tanmbim tuku mine ndakate. Siɲgine ɲgarosu siɲgine kilke ta ndo minig.

¹⁹ Ne sine pile ndo siɲga le gubanu kume ndakube. Ne ndin inum sine sinzaɲsiɲgam tuku te-silikam kumuɲ e? Sine tuku kilke mata ake minig. Ta tuku ne sine siɲgine kilke turmba kila sulumba nyamagaɲmbi sine turka. Ne taɲawa le sine Farao tuku piro taɲgo taɲaɲ minbe le sine tuku kilke mata nuɲge kilwa. Taɲamba ne sine wit nyam tuku nyamagaɲ tumunu ɲgukam tuku ta turmba siɲga. Kuga ta sine ɲakmba gubanu kumbe le kilke mata baknu ndo minikat ɲga Yosef sanaig.

²⁰ Guba sunɲo ta kile saɲgri tiɲgina le Isip taɲgo pino kilke ɲakmba Yosef tunaig le piyawe suluna. Taɲana le Isip kilke ɲakmba Farao tuku ndo minnaig le ²¹ taɲgo pino Isip kilke mbolɲge mine likinaig ta mata ɲakmba Farao tuku piro taɲgo ndo minnaig. ²² Pris kame tuku kilke ta ndo nu piya ndaniɲgina. Ta ndaɲam? Nane Faraoɲge piyaniɲgina le nane tambi nyamagaɲ piyamba nyinaig. Ta tuku nu naɲgine kilke piya ndana.

²³ Kile Yosef ndek taɲgo pino ɲakmba saniɲgina: Kile tane isap. Ye tane taɲgine kilke turmba Farao tuku piyawit. Ye kile nyamagaɲ tumunu tane tiɲgamɲgit ta tane kilmba ka piro mbolɲge ɲgukap.

²⁴ Nyamagaɲ ka magekuwaig le tane nyamagaɲ ta

walmba patikumba ndindo tumba Farao tape sulumba bailkamba ta tanjine minwaig. Afu ngunu tuku minwaig afu tanjine gageu ndon nyam tuku minwaig ngina le ²⁵ nane lafumba sakinaig: O gabat sungo, ne sine tur magekina le sine tuku ande kume ndakina. Kile sine njakmba Farao tuku piro tanjo ndo minbe nginaig.

²⁶ Kile Yosef ndek tukul pasa ande Isipnge pilna ta tenenmba. Nyamagan piro mbolnge magekuwaig ta tanjo njakmba walmba patikuwaig. Patikuwaig sulumba ndindo tumba Farao tuwaig le bailkamba nanjine minwaig. Tukul pasa ta kile minmba minit. Pris kame tuku kilke ta ndo Farao nu kile ndakina.

Yakob nu nuje kumwa le ngunu tuku Yosef wam paguna

²⁷ Israel nane Isip kilke Gosennge minyoka kiyo kame sunngomba kile-patikinaig sulumba agan ndende mata sunngomba kilnaig. ²⁸ Yakob nu yar 17 Isipnge minna. Nu tuku yar ulendimba ta 147.

²⁹ Tanjamba Israel nu kumam tuku ait fagkina le kamusmba nu kiyo nuje Yosef wika sana: Naje wai tumba ye tuku fel karaukngge pilmba son pasa sangrinu saka sulumba ne ye kulat mayeyumba Isip kilke mbol tenge ye ngu ndaka. ³⁰ Ne ye Isipnge tumba kaye ka yiye ina mam wa kame tugumnge nguka ngina le Yosef ndek pasa lafumba sakina: Ye ne sakate tanjawanngit ngina. ³¹ Tanjakina le Israel nu ndek sakina: Ne sonndo manjau ta kamngat kande pasa ta sanjri pilewa ngina le Yosef nu pasa ta sanjri pilena le Israel nu ndukuka kinyam mbili mbol tanje Kuate gare pasa tuna.

48

Yakob nu Efraim le Manase nyaro nikina

¹ Minnaig ma ma mara ande nane Yosef sanaig: Mam naje guaze njak nginaig le Yosef ndek kiño kat nuje ar Manase le Efraim kilmba mam nuje kanjeram kina le ² nane ndek Yakob sanaig: Kiño naje Yosef ne kanjernam tuku prowat nginaig. Tanjakinaig le Israel nu sanjri tinja kinyam mbili mbolnje minyokina.

³ Yosef ka prona le mam nuje ndek nu sana: Kuate Sanjri Nayo nu o buk Kanan kilke Lus tumbranje ye tugum promba ye nyaro sumba ⁴ sayina: Yenje ki le ne tuku ndare tugeka tanjo kuasmbi sunjomba mayok kanjaig. Ye kilke te serninji le kilke te nane tuku minmba minamngat nga sayina. ⁵ Ye ne tugum Isip ndapromba minen le piyo naje kiño armba kile-patikina. Kiño ar ta ye tuku. Efraim le Manase te ye tuku kiño kame Ruben le Simeon minik tanjan. ⁶ Kiño afu ngumnenja Efraim le Manase dubiknu prowaig ndeta ta naje. Ngumnenja kilke fetka kuasmbi yinyam ninjam tuku ait ta ne tuku kiño kame afu tuku ndare ta nane aba kat nanjine Efraim le Manase tuku kilke mbolnje minamngaig. ⁷ Ye ina naje Rahel idusmba manau te ket. Ye luka Mesopotamia kilke mbolnje ilmba minen le nu ndinje Kanan kilke mbolnje Efrat tumbran pamtumba kumna le ye wamdus tatrunkina le ye nu Efrat tumbran kambim tuku ndin make mbinje nguken ngina. (Efrat tumbran ta kile Betlehem ngade).

⁸ Kile Israel ndek Yosef tuku kiño ar ta kañgerka kusnañgina: Ima tuku kiño ar te ñgina le ⁹ Yosef lafumba sana: Kiño ar te ye tuku. Ye Isipñge minen le Kuatenge sina ñgina le Israel nu sana: Nale kilmba ye tugum te yale le ye nale nyaro niki ñgina. ¹⁰ Israel nu buk saibo pilna tukunu nu am nuñe mata agañ kañger mage ndakina tukunu Yosef nu kiño kat nuñe ar ta kilmba mam nuñe tugum kina le nu ndek nale bagailnikmba mumunikina. ¹¹ Tanjana sulumba Israel ndek Yosef sana: Ye buk idusen ye ne mañ kañgerne nda ñga idusen ta Kuatenge ye sinzañyina le ye kile ne tuku kiño armba kañgerket ñgina.

¹² Tanjakina le Yosef ndek kiño kat nuñe ar ta mam nuñe tuku fel mbolñge kile-sika mam nuñe tuku tumailamñge dagol tidronga lokina sulumba ¹³ Yosef ndek nale tuku wai bigmba wai ndinammbi Efraim biyna le mam nuñe tuku wai ñaiñam mbolñge tiñgina. Tanjana le nu Manase ndek wai ñaiñammbi biyna le mam nuñe tuku wai ndinam mbolñge tiñgina kande ¹⁴ mam nuñe nu wai mbilmba wai ndinam tumba kiño ñgrimbik Efraim tuku gabat mbolñge pilna sulumba wai ñaiñam tumba kiño mulum Manase tuku gabat mbolñge pilna. ¹⁵ Tanjamba nu nale nyaro nikina sulumba sakina: Yiñe wa Abraham yiñe mam Isak nale Kuate kumnemñge minnaik. Mbara tanje kiño ar te nyaro nikuwa. Kuate ye mara mindek kulatka tumba te prona le kile minet. Nuñge nale nyaro nikuwa. ¹⁶ Nuñe Eñel o buk ye piti sunğomba kañgerken le kulatkina nuñge nale nyaro nikuwa. Ye tuku nyu, yiñe wa Abraham tuku

nyu, yiŋe mam Isak tuku nyu kiŋo ar te mbolŋge minmba minwaig le nale taŋgo kuasmbi sunŋomba ŋak prowaik ŋgina.

¹⁷ Yosef mam nuŋe wai ndinam tumba Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta nu mbulna sulumba nu mam nuŋe tuku wai Efraim tuku gabat mbolŋge pilna ta biymba te-simba tumba Manase tuku gabat mbolŋge palmbim bafuna sulumba ¹⁸ mam nuŋe sana: Mam, taŋamba kuga. Kiŋo te ta nu mulum. Wai ndinam tumba nu tuku gabat mbol pale ŋgina kande ¹⁹ mam nuŋe mbulmba nu sana: Kiŋo, ye kila. Manase tuku ndare mbolŋge mata taŋgo kuasmbi sunŋokanu prowamŋgat ta kiŋo ŋgrimbik te tuku kuasmbi kiŋo mulum tuku kuasmbi liwamŋgat. Nu tuku ndare mbolŋge taŋgo kuasmbi sunŋomba prowamŋgaig ŋgina.

²⁰ Ki ait ta mbolŋge Israel ndek nale teŋenmba nyaro nikina: Israel mbal taŋgo afu nyaro niŋgam ŋga tale tuku nyumbi teŋenmba sanuŋgaig: Ku-ateŋge sinzaŋtiŋguwa le tane Efraim le Manase taŋaŋ minamŋgaig ŋgina. Taŋamba Israel nu Efraim tumba kiŋo mulum taŋaŋ te-ambona.

²¹ Kile Israel maŋ Yosef sana: Mine minemba ye kumamŋgit ta Kuate nu ne ndoŋ minamŋgat. Nuŋge ne tumba luka ka wa kat naŋe tuku kilke mbol kaŋgat. ²² Sekem ma tugu ta kilke mayenu ndo. Ye o buk kame bagimbi tuimbi Amor mbal ndoŋ kame bumba yaiken. Kilke ta ye ne ndo sernet. Ye aba kat naŋe serniŋge nda ŋga Yosef sana.

49

Yakob nu kiŋo kat nuŋe nyaro pasa niŋgina

¹ Kile Yakob nu kiŋo kat nuŋe wika saningina: Tane ilmba ye tugumŋge maŋgurkap le ye wam ŋgumneŋga tane mbolŋge prowamŋgaig ta satingi. ² Yakob tuku kiŋo kame, tane ŋakmba ilmba minyokap sulumba ise tiwap. Tane mam tanjine Israel tuku pasa isap ŋga saningina.

³ Ruben, ne ye tuku kiŋo mulum tukunu ne ye tuku isu. Ye mbanzo minen sulumba ne kiŋo mulum te-pilen. Ne saŋgri suŋgo ŋak. Ye tuku kiŋo afu nane ŋakmba ne kumnemŋge minig. ⁴ Ne kule saŋgrinu ndekate tajaŋ ta ne ye tuku pino ndoŋ kinyina sulumba kiko maŋau ye sina. Ta tuku ne mambo kat naje te tuku suŋgo mine nda.

⁵ Simeon nale Levi ndoŋ wamduŋ ndindo. Nale kame agaŋ ndende kilmba tamba maŋau ŋaigonu kade tuku. ⁶ Ye nale yabuka pasa katik ta ye maye ŋge nda. Nale gubra tinaik sulumba taŋgo bale farnaik tukunu ye nale tuku maŋgur sinamŋge minyokam mbulet. Nale nakile ake sinaŋ usremba makau pailnu kupenu kat ŋgurniŋge likinaik. ⁷ Nale tuku gubra ta pak ŋayo. Ta tuku piti ta nale kaŋgerwaik. Ye nale pitaiki le Israel kilke mbol kuwaig sulumba Israel mbal ŋgamukŋge mine likamŋgaig.

⁸ Yuda, ne tuku tira kame ne tuku nyu teduŋgamŋgaig. Ne naje ŋgueu mbal ŋinfokmbi biye likamŋgat. Ne tuku tira kame ta ne tugumŋge lokamŋgaig. ⁹ Yuda nu laion tajaŋ. Nu agaŋmor balemba luka nuŋe kuirkate burok sinam ta kumba nuŋe ŋgaro wakeimba kinyit le andeŋge nu kuanemba koron ndate. ¹⁰ Nu nuŋe ndare kame ndoŋ gabat suŋgo tuku ndumndum biymba

minmba minwaig le gabat sungo ande prowa le tanjo kuasmbi njakmba nu tuku minje kum-nemnje minamngaig. ¹¹ Yuda nu nuje donji fatnu muli njak grep muli mayenu mbol kusit sulumba nuje tawi ta grep kulenu gurgur ndare suk tambi minyanjate. ¹² Nu grep kule nyate le amnu gurdade. Nu amo nyate le maketiŋ kaukauknu ndo.

¹³ Sebulun nu piyalnje yu make mbolnje minamngat. Piyal nuje ta waŋ tuku kundu magenu minamngaig. Nuje kilke make mbolnje kumba ka Sidon tumbraŋnje tinjamngat.

¹⁴ Isakar nu donji karennu taŋaŋ ake sinaŋ pale kame ngamuknje kinymba minit. ¹⁵ Nu kilke mayenu mabtam tuku kaŋgerte ta nu isu maramba agaŋ ndende kugrakate sulumba sanzaŋ taŋaŋ piro karenkate.

¹⁶ Dan nu nuje kuasmbi kulatkamngat. Kuasmbi ta nane Israel tuku kuasmbi njakmba taŋaŋ minamngaig. ¹⁷ Nu kame mbeŋ taŋaŋ ndin make mbinje minamngat. Nu patenja hos kupenu makete le tanjo hos mbolnje minyokate ta nu bariŋga ndekate ngina.

¹⁸ Taŋakina sulumba nu ndek sakina: O Sunjo, ne ye ta nja ye tairŋget ngina.

¹⁹ Taŋamba nu maŋ lato sakina: Kuayar tanjo kame afu Gat ndoŋ kame tinjamngaig. Taŋawaig le Gatnje mbilka pani farka nane yokerkamngat.

²⁰ Aser tuku kilke mbolnje nyamagan mayenu prowamngat. Aser nu nyamagan mayenu kikonnu wakeikuwa ta gabat sugo nane nyam kumuŋ.

²¹ Naftali nu dia taŋaŋ nuje nzali dubimba likate. Nu tuku kutu magenu ndo.

22 Yosef nu donki nguikok kule make mbinge minit le hos nguikok tabe kumnemnge minit tañan.
 23 Nuñe ñgueu mbal nane nu ndonj kame ñayomba nu tuimbi koronwaig ta 24 nanjine tui ta ñgurke likamñgaig. Yakob tuku Mbara sanjrinu tanje nanjine wai baklel serningamngat. Kuate nu Israel mbal tuku Kulat Tango mayenu. 25 Mam nanje tuku Mbara nu Sangri Nayo. Nuñge ne turnumba nyaro tinit. Nyaro magenu sunjomba ne mbolñge minamñgaig. Samba mbolñge sawe nyaro ñak ndeka minamngat. Kilke sinamnge kule nyaro ñak minmba minamngat. Kiño kame sunjomba kile-patikam tuku nyaro pino kame mbolñge minamngat. Ağanmor tuku nyaro pangarnu kame mbolñge minamngat. 26 Wit le plaua botnu prowam tuku nyaro, tabe ambokok tuku nyaro, tabe minmba minam tuku nyaro ta ñakmba Yosef mbolñge minwaig le nu aba kat nuñe minig tañan mine nda.

27 Benyamin nu age nguikok ağanmor bale farte tañan. Maratukuk furiram nu ağanmor bale farnimmba nyate ñgina.

28 Yakob nu tañamba Israel tugu 12 ta tuku saningina sulumba nyaro nduik nduik kiño kat nuñe ningina.

Yakob nu kumna le ñgukinaig

29 Tañamba Yakob nu mañ kiño kat nuñe wam pagunimmba saningina: Mine minemba ye ka kumanu mbal tuku tumbranñge yiñe wa mbuñ kame kanjerka nane ndonj minamngit. Tane ye tumba ka ndame burok Hitnu tango Efron tuku kilke mbolñge minit ta sinamnge wa mbuñ kame

ndonj palpe. ³⁰ Ndame burok ta Makpela Mamre tugumņge Kanan kilke mbolņge minit. Abraham nu o buk ndame burok ta kilke ta turmba mindesinņgunu tuku Hitnu tanņo Efron tugumņge piyana. ³¹ Nane o buk Abraham le piyo nuņe Sara tanņe ngukinaig tuku. Ngumnenņa maņ Isak nale piyo nuņe Rebeka kilke ta mbolņge ngukinaig. Ye mata ina tanņine Lea kilke ndui ta mbolņge nņguken. ³² Abraham nu Hit mbal tugumņge kilke ta ndame burok ta turmba piyana. Tane ka tanņe ye ngukap nņga saninņina. ³³ Yakob nu kinņo kat nuņe wam pagunņge denņpurmba nu maņ mbilka kinynasulumba kumna.

50

¹ Kumna le Yosef ndek mam nuņe tuku tumail mbol loka malmbika mam nuņe mumuna sulumba ² mam nuņe tuku mindesinņ ta me ndanņguwa nņga nane afu saninņina le mindesinņ ta ail nņair afu kilmba pisnenaig. ³ Nane piro ta kumba minnaig le ait 40 kuganaig. Piro ta tuku ait tanņamba madinaig tuku. Tanņanaig le Isip mbal nane ki ait 70 Yakob malmbimba minnaig.

⁴ Yosef mam nuņe kumna ta tuku kuamel kugana le nu Farao tuku gabat sugo ta saninņina: Tane kumba Farao sawap. ⁵ Yosef nu tenņemba sakat. Mam nu kumam bafuna sulumba nu ye sayina ye nu tumba ka Kanan kilke mbolņge mindesinņ palmbim tuku ma nuņge buk wakeina tuku ta mbolņge ngukam tuku nņgina. Nu tanņamba ye sayina le kile ye mam tumba kumba ka ngukumba luka prowet nņga sakate. Tane ka tanņamba Farao sawap nņgina. ⁶ Nane kinaig ka Farao sanaig le nu

lafumba sakina: Mam nuje buk sakina tanjamba tumba kaye sulumba nguka ngina.

⁷ Tanjakina le Yosef nu mam nuje tumba ngukam kina le Farao tuku piro tanjo kame, nu tuku gabat kame, Isip tuku mage mage nane njakmba Yosef ndonj kinaig. ⁸ Yosef tuku kuasmbi, nu tuku aba kat nuje, mam nuje tuku kuasmbi ta nane njakmba nu ndonj kinaig. Nanjine kinjo kame fonfonj sipsip meme makau ta njakmba ndo Gosen kilke mbolnje kusrekinaig le minnaig. ⁹ Karis kame tanjo kame hos mbolnje likade tuku ta nane njakmba kuasmbi sunjo Yosef ndonj kinaig. ¹⁰ Tanjamba nane wit baurnganu tuku ma tugu Yordan kule make mbol pronaig sulumba ninanka malmbi ngumbeyunaig. Tanjamba Yosef nu ait 7 mam nuje kumna ta tuku malmbika minna.

¹¹ Nane malmbi ngumbeyunaig le Kanan mbal nane kanjerka sakinaig: i ... Isip mbal si nanjine manjaumbi malmbi ngumbeyu sunjokade nginaig. Ta tuku nane ma ta nyunu Abel-Misraim ... nginaig.

¹² Yakob tuku kinjo kame mam nanjine buk saningina tanjamba ndo kinaig. ¹³ Nane mindesinj nuje tumba Kanan kilke mbol kinaig sulumba Makpela Mamre tugumnje ngukinaig. Abraham nu buk Hitnu tanjo Efron tugumnje kilke ta piyana tuku. ¹⁴ Yosef nu mam nuje ngukina sulumba nu manj aba kat nuje tanjo kuasmbi njakmba nu ndonj ilnaig ta ndonj luka Isip kinaig.

Yosef nu aba kat nuje tuku kuru kuru kile-ibenjkina

¹⁵ Mam nanjine kumna le Yosef tuku aba kat nuje nane ndek sakinaig: Sine buk manjau njayonu

Yosef mbol kigenj. Kile Yosef nu gubrawa sulumba maŋau kigenj ta lafumba sine mbol kamŋgat kande ŋginaig. ¹⁶ Taŋamba nane taŋgo ande kukulnaig le Yosef tugum kina sulumba sana: Aba kat naŋe nane teŋenmba sakade. Mam naŋe kume ndakina sulumba ¹⁷ nu teŋenmba sasiŋgina. Tane teŋenmba Yosef sawap. Aba kat naŋe nane o buk ne mbolŋge maŋau ŋayonu kinaig. Ta tuku ye ne sanet. Nane ne mbolŋge mbarmba unekinaig maŋau ta gilaiŋga. Mam nu taŋamba sakina. Sine mata mam naŋe tuku Mbara kumnemŋge mineg. Ta tuku sine mata ne saneg. Sine tuku mbar ta gilaiŋga ŋginaig. Aba kat naŋe taŋamba sakade ŋga Yosef sana le nu pasa ta ismba malmbikina.

¹⁸ Kile aba kat nuŋe nane Yosef tugum pron-aig sulumba truk ka sanaig: Sine ne tuku piro taŋgo taŋaŋ minamŋgig ŋginaig le ¹⁹ nu ndek nane saniŋgina: A ... tane kuru kuru ndakap. Ye Kuate tuku ma tam kumuŋ kuga. ²⁰ Tane buk pasa katmba maŋau ŋayonu ye mbol kinaig ta Kuateŋge maŋau ta mbilmba kina le maŋau mayenu prona. Ta tuku taŋgo pino suŋgomba kume ndaka kile abo minig. ²¹ Ye tane satiŋget. Tane kuru kuru ndakap. Ye siŋka tane taŋgine kiŋo kame turmba kulatka minamŋgit ŋgina. Nu taŋamba saniŋmba nane tuku wamduŋ kuru-kurukinaig ta wamduŋ kile-ibenke niŋgina.

Yosef nu kumna

²² Taŋamba mam nuŋe tuku kuasmbi nane Yosef ndoŋ Isip kilke mbolŋge minnaig ma ma Yosef nu yar 110 kusrena sulumba nu kumna.

²³ Nu kume ndakina sulumba kiŋo nuŋe Efraim tuku kiŋo kame nu tuku wa kat nuŋe ta turmba kaŋgerka minna. Yosef wa nuŋe Makir tuku kiŋo kame nane mbuŋ nangiŋe Yosef tugumuŋge minmba sugokinaig. Makir nu Manase tuku kiŋo nuŋe.

²⁴ Taŋamba minnaig sulumba mara ande nu aba kat nuŋe saniŋgina: Ye buk kumam patuket ta Kuateŋge tane kulatkamŋgat. Nuŋge kilke tuku pasa saŋgrinu Abraham Isak Yakob nane saniŋgina ta ŋgumneŋga nu tane kilke te mbolŋge kilmba ka kilke ta mbolŋge patinuŋgat ŋgina. ²⁵ Taŋamba Yosef nu Israel kiŋo kame tuku miŋgekiŋge nane pasa saŋgrinu sakuwaig le nu isam sakina: Kuate nu tane turkam tuku prowa le tane ye tuku isu kilmba turmba kape ŋgina. ²⁶ Taŋamba Yosef nu yar 110 kusremba Isip kilke mbolŋge kumna le nane nu tuku mindesiŋ ail ŋair pismemba tumba ter sinamŋge pilnaig le minna.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709